

Okultna fiziologija

SD 128

Rudolf Steiner

Objavljeno na njemačkom kao: *Eine Okkulte Physiologie*.

Ciklus od osam predavanja održanih u Pragu od 20. do 28. ožujka 1911. i posebno predavanje 28. ožujka 1911.

I	Prvo predavanje, Prag, 20 ožujka 1911	5
---	---------------------------------------	---

Za razumijevanje ljudske prirode potrebno je štovanje ljudske prirode kao objave kozmičkog duha. Objašnjenja daje duhovni istraživač. Dvojnost čovjeka u formi i obliku. Mozak i leđna moždina u odnosu na koštani sustav. Vertebralna teorija lubanje Okena i Goethea. Promjene u području mozga i leđne moždine; mozak je konvertirana leđna moždina, stariji od ovoga; mozak: budno, razmatrajuće mišljenje; leđna moždina: snolikost, funkcionira bez mišljenja. Leđna moždina skrivena u mozgu. Aura mozga i leđne moždine.

II	Drugo predavanje, Prag, 21 ožujka 1911	15
----	--	----

Druga karika ljudske dualnosti, prehrambeni aparat: sustav obrade materije. Limfni sustav, sustav krvnih žila, srce, gornji krvotok koji uključuje mozak i osjetilne organe i donji krvotok koji uključuje slezenu, jetru i žuč. Promjena u krvi kroz osjetilne dojmove i kroz rad slezene, jetre, žuči kao svjetskih procesa kondenziranih u organe: Saturn, Jupiter i Mars. Živčani sustav: oruđe astralnog tijela, krv: oruđe 'Ja'. Živčani sustav diferenciran, krv ujednačena. Odnos vanjskih dojmove i duševnih događaja prema krvi i 'Ja'. Izravni učinak živaca na 'Ja'. Odvajanje živčanog djelovanja od krvi kroz vježbe unutarnje koncentracije; isključivanje krvi vraćanjem živčane aktivnosti natrag unutra.

III	Treće predavanje, Prag, 22 ožujka 1911	27
-----	--	----

Posljedice vježbi duševne koncentracije. Djelovanje osjetilnog svijeta i svijeta unutarnjih organa na krv. Simpatički živčani sustav kao posrednik djelovanja unutarnjeg svijeta, živčani sustav mozga i leđne moždine kao posrednik vanjskog svijeta. Mistično poniranje u vlastitu nutrinu stvara jaču vezu između krvi i simpatičkog živčanog sustava. Biće mistične kontemplacije. Funkcija ritmiziranja slezene dovodi do unutarnjeg ritma. Saturnov učinak u kozmosu. Potreba da se vlastiti ritam vrati u sklad s ritmovima svijeta; saga o Kronosu. Fiziološko značenje mitskih slika.

IV	Četvrto predavanje, Prag, 23 ožujka 1911	39
----	--	----

Slezena. Organi kao izrazi duhovnih učinaka. Ponovna ritmizacija hrane i njezino prilagođavanje ljudskoj organizaciji kroz slezenu, jetru, žučni mjehur. Odnos s vanjskim svijetom putem disanja i krvi. Susret

ova dva svjetska sustava sila u srcu. Harmonizacija sustava putem bubrežnog sustava. Srce i krvni sustav kao središte organizma. Sustav unutarnjeg svijeta i krv kao oruđe 'Ja'. Odnos 'Ja' prema disanju i percepciji. Odnos nematerijalnih i materijalnih procesa. Prijenos iskustva duše u etersko tijelo. Formiranje memorijskih ideja. Značenje epifize i hipofize.

V Peto predavanje, Prag, 24 ožujka 1911 51

O naravi i konceptu organa; nadosjetilni organizam. Razmatranje eterskog tijela i učinaka astralnog tijela i 'Ja'. Razlike u međudjelovanju sustava sila. Fizičko tijelo kao sustav sila. Koncept cijelog organa. Pronalaženje otpora kao razloga za samosvijest; izolacija kao unutarnje nalaženje otpora. Doživljaj 'Ja' kroz promjenu krvi. Ljudski lik i ljudske sposobnosti. Sile oblikovanja kože, oblikovanja koje prodiere iznutra prema van. Otpor prema tvarima unesenim hranom mijenjajući njihovu aktivnost: kinetičke sile. Kontrast živčanog sustava cerebralne leđne moždine i simpatičkog živčanog sustava: funkcija epifize i hipofize.

VI Šesto predavanje, Prag, 26 ožujka 1911 63

Koža kao izraz 'Ja' i ljudske svijesti. Krvni sustav prenosi 'Ja' u cijelu organizaciju. Razlika između procesa života i procesa preraspodjele tvari. Osvještavanje organizma lučenjem tvari u unutrašnjost organizma. Organizacijske snage ljudskog tijela kao zakoni oblikovanja krvotoka; umetanje organa u njega. Koštani sustav, najstarija vrsta procesa hranjenja u razvoju. Neodređenost koštanog sustava; nasuprot tome, krvni sustav. Sustav kostiju: djeluje u smislu 'Ja', ali se njime ne može odrediti. Krvni sustav: aktivno upija procese 'Ja'. O frenologiji.

VII Sedmo predavanje, Prag, 27 ožujka 1911 74

Krv kao oruđe 'Ja'. Živčani sustav cerebralne leđne moždine: svjesni život. Simpatički živčani sustav: zadržavanje svijesti od života sustava unutarnjeg svijeta. Sustav kostiju, ljudska forma za život 'Ja'; neovisnost unutarnjeg od vanjskog svijeta, postojanost i neovisnost topline krvi. Materijalni procesi kroz sve procese duševnog života: proces mišljenja, osjećaj, proces volje. Svjesna i nesvjesna 'Ja' organizacija: koštani sustav i 'Ja'. Sustav unutarnjeg svijeta i astralno tijelo. Dva osnovna procesa mišljenja. Koštani sustav i taloženje soli. Emocionalni procesi i procesi bubrenja. Proces volje i procesi zagrijavanja. Krv kao najsamostaliji organski sustav i kao zaštitnik ostalih organskih sustava. Crvena krvna zrnca. Osobitost krvi. Terapijske perspektive.

VIII Osmo predavanje, Prag, 28 ožujka 1911

87

Nadosjetilni sustav sila: ljudska forma. Integracija prehrambenih tvari u životni proces; transformacija istog kroz sustav unutarnjeg svijeta. Tkivo koje leži u osnovi svih formacija organa: biljni proces. Iz života u iskustvo: izlučivanje u limfni sustav dovodi do otupljene svijesti. Samosvijest kroz otvaranje prema vani. 'Ja', krv, proces stvaranja žuči nailazi na nutritivni tok. Srce se otvara prema van kroz pluća. Izlučivanje ugljične kiseline i mokraćnih tvari. Srce kao središnji organ. Planetarni sustav i sustav unutarnjeg svijeta; metali i organi. Soli i lako oksidirajuće tvari kao regulatori. Učinkovitost biljnih tvari. Transformacija ranijih u kasnije oblike organa; uzlazni i silazni razvoj. Značenje ženskog i muškog dijela u stvaranju ljudske slike. Transformacija aktivnosti organa kroz krv do procesa zagrijavanja, pod njegovim utjecajem do suosjećanja. Pretvaranje topline u suosjećanje kao zemaljska misija.

IX Posebno predavanje, Prag, 28 ožujka 1911

104

Aforizmi o odnosu teozofije i filozofije. Osvrt na predavanja iz 'Okultne fiziologije'. Potreba za preciznim filozofskim formulacijama. Dok se današnja filozofija kreće apstraktno, teozofija gradi most od duhovnog do činjeničnog. Pojmovi koji nastaju izvanjskom percepcijom moraju se u pojmovnom polju susresti s pojmovima koji se stječu duhovno-nadosjetilnom percepcijom. Odnos sadržaja svijesti prema stvarnosti. 'Ja' je sveobuhvatnije od sfere subjektivnosti. Izjava da ništa iz transsubjektivnog ne može ući u subjektivno ima samo ograničenu valjanost. Maskirani materijalizam u konvencionalnoj epistemologiji. Dužnost prepoznavanja.

1. Prvo predavanje, Prag, 20. ožujka 1911.

Ovaj ciklus predavanja, koji se održava na poticaj naših prijatelja u Pragu, ima za cilj obraditi temu koja je iznimno bliska čovjeku, jer izravno dotiče bit čovjeka i bavi se onim što se odnosi na sam njegov fizički život. Iako je s jedne strane ova tema toliko bliska ljudima jer se tiče njih samih, ipak se može reći s druge strane, da je to vrlo teško dostupna tema. Čim pogledamo na zahtjev 'Upoznaj sebe' na koje se poticalo ljude kroz stoljeća, moglo bi se reći, s mistično-okultnih visina, pokazuje nam činjenicu da je samospoznaja, stvarna, istinska samospoznaja, u osnovi prilično teška ljudima, a to se ne odnosi samo na pojedinačnu, osobnu samospoznaju, nego prije svega na spoznaju čovjeka općenito. A budući da je čovjek - kao što se vidi kroz ovaj vječni zahtjev 'Upoznaj sebe' - toliko udaljen od svoje biti, pred njim je tako dug put da bi razumio sebe, dakle, u izvjesnom smislu, ono što će ovih dana postati predmetom razmatranja, pojaviti će se kao nešto daleko, za razumijevanje čega je potrebno mnogo različitih stvari. Nisam bez razloga, tek nakon dugo vremena i pomnog razmišljanja odlučio progovoriti o ovoj temi. Jer to je tema za koju je - ako se želi doći do pravog istinitog razmatranja - nešto apsolutno neophodno, nešto što se tako često zanemaruje u razmatranjima obične znanosti: ono što je neophodno je da se trebamo diviti biti čovjeka - pazite, ne biti pojedinog čovjeka, pogotovo kada smo to pojedinačno biće mi sami - i treba imati strahopoštovanje prema suštini čovjeka općenito. I tako se kao osnovni uvjet za naša sljedeća razmatranja mora promatrati to, da se ima poštovanja prema onome što ljudsko biće uistinu predstavlja.

Kako se može imati poštovanje prema tome? Nikako drugačije nego tako da smo u početku zanemarili ono kako nas se ljudi - bez obzira jesmo li to mi sami ili netko drugi - doimaju u svakodnevnom životu, te smo se uzdigli do stajališta: taj čovjek cijelim svojim razvojem nije tu radi sebe, on je tu radi objave duha, čitavog božansko duhovnog svijeta, on je objava kozmičkog božanstva, kozmičkog duha. A za one koji prepoznaju da je sve što nas okružuje izraz božanskih duhovnih sila, također je moguće i da osjete i ovo strahopoštovanje, ne samo prema samom božansko duhovnom, već i prema otkrivenjima ovog božansko duhovnog. A kad govorimo o tome da čovjek teži sve savršenijoj samospoznaji, trebamo biti načisto da nije samo radoznalost ono što nas treba potaknuti da težimo samospoznaji, već da moramo osjećati kao dužnost, čovjekovo znanje o objavama kozmičkog duha učiniti sve potpunijim i savršenijim. U tom smislu treba shvatiti riječi: ostati u neznanju kada je znanje moguće, znači griješiti protiv čovjekove božanske sudbine. Jer kozmički duh stavio je u nas moć da spoznamo; a ako ne želimo spoznati, odbijamo - što nam zapravo nije dopušteno - biti otkrivenje svjetskog duha, i sve više ne predstavljamo otkrivenje svjetskog duha, nego

karikaturu, iskrivljenu sliku toga. Naša je dužnost težiti spoznaji kako bismo sve više postajali slika duha svijeta. Tek kada ovim riječima možemo pridodati značenje, 'postati slika duha svijeta', tek tada nam postane smisleno reći: moramo spoznati, naša je dužnost spoznati - tek tada možemo istinski osjećati poštovanje prema suštini čovječanstva koje smo prethodno zahtijevali. A za one koji žele promatrati ljudski život i ljudsku prirodu u okultnom smislu, ovo prožimanje poštovanjem prema ljudskoj prirodi je apsolutna potreba, jer to prožimanje strahopoštovanjem je jedini način da probudimo naše duhovne oči i naše duhovne uši, naš cjelokupni duhovni pogled, odnosno one snage koje nam omogućuju da prodremo u duhovne dubine ljudske prirode. Tko kao vidovnjak, kao duhovni istraživač, ne može imati najviši stupanj poštovanja prema ljudskoj prirodi, tko ne može u najskrovitije dubine svoje duše prodrijeti s osjećajem poštovanja prema ljudskoj prirodi, slici duha, oko, koliko god bilo otvoreno za ovu ili onu duhovnu tajnu svijeta, ostalo bi zatvoreno za sve što se zapravo odnosi na dublju suštinu samog čovjeka. I može biti mnogo vidovnjaka koji mogu vidjeti ovo ili ono u duhovnoj sferi egzistencije: ako im nedostaje ovo poštovanje, tada će im nedostajati sposobnost da pogledaju u dubine ljudske prirode i neće moći ništa ispravno reći o tome što je ljudska priroda.

Učenje o čovjekovim životnim procesima naziva se 'fiziologija'. Ovdje ovo učenje ne treba razmatrati na način na koji se to događa u vanjskoj znanosti, nego onako kako se predstavlja duhovnom oku, tako da uvijek gledamo, od vanjske strukture čovjeka, od oblika i životnih procesa njegovih organa, do duhovne, nadosjetilne osnove organa, oblika života, životnih procesa. A budući da nije namjera tu 'okultnu fiziologiju' provoditi, moglo bi se reći, na neki neobjektivan način, bit će potrebno da se na neki način nepristrano ponegdje daju natuknice o stvarima, koje će više-manje onima izvana isprva zvučati prilično malo vjerojatno. Mora se izričito naglasiti da ovaj ciklus predavanja, čak i više nego mnoga druga koja sam održao, čini cjelinu i da se iz pojedinačnih predavanja, pogotovo uvodnih predavanja, ništa ne može suditi izvučeno iz konteksta, neke će se stvari morati reći nepristrano. I tek kada odslušate završna predavanja, moći ćete stvoriti sud o tome što zapravo treba biti rečeno. Jer ovdje će tema biti obrađena na malo drugačiji način nego u vanjskoj fiziologiji. Početne razloge potvrdit će i ono s čime ćemo se na kraju suočiti. Nećemo, da tako kažem, ići ravnom linijom od početka do kraja, nego ćemo ići kružnom linijom, tako da se na kraju vratimo odakle smo krenuli.

Ovdje će se razmatrati čovjek. Prije svega, čovjek nam se pojavljuje, u smislu svog vanjskog oblika, vanjskim osjetilima. Znamo da, osim onoga što čisto vanjsko, laičko promatranje za početak može znati o čovjeku, sada postoji i mnogo toga što je znanost već istražila. Stoga nužno moramo spojiti ono što možemo znati izvana, iz vanjskog iskustva i opažanja, o današnjim ljudima, što laik može promatrati kod sebe i kod drugih ljudi, i onoga što je znanost

uspjela istražiti, koja do svojih rezultata o ljudskom tijelu dolazi kroz divljenja vrijedne metode i divljenja vrijedne instrumente.

Ako se sabere sve što laik može čisto izvanjski vidjeti na čovjeku, ono što je već upoznao iz nekih popularnih opisa, onda možda neće biti neshvatljivo ako se skrene pozornost na činjenicu da se vanjski oblik ljudskog bića, kako izgleda u vanjskom svijetu, sastoji od dualnosti. Za svakoga tko želi prodrijeti u dubinu ljudske prirode, prijeko je potrebno da postane svjestan da vanjsko ljudsko biće u biti predstavlja dualnost, u smislu svog oblika i dizajna.

Jedna stvar, koju možemo jasno razlikovati kod ljudi, sve je što se ispostavilo da je zatvoreno u organima koji imaju najveću moguću zaštitu od vanjskog svijeta. To je sve što možemo nabrojiti u području mozga i leđne moždine. Sve što u tom smislu pripada ljudskoj prirodi, mozak i leđna moždina, čvrsto je okruženo sigurnim, zaštitnim strukturama kostiju. Ako želimo shematski prikazati ono što spada u ova dva područja, možemo to ilustrirati na sljedeći način: ako a (vidi crtež) shematski predstavlja zbroj poredanih kostiju kralježaka koji se protežu duž leđne moždine, b kapu lubanje i kosti lubanje, tada je sve zatvoreno unutar kanala koji je formiran od strane postavljenih kostiju kralježaka i kostiju lubanje, koja pripada području mozga i leđne moždine. Čovjek to ne može promatrati, a da ne postane svjestan da sve što pripada ovom području u osnovi čini jednu samostalnu cjelinu, i da je sve ostalo u čovjeku što možemo fiziološki integrirati na razne načine - vrat, trup, strukture udova - povezano s mozgom i leđnom moždinom preko, slikovito rečeno, više ili manje končastih ili vrpčastih struktura. Najprije se mora probiti zaštitni omotač, kako bi se mogla uspostaviti veza s dijelom koji je unutar ovih koštanih struktura. Stoga možemo reći: čak i kada se površno promatra, sve u vezi se čovjekom pojavljuje se kao dualnost; jedno leži unutar karakteristične koštane strukture u čvrstim i sigurnim zaštitnim omotačima, a drugo izvan nje.

Sada prvo moramo vrlo površno pogledati što se nalazi unutar ovih koštanih struktura. Tu možemo lako razlikovati onu veliku masu koja je usađena u kosti lubanje kao mozak, i onaj drugi dio, koji visi s nje kao stabljika ili vrpca, koji je u organskoj vezi s mozgom, i kao neka nit, kao izdanak se proteže u spinalni kanal, leđnu moždinu. Ako razlikujemo ove dvije strukture, onda moramo skrenuti pozornost na nešto na što izvanjska znanost ne treba skrenuti pozornost, ali na što okultna znanost, koja mora prodrijeti u dubinu biti stvari, mora skrenuti pozornost. Mora se skrenuti pozornost da sve što o čovjeku kažemo na temelju razmatranja, da se odnosi samo na čovjeka. Jer onog trenutka kada se dublje prodre u osnovu pojedinih organa, postaje se svjestan - tijekom predavanja vidjet ćemo da je to tako - da u svom dubljem značenju, organ može imati sasvim drugu zadaću kod čovjeka, od sličnog organa u životinjskom svijetu. Svatko tko promatra stvari u običnoj vanjskoj znanosti reći će: ono što ste ovdje rekli može se reći i u odnosu na sisavce. - Ali ono što je rečeno o značaju organa u odnosu na čovjeka, ne može se, ako se ide dublje u stvar, reći na isti način za životinje, već okultna znanost ima zadatak baviti se životinjama za sebe, i vidjeti da li ono isto što se može reći za ljude u vezi s leđnom moždinom i mozgom, vrijedi i za životinje. Činjenica da životinje koje su bliske ljudima također imaju leđnu moždinu i mozak, ne dokazuje da ti organi imaju iste zadaće za ljude i životinje, kao što čovjek, da upotrijebim analogiju, može imati nož u ruci da reže tele ili da njime nešto rezbari. U oba slučaja radi se o nožu, a svatko tko uzme u obzir samo oblik noža, vjerovat će da se u oba slučaja radi o istoj stvari. U istoj bi situaciji bio netko tko vjeruje da bi, budući da se isti organi - mozak i leđna moždina - nalaze kod ljudi i kod životinja, služe istim funkcijama. Ali to nije istina. To je nešto što je postalo uobičajeno u vanjskoj znanosti i što je dovelo do određenih netočnosti, i što se može ispraviti, samo kada vanjskoj znanosti bude ugodno ulaziti u ono što se o karakteristikama različitih bića može reći iz dubine nadosjetilnog istraživanja.

Pogledamo li sada s jedne strane leđnu moždinu, a mozak s druge strane, lako ćemo vidjeti da u tome ima izvjesne istine, u onome na što 'misleći' promatrači prirode ukazuju već više od sto godina. Istina je reći: ako pogledate mozak, on izgleda kao preoblikovana leđna moždina. - To postaje još lakše razumjeti ako se prisjetimo da su se Goethe, Oken i drugi promatrači prirode, prije svega usredotočili na činjenicu da kosti lubanje imaju određenu sličnost u obliku s kostima kralježnice. Goethe, koji je pomno promatrao sličnosti u obliku između organa, primijetio je vrlo rano u svojim promatranjima, da ako se misli da su pojedine kosti kralješka preoblikovane, spljoštene i rastegnute, da se onda takvim preoblikovanjem kostiju kralješka dolazi do kosti glave, kosti lubanje. Takoreći, napuhavanjem kosti kralješka sa svih strana, tako da u tom širenju postanu ravne, postupno će se iz kosti kralješka moći izvesti kosti lubanje. U određenom smislu, kosti lubanje se mogu nazvati preoblikovanim kostima

kralježnice. Baš kao što možemo promatrati kosti lubanje koje okružuju mozak kao transformirane vertebralne kosti, možemo zamisliti masu leđne moždine proširenu, da tako kažem, diferenciranu, složeniju, i iz leđne moždine dobivamo mozak, kroz transformaciju, da tako kažem. Baš kao što biljka koja u početku ima samo zelene listove, transformira ih i diferencira kako bi proizvela jarko obojene latice, kao što su cvjetovi diferencirani listovi, možemo zamisliti da kroz transformaciju, kroz diferencijaciju oblika, kroz podizanje leđne moždine na višu razinu, da bi se mogao formirati mozak. Dakle, možete zamisliti da u našem mozgu možemo vidjeti diferenciranu leđnu moždinu.

Pogledajmo sada oba organa s ove točke gledišta. Kojeg od ovih organa prirodno moramo smatrati mlađim? To je pitanje koje si moramo postaviti. Ali nedvojbeno ne onaj koji pokazuje izvedeni oblik, nego onaj koji ima izvorni oblik. To znači da moramo misliti da je leđna moždina u prvoj fazi razvoja, da je mlađa, a da je mozak u drugoj fazi. On je prvo prošao kroz fazu leđne moždine, to je transformirana leđna moždina i stoga se ona treba smatrati starijim organom. Drugim riječima, ako uzmemo u obzir ovu novu dualnost s kojom se suočavamo kod ljudi, kao mozak i leđnu moždinu, možemo reći: sve sile koje su dovele do transformiranja mozga moraju biti starije sile, jer su u ranijoj fazi prvo morale formirati osnovu za leđnu moždinu, a zatim nastaviti raditi na transformaciji leđne moždine u mozak. Dakle, kao da se drugačije moralo pristupiti našoj leđnoj moždini, koja kao takva još nije toliko napredovala, već se jednostavno zaustavila u ranijoj fazi razvoja. Dakle, ako se želimo pedantno precizno izraziti, moramo vidjeti leđnu moždinu u prvoj fazi u živčanom sustavu leđne moždine i leđnu moždinu druge faze u našem mozgu, preuređenu stariju leđnu moždinu, leđnu moždinu koja je nekad bila leđna moždina, ali je preoblikovana u mozak.

Ovime smo za početak, vrlo precizno ukazali na ono što treba uzeti u obzir ako želimo ispravno ispitati organske mase koje su zatvorene unutar ovih zaštitnih koštanih ovojnica. Ali sada dolazi u obzir nešto drugo, što se može susresti samo na području okultizma. Može se postaviti jedno pitanje, naime: ako se odvija takva transformacija, iz prvog stadija organskog sustava u drugi stadij organskog sustava, je li razvojni proces progresivan ili regresivan? Odnosno, može li to biti takav proces koji dovodi do viših razina savršenstva organa, ili može biti takav proces koji uzrokuje da organ degenerira, da potpuno odumre? - Razmotrimo organ kao što je naša leđna moždina. Ovakav kakav je sada, čini nam se kao relativno nerazvijen organ; mogli bismo ga nazvati mladim, jer još nije uspio postati mozak. Ali o ovoj leđnoj moždini možemo razmišljati na dva načina. U jednom trenutku možemo zamisliti da ima moć jednog dana postati mozak, tada je u progresivnom razvoju. Ili ne bi imala potencijal da ikada dosegne ovu drugu fazu, tada bi bila u silaznom razvoju, otišla bi u dekadenciju i bila

predodređena da ukazuje na prvu fazu, ali ne bi dosegla drugu fazu. Ako sad promislimo da se naš današnji mozak nekada temeljio na leđnoj moždini, tada je leđna moždina u to vrijeme nedvojbeno imala progresivnu moć, jer je postala mozak. Ali ako se sada zapitamo o našoj sadašnjoj leđnoj moždini, onda nam okultna perspektiva kaže: ovakva kakva je naša leđna moždina danas, ona zapravo nema potencijala za progresivni razvoj, već se priprema dovršiti svoj razvoj u sadašnjoj fazi. - Ako se smijem groteskno izraziti: čovjek ne može vjerovati da će jednog dana imati svoju leđnu moždinu, kakva je danas u obliku tanke vrpce, napuhanu kao današnji mozak. Vidjet ćemo što je u pozadini okultnog gledišta da bismo mogli tako nešto reći. Jednostavnom usporedbom oblika ovog organa, leđne moždine, kakav se pojavljuje kod ljudi i životinja, vidjet ćete vanjsku indikaciju onoga što je sada rečeno. Ako uzmete zmiju, naprimjer, možete vidjeti kako kralježnica počinje u bezbrojnim prstenovima iza glave, ispunjava je leđna moždina i kako je kralježnica formirana na način koji bi mogao ići gotovo beskonačno. Kod ljudi vidimo da se leđna moždina spušta prema dolje od točke gdje se veže za mozak, zapravo konvergirajući sve više i više, i kako se pomiče prema dolje, pokazujući formaciju sve nejasnije u odnosu na onu koju ima u gornjim dijelovima. Dakle, čak i iz vanjskog promatranja može se primijetiti kako ono što se kod zmije nastavlja unatrag, kako kod ljudi požuruje do završetka, neke vrste degeneracije. Ovo je za početak vanjska, komparativna perspektiva. Vidjet ćemo kako će ispasti okultno gledište.

Ako sada ovo spojimo možemo reći: u strukturi kostiju lubanje nalazi se leđna moždina koja je, kako je napredovala, postala mozak, koji je u drugom stupnju svog razvoja. I imamo, takoreći, još jedan pokušaj da se u leđnoj moždini formira takav mozak, ali pokušaj koji odmah pokazuje da neće uspjeti.

Ostavimo sada ovo razmatranje po strani i prijedimo na ono što već znamo iz vanjske laičke perspektive: na zadaće koje mozak i leđna moždina moraju ispuniti. Više-manje svima je poznato, da je oruđe za takozvane više aktivnosti duše mozak, da te više aktivnosti duše usmjerava organ mozga. Također je svima poznato, da više nesvjesnim duševnim radnjama upravlja leđna moždina i susjedni živci, naime onim duševnim radnjama, u kojima ima malo razmišljanja između vanjskog dojma i radnje, koje slijede vanjski dojam. Naprimjer, ako vas kukac ubode u ruku, povučete ruku unatrag, trznete se; nema velikog razmatranja između uboda i povlačenja ruke. Vanjska znanost ove aktivnosti duše s pravom promatra na takav način da im dodjeljuje leđnu moždinu kao alat. Imamo i druge duševne aktivnosti u kojima je bogatije razmatranje između vanjskog dojma i onoga što u konačnici dovodi do radnje; one svoj organ imaju u mozgu. Da uzmemo upečatljiv primjer, pomislimo na umjetnika koji gleda vanjsku prirodu, koji napreže svoja osjetila i skuplja bezbrojne dojmove; zatim prođe dosta vremena u kojem on te dojmove prerađuje u svojoj duši. Na kraju, često tek

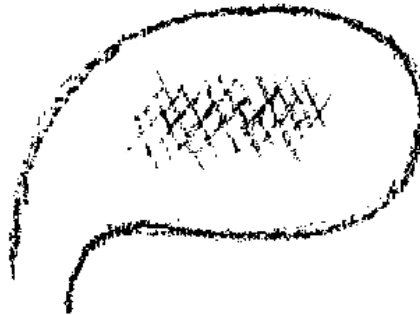
nakon godina, prelazi na ono što je ostalo od vanjskih dojmova tijekom dugog razdoblja duševne aktivnosti, što je fiksirao vanjskim djelovanjem. Postoji bogata duševna aktivnost koja intervenira između vanjskog dojma i onoga što čovjek čini od vanjskog dojma. Isti je slučaj i sa znanstvenim istraživačem, ali i sa svakom osobom koja razmišlja o stvarima koje želi učiniti i ne srlja naprijed kao bik kad vidi crvenu boju. Gdje god ljudi ne djeluju kao rezultat refleksnog pokreta, već umjesto toga razmišljaju o svojim postupcima, govorimo o mozgu kao oruđu duševne aktivnosti.

Uđemo li dublje u tu materiju, zapitat ćemo se: da, kako se očituje ta naša duševna aktivnost za koju koristimo mozak kao alat? Pokazuje se na dva načina. Najprije je postajemo svjesni u svakodnevnom životu. Što mi tamo radimo? Putem osjetila prikupljamo vanjske dojmove i obrađujemo ih putem mozga putem racionalnog razmatranja. Moramo zamisliti da vanjski dojmovi migriraju u nas kroz vrata osjetila, i u našem mozgu potiču određene procese. Kada bismo mogli pogledati u mozak i u ono što se tamo događa, vidjeli bismo kako se naš mozak aktivira strujom vanjskih dojmova koji se ulijevaju u njega, i vidjeli bismo, što postaje od tih dojmova kroz ono što donosi ljudsko razmišljanje. Tada bismo vidjeli kako se pojavljuju i posljedice onih dojmova, na koje razmišljanje manje utječe, odnosno djela i radnje koje više moramo pripisati instrumentu leđne moždine.

Sada našu pozornost moramo usmjeriti na dva stanja u kojima moderni čovjek naizmjenično živi tijekom čitavog svog života, život budnog dana i život nespješnog sna. Iz prethodnih predavanja upoznati smo s činjenicom da su tijekom dana četiri člana čovjeka zajedno, dok se tijelom spavanja, astralno tijelo i 'Ja' izdvajaju. Pa, svi znamo to neobično stanje koje se mijesha između budnog života dana i nespješnog života spavanja: život snova. Prije svega, o životu snova ne treba raspravljati na bilo koji drugi način osim onako kako ga laik može promatrati. Vidimo da život snova ima čudnu sličnost s onom podređenom duševnom aktivnošću koju povezujemo s leđnom moždinom. Jer kad se slike snova pojave u našoj duši, one se ne pojavljuju kao ideje koje proizlaze iz razmišljanja, već se pojavljuju iz nužde, na sličan način na koji se događa nehotičan pokret ruke kada tjeramo muhu koja nam sjedi na ruci; radnja se javlja kao neposredni, nužni obrambeni pokret. Život snova malo je drugačiji; nema radnje, ali jednako tako neposrednom nuždom, slike ulaze u obzorje naše duše. Ali baš kao što nemamo utjecaja na pokret ruke koji napravimo kad nam muha sjedne na ruku dok smo budni, nemamo utjecaja ni na slike snova koje se kaotično dižu i spuštaju u nama. Stoga možemo reći: ako promatramo osobu u budnom stanju i zanemarimo sve što se u njoj događa, ako promatramo samo njezine refleksne pokrete, sve geste i fiziognomske izraze koje izvodi samo kao odgovor na vanjske dojmove, dakle bez razmišljanja, tako dakle, pred sobom imamo zbroj takvih radnji koje se kod ljudi događaju iz nužde. Ako, s druge strane, vidimo osobu koja sanja, vidimo zbroj slika koje imaju

utjecaja na ljudsko biće, a koje ne dovode do djela, već samo imaju karakter slika. Kao što se u budnom životu odvijaju ljudske radnje bez ikakvog razmišljanja, tako se u ljudima pojavljuje svijet slika, kaotično isprepletenih predodžbi snova.

Ako sada pogledamo svoj mozak i želimo ga vidjeti kao alat svijesti iz snova, što moramo učiniti? Moramo zamisliti da postoji nešto u ovom mozgu, što se na određeni način ponaša slično našoj leđnoj moždini i što dovodi do nesvjesnih radnji. Prije svega, mozak moramo promatrati kao oruđe budnog duševnog života, gdje stvaramo naše promišljene predodžbe. Sada bismo morali naći, kako se predodžbe iz snova temelje, takoreći, na tajanstvenoj leđnoj moždini koja kao da je utisnuta u mozak, ali koja ne vodi do djela, već samo do slika. Dok naša leđna moždina donosi akcije, čak i ako one ne nastaju razmišljanjem, u ovom slučaju mozak donosi samo slike. U izvjesnom smislu staje na pola puta; u mozgu postoji nešto poput tajanstvene osnove za nesvjesnu duševnu aktivnost, što se može zamisliti kao neka vrsta umetka s karakterom leđne moždine. Dakle, ne bismo li mogli reći: svijet snova vodi nas na čudan način da možemo misteriozno ukazati na onu staru leđnu moždinu koja je nekoć bila u osnovi mozga. - Pogledamo li naš mozak, kakav je danas izgrađen kao alat za buđenje svakodnevnog života, nama izgleda onako, kakav izgleda kad ga izvadimo iz šupljine lubanje. Ali unutra mora biti nešto to se događa kada se budni dnevni život ugasi. A okultno promatranje pokazuje da u mozgu postoji tajanstvena leđna moždina kao alat života snova (vidi crtež, šrafirano).

Želimo li to shematski nacrtati, mogli bismo to prikazati tako da u mozgu svijeta predodžbi budnog života, leži tajanstvena stara leđna moždina, nevidljiva za vanjsku percepciju, koja se tu nekako skriva. Htio bih najprije sasvim hipotetski izraziti da ta leđna moždina dolazi u aktivnost kada čovjek spava i sanja, i zatim djeluje onako kako bi leđna moždina i trebala, naime tako da proizvodi svoje nužne učinke. Ali budući da je utisnuta u mozak, ne vodi do radnji, nego do pukih slika, so slikovitih radnji; jer u snovima smo djelatni samo u slikama. Tako također, iz ovog osebujnog, čudnog, kaotičnog života kojeg vodimo u snovima, imamo naznaku da se naše oruđe budnog dnevnog života, kojeg s pravom smatramo našim mozgom, temelji na

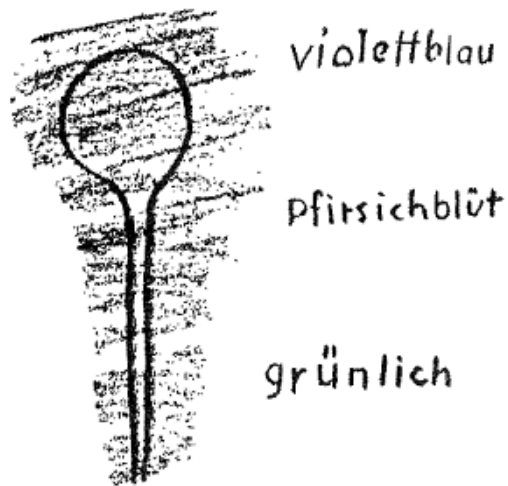
tajanstvenom organu koji je možda starija tvorevina iz koje se on razvio. Ako nova je tvorevina, današnji mozak, neaktivan, onda će se pokazati ono što je mozak nekad bio; ova stara leđna moždina predočava ono što može. Ali budući da je zatvorena, ova stara leđna moždina ne proizvodi akcije, samo slike.

Dakle, kada gledamo sam život, mozak dijelimo na dva stupnja. Činjenica da možemo sanjati, ukazuje na to da je mozak prošao kroz razvoj unutar kojeg je još uvijek bio na razini današnje leđne moždine, prije nego što se razvio u alat budnog dnevnog života. Ali ako je budni život umiren, onda se stari organ još uvijek javlja.

Dakle, iz onoga što je do sada rečeno već smo dobili nešto tipično, što se može dokazati vanjskim promatranjem oblika: život u budnom stanju je za život snova, ono što je razvijeni mozak za leđnu moždinu. Ako sada napredujemo do vidovitog promatranja, možemo dodati nešto onome što nam promatranje oblika može dati. Kasnije ćemo pokazati na koji način okultno gledanje, vidovnjački pogled, može poslužiti kao osnova za vrlo bitno promatranje ljudske prirode, i na kakvim se okultnim istraživanjima temelje pogledi na organe zatvorene u lubanji i kralježnici.

Sada, znamo iz prethodnih razmatranja da je čovjekovo vidljivo tijelo samo dio cjelokupnog ljudskog bića. U trenutku kada se vidovito oko otvori, čovjek ima iskustvo da je to fizičko tijelo zatvoreno, ugrađeno u nadosjetilni organizam, u ono što se, grubo rečeno, zove čovjekova aura. To je za početak navedeno kao činjenica, a kasnije ćemo se vratiti i vidjeti koliko je to opravdano. Ova ljudska aura, u kojoj je fizički čovjek samo jezgra, vidovitom oku izgleda kao struktura boja u kojoj različite boje teku gore-dolje. Ali ne biste trebali zamišljati da možete naslikati ovu auru. Ne može se prikazati običnim bojama, jer su boje aure u stalnom kretanju, u stalnom nastajanju i nestajanju. Bilo koja njezina slika koju želite naslikati može biti samo približno točna, kao što nitko ne može pravilno naslikati munju, ona bi tako postala kruta struktura. Kao što ne možete ispravno nacrtati munju, ne možete to učiniti ni s aurom, jer su boje aure izrazito nestabilne i pokretljive, stalno nastaju i nestaju.

Sada, boje aure se protežu cijelim čovjekovim organizmom na značajno drugačiji način; a zanimljivo je istaknuti i sliku aure koja se vidovitom oku pojavljuje kada promatramo lubanju i kralježnicu odostraga. Zamislimo li dio aure - gledano od natrag - u koji su ugrađeni lubanja i kralježnica, odnosno mozak i leđna moždina, pokazuje se da možemo naznačiti posebno jasnu osnovnu boju: djeluje zelenkasto. I opet možemo naznačiti jasnu boju, koja se ne nalazi ni u jednom drugom dijelu tijela, za gornje dijelove glave, gdje je mozak: to je neka vrsta ljubičasto plave. Ova boja prekriva lubanju odostraga prema naprijed, poput kape ili kacige.

Ispod ljubičasto plavih područja obično se vidi nijansa o kojoj najbolje možete imati predodžbu ako je usporedite s bojom mladog cvijeta breskve. Između ove boje i zelenkaste boje donjih dijelova djelova kralježnice, imamo druge, neodređene nijanse boja u srednjem dijelu leđa, koje je izuzetno teško opisati jer se ne nalaze među uobičajenim bojama koje su nam poznate iz osjetilnog okruženja. Dakle, nakon zelene slijedi boja koja nije zelena, niti plava niti žuta, već kao mješavina sve tri; između mozga i kraja kralježnice pojavljuju se boje koje u osnovi uopće ne postoje unutar fizičkog osjetilnog svijeta. Iako je ovo teško opisati, jedno se može reći sa sigurnošću, da na vrhu te, da tako kažem, napuhane leđne moždine imamo ljubičasto plavu boju, a silazeći do kraja kralježnice dobivamo izrazito zelenkastu boju.

Dakle, danas smo povezali neke činjenice sa čisto vanjskim promatranjem ljudskog oblika, i onog što uči vidovito istraživanje. Sutra ćemo pokušati sagledati druge dijelove fizičkog ljudskog tijela, koji su povezani s onima o kojima smo već govorili, u njihovoj dualnosti, kako bismo mogli nastaviti dalje i vidjeti kako nam se predstavlja cijelo ljudsko biće.

2. Drugo predavanje, Prag, 21. ožujka 1911.

Unutar ovih razmatranja uvijek ćemo se iznova susretati s poteškoćama da поближе sagledamo vanjski ljudski organizam kako bismo prepoznali, da tako kažemo, ono što je prolazno i krhko. Ali također ćemo vidjeti da će nas upravo taj put dovesti do spoznaje o tome što je trajno, što je neprolazno, što je vječno u ljudskoj prirodi. Međutim, da bi naša promišljanja imala ovaj cilj, potrebno je da se strogo držimo onoga što je već jučer u uvodu navedeno: promatranja vanjskog fizičkog organizma sa svim poštovanjem, kao objave iz duhovnih svjetova.

Ako smo već donekle prodrli u sebe duhovno znanstvenim pojmovima i osjećajima, vrlo lako možemo doći do ideje da ljudski organizam u svojoj ogromnoj složenosti mora biti najznačajniji izraz, najveća i najvažnija objava sila koje se nazivaju duhovnim silama koje tkaju i žive kroz svijet. No, morat ćemo se, da tako kažemo, sve više uspinjati izvana prema unutra.

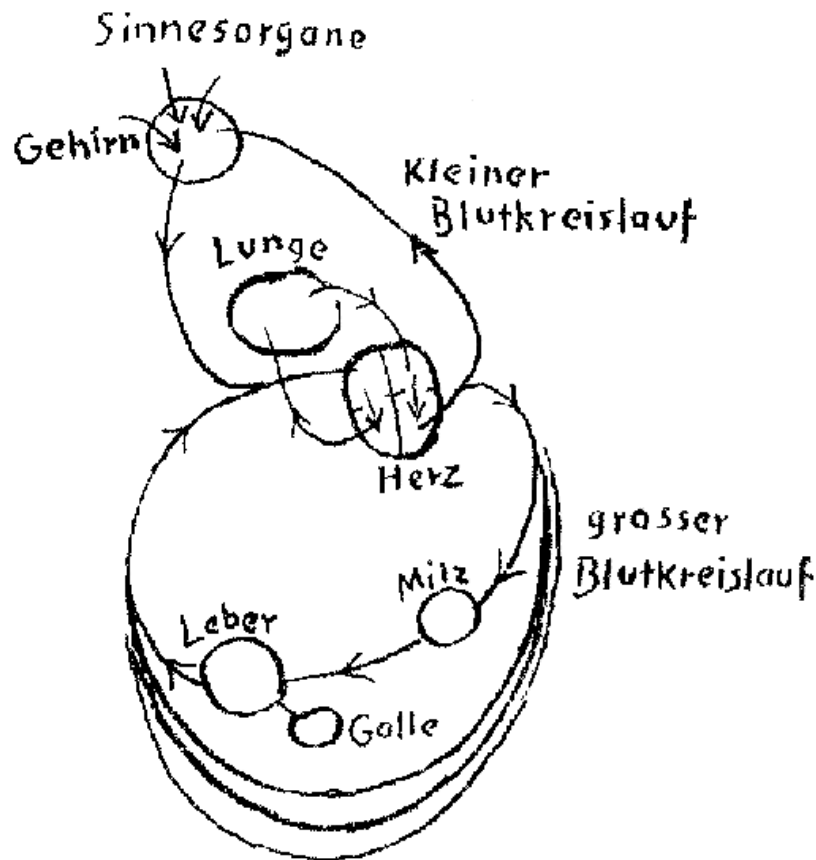
Već smo jučer vidjeli kako nas vanjsko promatranje, i laika i znanstvene zajednice, mora dovesti do toga da čovjeka promatramo kao dualnost, da tako kažemo. Jučer smo već ukratko okarakterizirali tu dualnost ljudskog bića - o tome ćemo morati još detaljnije - te smo поближе pogledali onaj dio čovjeka koji je zatvoren u zaštitnu koštanu ovojnici lubanje i kralježnice. Vidjeli smo kako, ako krenemo od vanjskog dizajna i oblika ovog dijela čovjeka, možemo steći preliminarni uvid u vezu između života koji nazivamo našim dnevnim životom, i onog drugog života, koji je naravno za nas od početka pun sumnji, a koji nazivamo životom snova. Vidjeli smo da vanjski oblici karakteriziranog dijela čovjekove prirode već daju neku vrstu slike, označavaju neku vrstu otkrivenja: s jedne strane život snova, ovaj kaotični slikovni život, a s druge strane život na javi opremljen oštro definiranim promatranjem. Danas ćemo prvo morati letimično baciti pogled na drugog člana ljudske dualnosti, koji je, da tako kažem, izvan područja koje smo jučer imali na umu. Čak i površni pogled na ovaj drugi dio čovjeka, može nam pokazati da u određenom pogledu pokazuje suprotnu sliku od onog što smo imali u vidu s mozgom i leđnom moždinom. Mozak i leđna moždina okruženi su koštanim tvorevinama koje tvore zaštitnu ljusku. Ako pogledamo drugi dio ljudske prirode, svakako moramo reći da ovdje nalazimo stvaranje kostiju više integrirano u organizam. Ali ipak bi to bilo vrlo površno razmatranje. U strukturu ovog drugog dijela ljudske prirode ući ćemo dublje ako izdvojimo najvažnije organske sustave i najprije ih izvana usporedimo s onim što smo jučer upoznali.

Organski sustavi, sustavi alata ljudskog organizma, koji će prvi doći u obzir, trebaju biti prehrambeni aparat i sve ono što se nalazi između prehrambenog aparata i te divne strukture, koju lako možemo doživjeti kao

svojevršno središte ljudske organizacije, srce. Površnim pogledom odmah se vidi da je prehrambeni aparat - kako ga se uobičajeno naziva - namijenjen upijanju tvari iz naše vanjske zemaljske okoline i pripremanju za daljnju preradu u čovjekovom fizičkom organizmu. Znamo da se ovaj probavni aparat za početak, proteže u obliku cijevi od naših usta do organa kojeg svi poznaju kao želudac. Pa čak i površno promatranje uči nas da se od hrane koja tim kanalom ulazi u želudac, neiskorišteni dijelovi jednostavno odvajaju, dok se ostali dijelovi drugim probavnim organima prenose u ljudsko tijelo. Također je dobro poznato da je ono što nazivamo limfnim sustavom povezano s probavnim sustavom u užem smislu - sada ću govoriti samo shematski - kako bi apsorbirao prehrambene tvari koje probavni sustav doprema u transformiranom stanju. Tako da možemo reći da je probavni sustav, koliko je vezan za želudac, povezan sa sustavom organa, limfnim sustavom, kao skupom kanala koji prolaze kroz cijelo tijelo, sustavom koji preuzima ono što je preradio probavni sustav i pretvorene tvari isporučuje u krv. I onda imamo treći dio ljudske prirode, sam sustav krvnih žila sa svojim širim ili užim cjevčicama, jer prolazi kroz cijeli ljudski organizam i kao središte svoje cjelokupne aktivnosti ima srce. Znamo da krvne žile koje nazivamo arterijama izlaze iz srca i da one nose takozvanu crvenu krv u sve dijelove našeg organizma. Krv prolazi određenim proces u pojedinim članovima ljudskog organizma, a zatim se vraća kroz druge žile, vene, koje je sada vraćaju u srce u promijenjenom, preobraženom stanju kao takozvanu plavu krv. Također znamo da se ova transformirana, neupotrebljiva krv vodi iz srca u pluća, da tamo dolazi u kontakt s kisikom u zraku koji se unosi izvana, da se na taj način obnavlja, i zatim venama vraća u srce da opet započne cirkulacija kroz cijeli organizam.

Kako bismo sagledali ove komplicirane sustave, tako da imamo osnovu za okultni način promatranja stvari izvana, prvo se želimo držati sustava, koji se svakom od samog početka mora činiti kao stvarni središnji sustav cijelog čovjekovog organizma: krvno-srčani sustav. Prvo želimo razmotriti kako se krv, nakon što je kao istrošena krv osvježena u plućima, to jest pretvorena iz takozvane plave krvi natrag u crvenu krv, vraća u srce i zatim opet istječe iz srca kao crvena krv u organizam da se tu koristi. (Crtanje na ploči.) Imajte na umu da je sve što ovdje crtam tek shematski. Podsjetimo ukratko da je ljudsko srce organ koji se zapravo sastoji od četiri člana, četiri komore, koje su omeđene unutarnjim pregradama, na način da se mogu razlikovati dva veća prostora smještena prema dolje i dva manja prostora smještena prema gore, dvije donje komore, klijetke, kako se obično nazivaju, dok se gornje nazivaju pretklijetke. Danas ne želim govoriti o srčanim zaliscima, već shematski pogledati odvijanje aktivnosti najvažnijih organa. Prije svega, postaje vidljivo da krv, nakon što iz lijeve pretklijetke uđe u lijevu klijetku, teče kroz veliku arteriju i odatle se provodi u cijeli organizam. Sada trebamo imati na umu da se ta krv prvo raznosi u sve pojedine organe organizma, da se zatim troši u organizmu, pri čemu se pretvara u takozvanu pravu krv, i

kao takva se vraća u srce u desnu pretklijetku, odatle teče u desnu klijetku srca, kako bi odatle otišla natrag u pluća, ponovno se obnovila, i ponovno krenula na put kroz organizam.

Ako imamo predodžbu o ovome, važno je uzeti u obzir, kao osnovu za okultni pristup, da iz glavne arterije vrlo rano nastaje sekundarna struja, koja vodi do mozga, opskrbljuje gornje organe čovjeka i odatle teče natrag u desnu pretklijetku kao iskorištena krv, i da se krv, dok prolazi kroz mozak, transformira na isti način kao i krv koja dolazi od drugih članova organizma. Dakle, imamo manji sekundarni optok krvi, u koji je povezan mozak, odvojeno od drugog, većeg optoka krvi koji opskrbljuje ostatak organizma. Sada je izuzetno važno da tu činjenicu imamo na umu. Jer ispravnu predodžbu koja će nam dati osnovu za sve ono što će nam omogućiti da se popnemo u okultne visine, dobivamo samo ako si postavimo pitanje: na isti način na koji su gornji organi, odnosno mozak, povezani s malim krvotokom, je li nešto slično povezano s velikim krvotokom koji opskrbljuje ostatak organizma? - Tu zapravo dolazimo do zaključka, koji i vanjski površni pristup može dati, da je organ koji nazivamo slezena inicijalno uključen u veliki krvni optok, da je uključena i jetra i organ koji sadrži žuč koju priprema jetra. Svi ti organi povezani su s velikim krvotokom.

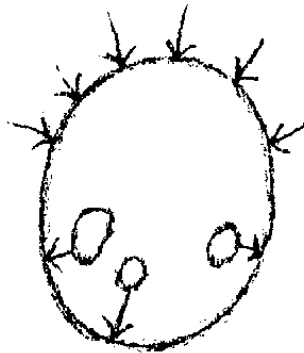
Pitamo li se sada o funkciji ovih organa, vanjska nam znanost daje odgovor da jetra priprema žuč, da žuč teče kroz žučne kanale u probavni kanal i sudjeluje u preradi hrane na način, da je onda limfni sustav može

apsorbirati i prenijeti u krv. Vanjska znanost manje precizno govori o slezeni. Kada promatramo ove organe, prvo moramo obratiti pozornost na činjenicu da se oni moraju baviti transformacijom hrane za ljudski organizam, da tako kažemo, ali da su s druge strane sva tri organa uključena u veliki krvotok. Nisu uključeni u njega uzalud. U mjeri u kojoj se hranjive tvari apsorbiraju u krv da bi se krvlju dopremale u ljudski organizam, i kontinuirano nadomještale građevne tvari, ova tri organa sudjeluju u potrebnoj preradi prehrambenih tvari. Sada se postavlja pitanje: možemo li vanjskim promatranjem zaključiti kako ova tri organa sudjeluju u cjelokupnoj aktivnosti ljudskog organizma? - Usredotočimo se najprije na vanjski aspekt, na činjenicu da su ovi organi povezani s donjim krvnim optokom na isti način na koji je mozak povezan s gornjim krvnim optokom; i zapitajmo se - ako se za početak doista držimo ove vanjske točke gledišta, o čemu ćemo detaljnije raspravljati kasnije - bi li uopće ovi organi mogli imati sličnu, srodnu zadaću s onom mozga ili, općenito, s višim dijelovima ljudskog organizma. Od čega bi se mogao sastojati ovaj zadatak?

Razmotrimo ove više dijelove ljudskog organizma; to su organi koji primaju vanjske osjetilne dojmove i obrađuju materijal našeg osjetilnog opažanja. Stoga možemo reći: ono što se događa u ljudskoj glavi, u gornjim dijelovima ljudskog organizma, je obrada vanjskog svijeta, obrada onih dojmova koji dolaze izvana kroz osjetilne organe. Glavne uzroke onoga što se događa u gornjim dijelovima ljudskog bića možemo vidjeti u vanjskim dojmovima. Budući da ovi vanjski dojmovi imaju svoje učinke u gornjim organima ljudskog organizma, oni mijenjaju krv ili barem pridonose tome, i šalju tu krv natrag u srce promijenjenu, jednako promijenjenu baš kao što se krv iz ostatka organizma šalje u srce promijenjena. Zar nema smisla misliti, da ono što dolazi iz vanjskog svijeta u gornji dio ljudskog organizma, kroz vrata osjetilnih organa, na određeni način odgovara onome što djeluje iz unutarnjih organa - slezene, jetre, žučnog mjehura - koji se nalaze unutra? Gornji dio ljudskog organizma otvara se prema van kako bi primio učinke vanjskog svijeta, i dok krv teče prema gore da bi primila te dojmove vanjskog svijeta, ona teče prema dolje da bi primila ono što dolazi iz nižih organa. Kao što smo rekli, okolina kroz osjetila djeluje na našu višu organizaciju. Ako zamislimo ovo skupljeno, stisnuto zajedno u jednom središtu, možemo vidjeti nešto analogno onome što uzrokuju jetra, žučni mjehur i slezena: transformacija tvari preuzetih iz vanjskog svijeta. Ako ovo pogledamo detaljnije, vidjet ćete da ovo nije tako čudan način gledanja na to.

Ako zamislite razne osjetilne dojmove iz vanjskog svijeta koji pritječu kao da su skupljeni, kondenzirani u organe, da tako kažemo, prebačeni u unutrašnjost čovjeka i integrirani u krv, tada se gornji dio ljudskog organizma predstavlja krvi na isti način na koji se organi jetra, žučni mjehur i slezena predstavljaju krvi iznutra. Tako smo vanjski svijet koji okružuje naša osjetila takoreći sabili u organe i premjestili ga u čovjekovo biće, tako

da možemo reći: s jedne strane dotiče nas svijet izvana, preko osjetilnih organa ulazi u naš gornji dio organizma i djeluje na našu krv, a s druge strane svijet iznutra misteriozno djeluje u organima u koje ulazi ono što se događa vani u makrokozmosu i tamo se suprotstavlja krvi koja im se također predstavlja. Kad bismo to željeli nacrtati shematski, mogli bismo reći: ako zamislimo, s jedne strane, svijet, koji sa svih strana djeluje na osjetila, i krv, koja se poput školske ploče predstavlja dojmovima vanjskog svijeta, tada imamo svoju gornju organizaciju. Ako sada zamislimo da bismo mogli skupiti cijeli ovaj svijet, spojiti ga s pojedinačnim organima, formirati ekstrakt ovoga svijeta i prenijeti ga u unutrašnjost tako da, da tako kažemo, cijeli djeluje na drugu stranu krvi, onda bismo imali jednu shematsku sliku izvana i iznutra ljudskog organizma, formiranu na vrlo čudan način. Na određeni način mogli bismo reći: mozak zapravo odgovara našoj unutarnjoj organizaciji; u mjeri u kojoj ispunjava prsnu i trbušnu šupljinu, vanjski svijet se takoreći preselio u našu unutrašnjost.

Čak i u ovoj organizaciji, koju prepoznajemo kao podređenu, koja prvenstveno služi za nastavak procesa prehrane, imamo nešto tako tajanstveno kao što je kombinacija cijelog vanjskog svijeta u zbroj unutarnjih organa, unutarnjih alata. A ako sada поближе pogledamo ove organe jetru, žučni mjehur i slezenu, možemo reći: prije svega, slezena je ta koja se predstavlja krvotoku. Slezena je neobičan organ u kojem je cijeli niz malih zrnaca ugrađen u krvlju bogato tkivo, koje izgleda bijelo u usporedbi s ostatkom tkiva. Ako promatramo krv u odnosu na slezenu, slezena nam se čini kao sito kroz koje krv prolazi da bi se predstavila takvom organu, koji je u izvjesnom smislu skupljeni dio makrokozmosa. Kao sljedeću fazu vidimo kako se krv predstavlja jetri i kako jetra zauzvrat izlučuje žuč, koja se skladišti u posebnom organu, zatim prelazi u hranjive tvari i odatle dospijeva u krv s transformiranim hranjivim tvarima.

Ne možemo zamisliti ovo unutarnje predstavljanje krvi u tri organa drugačije nego na sljedeći način: prvi organ koji se suprotstavlja krvi je slezena, drugi je jetra, a treći, koji zapravo ima vrlo kompliciran odnos prema cijelom krvnom sustavu, je žuč. Budući da se žuč nalazi u hrani i sudjeluje u njenoj preradi, ona se smatra posebnim organom. Iz određenih razloga, okultisti svih vremena dali su određena imena tim organima. Sada bih vas želio

zamoliti da ne razmišljate ni o čemu posebnom kada razmatrate nazive ovih organa, i da zanemarite činjenicu da ti nazivi znače u svom širem značenju u svijetu nešto drugo. Kasnije ćemo vidjeti zašto su odabrana ova imena. Budući da je slezena prva koja se predstavlja krvi - možemo reći iz čisto vanjske perspektive - drevnim okultistima se činilo da ju je najbolje označiti imenom koje pripada zvijezdi koja se prva pojavljuje u kozmičkom prostoru u solarnom sustavu; zato su slezenu nazvali Saturn ili unutarnji Saturn u čovjeku. Slično su jetru nazvali unutarnjim Jupiterom, a žuč unutarnjim Marsom. Zamislimo ta imena najprije kao ništa drugo nego da ih biramo jer smo stekli uvid, u početku hipotetski, da vanjski svjetovi, koji su inače dostupni našim osjetilima, da su spojeni u tim organima i da nam se pojavljuju kao unutarnji svjetovi, baš kao što nam se vanjski svjetovi pojavljuju u planetima. Ali lako bismo mogli reći: kako se vanjski svjetovi pojavljuju našim osjetilima prodirući izvana i djelujući na krv, tako nam izgleda da i unutarnji svjetovi djeluju na krv, utoliko što također utječu na nju.

Međutim, sada ćemo pronaći značajnu razliku između onoga o čemu smo jučer raspravljali kao o osobitostima ljudskog mozga i onoga što djeluje na našu krv poput neke vrste sustava unutarnjeg svijeta. Ova razlika leži jednostavno u činjenici da čovjek za početak ne zna ništa o tome što se događa unutar njegovog nižeg organizma; to jest, one ne zna ništa o utiscima koje unutarnji svijet - unutarnji planeti, da tako kažem - ostavlja na njega, dok je upravo karakteristično da vanjski svijet ostavlja svoje dojmove na njegovu svijest. U izvjesnom smislu stoga, ovaj unutarnji svijet možemo opisati kao svijet nesvjesnog, za razliku od svjesnog svijeta, kojeg smo upoznali u životu mozga.

Sada će nam ono što leži u ovom svjesnom i nesvjesnom postati jasnije, korištenjem nečeg drugog da nam pomogne. Svi znate da vanjska znanost kaže da je živčani sustav organ svijesti sa svime što uz njega ide. Sada, kao osnovu za naša okultna razmatranja, moramo uzeti u obzir određeni odnos koji živčani sustav ima prema sustavu krvi, to jest prema onome što smo danas shematski razmotrili. Tu vidimo da naš živčani sustav posvuda stupa u određene odnose s našim sustavom krvi, da krv posvuda dospijeva u naš živčani sustav. Pri tome moramo najprije uzeti u obzir ono što vanjska znanost u tom pogledu smatra gotovim zaključkom. Ona smatra danim da je živčani sustav regulator sve svjesne aktivnosti, svega što možemo nazvati svjesnim duševnim životom. Ne možemo da ne shvatimo - isprva samo kao naznaka, da bismo kasnije dokazali - da je za okultiste živčani sustav samo neka vrsta osnove za svijest. Baš kao što je živčani sustav integriran u naš organizam i dotiče se, ili barem ima određeni odnos sa sustavom krvi, tako su i ono što nazivamo ljudskim astralnim tijelom i ljudskim 'Ja', integrirani u ljudsko biće kao cjelinu. Pa čak i vanjsko promatranje može nam pokazati - a o tome sam često govorio na svojim predavanjima - da je živčani sustav

na određeni način objava astralnog tijela, a krv objava 'Ja'. Ako uđemo u neživu prirodu, visimo kako stijenama, mineralima i tako dalje, moramo pripisati samo fizičko tijelo koje nam oni predstavljaju. Uzdignemo li se potom od neživih, neorganskih prirodnih tijela do živih prirodnih tijela, do organizama, moramo misliti da su ti organizmi prožeti takozvanim eterskim tijelom ili životnim tijelom, koje u sebi sadrži uzroke pojava života. Kasnije ćemo vidjeti da znanost duha ne govori o ovom eterskom ili životnom tijelu na isti način na koji je vanjska znanost govorila o špekulativnoj životnoj sili. Kada znanost duha govori o eterskom tijelu, govori o nečemu što duhovno oko zapravo vidi, odnosno o nečemu stvarnom što je u pozadini vanjskog, fizičkog tijela. Kada promatramo biljke, moramo im pripisati etersko tijelo. Ako se od biljaka popnemo do osjetilnih bića, do životinja, element osjećaja, unutarnjeg iskustva, razlikuje životinju od biljke. Ako se sada zapitamo što sve treba integrirati u životinjski organizam da bi se mogao uzdići od pukih životnih procesa do osjećaja koje biljke još nemaju, odgovor je: ako se puka životna aktivnost, koja se još ne može internalizirati, još ne može zaiskriti u osjetu, da bi zaiskrila u osjetu, unutarnjem iskustvu, u životinjsko tijelo mora biti integriran astralni organizam. I u živčanom sustavu, koji biljke još nemaju, moramo vidjeti vanjski izraz, oruđe astralnog tijela. Astralno tijelo je duhovni arhetip živčanog sustava. Kako se arhetip odnosi prema svojoj objavi, prema svojoj slici, tako se astralno tijelo odnosi prema živčanom sustavu.

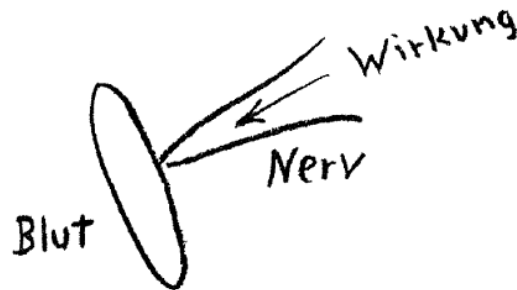
Ako sada počnemo naše promatranje s ljudima - a već sam jučer rekao da u okultizmu nemamo tako lak pristup kao što je vanjski znanstveni, pa ne možemo, da tako kažem, sve pobrkati - tada, kada promatramo ljudske organe, uvijek moramo biti svjesni da ti organi ili organski sustavi mogu poslužiti za nešto za što se analogni organski sustav u životinjskom organizmu, čak i ako izgleda slično, ne može koristiti. Kod ljudi krv moramo vidjeti kao vanjski alat za 'Ja', za sve što nazivamo najdubljim središtem duše, 'Ja'. Dakle, imamo vanjski alat astralnog tijela u živčanom sustavu i vanjski alat 'Ja' u našoj krvi. Kao što živčani sustav u organizmu stupa u određeni odnos s krvlju, tako i one unutarnje duševne strukture koje doživljavamo kao svoje predodžbe, percepcije, osjećaje i tako dalje, stupaju u odnos s našim 'Ja'. Živčani sustav je u ljudskom organizmu diferenciran na različite načine. Prikazuje nam se kao unutarnje živčane vrpce, gdje se otvaraju, naprimjer, u slušne živce, u facijalne živce i tako dalje. Živčani sustav je dakle nešto što se proteže kroz organizam na način da je diferenciran na najrazličitije načine i sadrži unutarnju raznolikost. Promatramo li krv koja teče kroz organizam, ona nam se - ako zanemarimo promjenu crvene u plavu krv - čini kao jednolična krv u čitavom organizmu. Kao takva jedinica, ona se suočava s diferenciranim živčanim sustavom, kao što se 'Ja' suočava s duševnim životom, koji je podijeljen na predodžbe, osjete, impulse volje, osjećaje i slično. Što dalje budete pratili ovu usporedbu - a to za početak treba reći samo kao usporedbu - to će vam postati jasnije

da postoji velika sličnost u odnosu dvaju arhetipa, 'Ja' i astralnog tijela, prema njihovim slikama, njihovim alatima: krvi i živčanom sustavu. Ali sada možemo reći: krv je posvuda krv, ali dok teče kroz organizam mijenja se. Te promjene u krvi možemo usporediti s promjenama koje 'Ja' doživljava kroz različita iskustva duše. Naše 'Ja' je također jedinstveno. U životu između rođenja i smrti, koliko god se sjećamo možemo reći za sebe: tamo sam 'Ja'! U našoj petoj godini kao u našoj šestoj godini, jučer kao i danas, isti sam 'Ja'. - Ali ako sada uđemo u sadržaj, što ovo 'Ja' sadrži, naći ćemo da je ovo 'Ja', kako živi u meni, ispunjeno većim ili manjim brojem predodžbi, senzacija, osjećaja i tako dalje, koji se mogu pripisati astralnom tijelu i dolaze u kontakt s 'Ja'. Prije godinu dana naše je 'Ja' bilo ispunjeno drugim sadržajem, a danas opet drugim. 'Ja' stoga dolazi u kontakt s cjelokupnim sadržajem duše i teče kroz cijeli sadržaj duše. Kao što krv teče cijelim organizmom i posvuda dolazi u dodir s diferenciranim živčanim sustavom, tako se i 'Ja' spaja s diferenciranim životom duše, s predodžbama, s osjećajima, impulsima volje i slično. Dakle, čak nam i ovo usporedno razmatranje pokazuje da postoji izvjesno opravdanje za promatranje sustava krvi kao slike 'Ja', i živčanog sustava kao slike astralnog tijela, ova dva viša, nadosjetilna člana ljudske prirode, dok je etersko tijelo tješnje povezano s fizičkim tijelom.

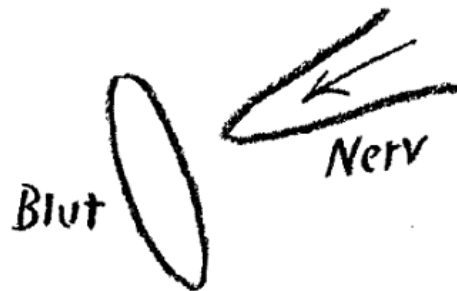
Sada je potrebno zapamtiti da se krv, koja teče kroz organizam na navedeni način, vanjskom svijetu predstavlja s jedne strane koji je usporediv s načinom na koji se ploča suprotstavlja dojmovima vanjskog svijeta, s druge strane, suprotstavlja se onome što smo nazvali unutarnjim svijetom. Da, tako je i s našim 'Ja'. Svoje 'Ja' prvo usmjeravamo prema vanjskom svijetu i upijamo vanjske dojmove. To rezultira raznolikim sadržajem u našem 'Ja'; ispunjeno je dojmovima koji dolaze izvana. Zatim postoje i oni trenuci u kojima u kojima 'Ja' ostaje, da tako kažemo, unutar sebe, gdje je prepušteno svojoj boli, svojoj patnji, užitku i radosti, unutarnjim osjećajima i tako dalje, u kojima čak dopušta stvarima da se pojave iz sjećanja, koje prima ne izravno kroz kontakt s vanjskim svijetom, već nosi u sebi. I u ovom pogledu, 'Ja' treba usporediti s krvlju, u tome što se predstavlja kao ploča vanjskom i unutarnjem svijetu; i to bismo shematski mogli prikazati na isti način na koji smo shematski prikazali krv (vidi crtež). Vanjske dojmove koje 'Ja' prima kada ih razumije kao predodžbe, kao duševne strukture, s 'Ja' možemo povezati na isti način kao što smo povezali stvarne vanjske procese koji nam preko osjetila dolaze do krvi; dakle, možemo povezati događaje u duši, baš kao i u fizičkom životu, s krvlju s jedne strane, i s 'Ja' s druge strane.

S ove točke gledišta, pogledajmo međudjelovanje i protudjelovanje krvi i živaca. Naprimjer, kada okrenemo oči prema vanjskom svijetu, vanjski dojmovi - boje, dojmovi svjetla i tako dalje - utječu na vidne živce. Dokle god držimo oči usmjerene na vanjski svijet, možemo reći i da dojmovi vanjskog svijeta djeluju na naše vidne živce, odnosno oruđe astralnog tijela. U

trenutku kada se pojavi odnos između živaca i krvi, možemo reći da je paralelni duševni proces taj da različite predodžbe duševnog života dolaze u odnos s 'Ja'. Ako ovo želimo nacrtati shematski, moramo zamisliti odnos između živaca i krvi, kao da je ono što dotječe izvana povezano s krvotokom u blizini optičkih živaca.

Taj je odnos sada nešto izuzetno važno ako se ljudski organizam želi promatrati na takav način da promatranje može dati osnovu za okultni pogled na ljudsku prirodu. Tada moramo sebi reći: u običnom životu, kako on općenito teče, proces se odvija na takav način da se učinak koji se širi kroz živac upisuje u krv kao na ploču i time se upisuje u instrument 'Ja'. Ali pretpostavimo da smo trebali umjetno prekinuti odnos između krvotoka i živaca, to jest, trebali bismo umjetno ljudsko biće staviti u takav položaj da je učinkovitost živaca, takoreći, uklonjena iz krvotoka, tako da više ne mogu međusobno djelovati. To se može shematski nacrtati tako da se dva člana još više razdvoje tako da više ne može doći do interakcije između živaca i krvi. Situacija može biti takva da od početka ne djeluje na živce. Možete postići

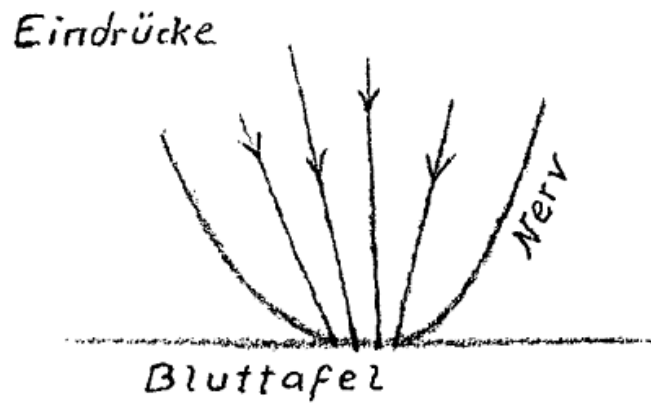

takvo nešto tako što ćete, naprimjer, prerezati živac. Ako se na neki način dogodi da se živac presječe, dakle na živcu se ne ostavi nikakav utisak, onda nije ni čudo što ljudi preko ovog živca ne mogu doživjeti ništa posebno. Ali pretpostavimo da je stvoren određeni dojam - unatoč činjenici da je odnos između živaca i krvi prekinut. U vanjskim pokusima to se može postići, naprimjer, stimuliranjem živaca električnom strujom. Međutim, ovaj vanjski utjecaj na živac nije ovdje naša briga. Ali postoji još jedan utjecaj na živac koji dovodi do stanja u kojem ne može utjecati na krvotok. To stanje ljudskom organizmu mogu donijeti - i donose - određeni koncepti, određene ideje, senzacije i osjećaji koje je čovjek iskusio i usvojio, a koji su, da bi takav pokus uspio, trebale biti više moralne ili intelektualne predodžbe. Kada čovjek stvara takve ideje, na primjer simbole, i prakticira oštru

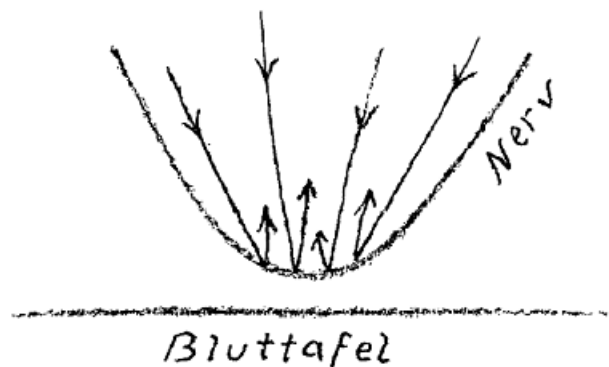
unutarnju koncentraciju duše, onda je učinak takav da on, takoreći, potpuno zahvaća živac i time ga povlači iz krvotoka. Kada je čovjek u budnoj svijesti prepusti normalnim vanjskim dojmovima kako oni dolaze, tada postoji prirodna veza između živaca i krvotoka. Ali ako se čovjek oštrom unutarnjom koncentracijom povuče od učinaka vanjskih dojmova, tada on u svojoj duši ima ono što samo nastaje u svijesti; ono što je sadržaj svijesti prvenstveno zahvaća živac i time odvaja živčanu aktivnost od krvne. Rezultat takve unutarnje koncentracije, koja - ako je dovoljno jaka - stvarno prekida vezu između živaca i krvi, jest da se živac na određeni način oslobađa veze sa sustavom krvi, da, također se oslobađa onoga za što je krvotok vanjski alat, to jest, oslobađa se uobičajenih iskustava 'Ja'. I zapravo je slučaj - a to se može potpuno eksperimentalno dokazati - da se kroz iskustva duhovnog treninga, koji ima za cilj dovesti do viših svjetova, kroz kontinuiranu oštru koncentraciju, cijeli živčani sustav privremeno uklanja iz uobičajene veze sa sustavom krvi i njegovim zadaćama za 'Ja'. Sada se događa određena posljedica, naime da živčani sustav, koji je prije zapisivao svoj učinak na ploču krvi, sada dopušta onome što sadržuje kao učinak da se vrati u sebe, uzme natrag u sebe i ne dopušta tom učinku da dođe do krvi. Stoga je moguće, čisto kroz procese unutarnje koncentracije, odvojiti svoj sustav krvi od živčanog sustava, da tako kažemo, i time uzrokovati da ono, što bi inače teklo u 'Ja' - figurativno govoreći - teče natrag u živčani sustav.

Sada je čudna stvar da kada osoba stvarno postigne nešto poput ovoga kroz unutarnju aktivnost duše, ona tada ima potpuno drugačiji tip unutarnjeg iskustva i stoga je suočena s potpuno promijenjenim horizontom svijesti. Možemo reći: kada živci i krv međusobno djeluju na uobičajeni način, kao što je slučaj u običnom životu, tada čovjek dojmove koji dolaze izvana povezuje sa svojim 'Ja'. Ali ako, kroz unutarnju koncentraciju, kroz unutarnju aktivnost duše, on svoj živčani sustav odvoji od učinaka na svoj sustav krvi, tada ne živi u svom prethodnom običnom 'Ja'; on tada ne može, reći 'Ja' onome što sada ima kao svoje sebstvo u istom smislu. Čovjek tada izgleda kao da je svjesno izdigao dio svog bića iz sebe, odvojio od njegovog sustava krvi; kao da nešto što inače ne bismo vidjeli, nešto nadosjetilno, djeluje na naše živce, nešto što nije utisnuto na našoj krvnoj ploči i ne ostavlja nikakav dojam na naše obično 'Ja'. Čovjek se osjeća izdignutim iz cijelog krvožilnog sustava, takoreći izdignutim iz organizma. To je svjesno podizanje 'Ja' iz sfere utjecaja astralnog tijela. Dok se prije živčana aktivnost odražavala na sustav krvi, sada se odražava natrag u sebe; sada čovjek živi u nečem drugom, osjeća se u drugom 'Ja' koje se prije moglo samo naslućivati: osjeća nastanak nadosjetilnog svijeta.

Ako želimo nacrtati detaljniji shematski dijagram odnosa između živca ili cijelog živčanog sustava, koji upija dojmove vanjskog svijeta, i krvi, to možemo učiniti na sljedeći način:

Kad bi vanjski dojmovi i vanjska iskustva pritjecali, ostavili bi traga u sustavu krvi. Ali ako smo podigli živčani sustav iz sustava krvi, tada sve unutar živčanog sustava teče natrag, tada se svijet o kojem prije nismo imali pojma izlijeva, takoreći, do krajeva našeg živčanog sustava, a mi to osjećamo kao povratni udar. Dok se u običnoj svijesti zahvaća svijet koji seže sve do krvotoka, krvotok je upisan kao na ploči, sada se s dojmovima ide samo tamo gdje završavaju živci i u sebi nalaze otpor. Odskačete, da tako kažem, od ovih živčanih završetaka i živite svoj put van u nadosjetilni svijet. Kada imamo dojam boje koji primamo očima, on ulazi u vidni živac, utiskuje se na krvnu ploču i osjećamo ono što izražavamo riječima: vidim crveno.

- Ali ako pretpostavimo da naši utisci ne idu sve do krvi, nego samo do kraja živca, i tamo se vraćaju, onda u biti živimo sve do našeg vidnog živca. Uzmićemo od fizičkog izraza naše krvi, živeći izvan sebe; mi smo zapravo u zrakama svjetlosti koje bi inače ostavljale dojam 'crveno'. Dakle, doista smo izašli iz sebe samih ne prodirući tako duboko u svoju nutrinu kao inače, već samo do živčanih završetaka. Ali to uzrokuje život duše koji fizičku osobu doživljava kao nešto izvanjsko i više se ne identificira s njom. Normalna svijest seže do krvi. Ali ako smo dušu razvili na takav način da se, takoreći, okrećemo oko završetka živca, onda smo isključili krv od onoga što nazivamo višim ljudskim bićem, do kojeg možemo doći, kada se oslobodimo sebe.

Kroz ova razmatranja prvo smo stekli predodžbu o procesima koji se događaju kada smo isključili sustav krvi, koji smo promatrali kao neku vrstu

ploče koja se s jedne strane predstavlja vanjskim dojmovima i s druge strane unutarnjim dojmovima, onoga što možemo nazvati višom osobom u koju se možemo razviti ako se odvojimo od sebe i oslobodimo utjecaja običnog 'Ja'. Sada ćemo najbolje moći proučavati unutarnju prirodu ovog sustava krvi ako se ne krećemo u općim frazama, nego radije pogledamo ono što je stvarno u ljudima, nadosjetilno, nevidljivo ljudsko biće u koje se možemo uzdići. Ako promatramo ovo nadosjetilno biće dok ulazi u njega, čak i do krvi, tada ćemo moći doći do ideje da ljudsko biće može živjeti u vanjskom svijetu, da se može izliti preko čitavog vanjskog svijeta, da se može apsorbirati u ovaj vanjski svijet i da može, takoreći, zauzeti položaj suprotan svom unutarnjem biću. Ukratko, upoznat ćemo se s funkcijama krvi i organa povezanih s krvotokom odgovarajući na pitanje: kako taj viši svijet, do kojeg se čovjek može popeti, koji može intimno upoznati, mora biti prikazan na krvnoj ploči? - Čitav diferencirani život krvi kao središte čovjeka postat će nam očit ako izravno razmotrimo odnose ovog divnog sustava s višim svijetom. Jer to će biti naš zadatak, da možemo promatrati ljude kao objavu nadosjetilnog, da vanjsko ljudsko biće možemo promatrati kao sliku ljudskog bića koje je ukorijenjeno u duhovnom svijetu. To će nam omogućiti da ljudski organizam prepoznamo kao pravu sliku duha.

3. Treće predavanje, Prag, 22. ožujka 1911.

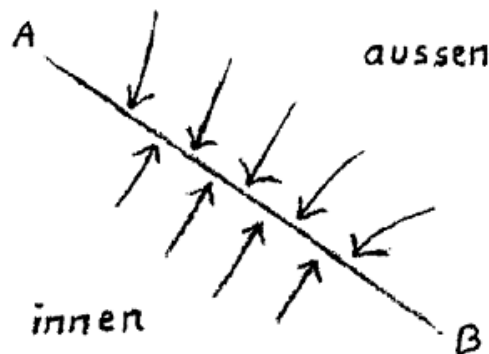
Ova prva tri predavanja, uključujući ovo današnje, imaju za cilj da nas općenito orijentiraju o tome što je važno za život, za čovjeka. Stoga će u ovim prvim predavanjima biti izneseni neki važni pojmovi koji bi inače ostali nedorečeni, budući da će detaljna objašnjenja naravno uslijediti. Bolje je ako prvo steknemo pregled cjelokupnog načina na koji ljude treba promatrati u okultnom smislu, kako bismo onda u ovo promatranje, koje privremeno prihvaćamo kao hipotetsko, ugradili ono što nam se može činiti dublje utemeljenim.

Sada, jednu sam stvar već objasnio na kraju jučerašnjeg predavanja. Pokušao sam pokazati da kroz određene duševne vježbe, kroz jaku koncentraciju misli i osjećaja, čovjek se može dovesti do drugačijeg stanja u životu, nego što je onaj uobičajeni. Normalno stanje života izražava se činjenicom da u budnim satima imamo tijesnu vezu između živaca i krvi. Ako se želimo shematski izraziti možemo reći: ono što se događa kroz živce zapisano je u tablicu krvi. Kroz duševne vježbe čovjek je u stanju zategnuti živce tako snažno da se njihova aktivnost ne proteže više u krv, već da se ta aktivnost baci natrag u sam živac. Budući da je krv oruđe našeg 'Ja', osoba koja je snažnom koncentracijom osjećaja i misli takoreći oslobodila svoj živčani sustav od krvi, osjeća se otuđena od vlastitog običnog bića, kao da je izdignuta iz njega, osjeća se kao da stoji nasuprot njemu, tako da svom biću više ne može reći: to sam ja - već može reći: to si ti. Stoga se suočava sa samim sobom kao da je stranac, ličnost koja živi u fizičkom svijetu. Pogledamo li malo na životno stanje takve osobe koja je na određen način postala vidovita, moramo reći: takva se osoba osjeća, kao da se više biće projicira u njen život duše. - To je sasvim drugačiji osjećaj nego ga čovjek ima kada se u normalnom životu suoči s vanjskim svijetom. U običnom životu čovjek se osjeća strancem prema stvarima i bićima vanjskog svijeta, životinjama, biljkama i tako dalje, osjeća se kao biće pored njih ili stoji izvan njih. Točno znate kada imate cvijet pred sobom: cvijet je tamo, a ja sam tu. - Drugačije je kada se čovjek izdigne iz svog subjektivnog 'Ja' na opisani način, kada se uzdigne u duhovni svijet otrgnuvši svoj živčani sustav od sustava krvi. Tada više ne osjećate: tu je strano biće koje nam se suprotstavlja, i tu smo mi - već je to onda kao da drugo biće prodire u nas i osjećamo se jedno s njim. Tako se može reći: uz napredno promatranje, osoba koja postane vidovita počinje upoznavati duhovni svijet, onaj duhovni svijet, s kojim je osoba u stalnom kontaktu i koji nam također u običnom životu dolazi kroz naš živčani sustav zaobilaznim putem kroz osjetilne dojmove.

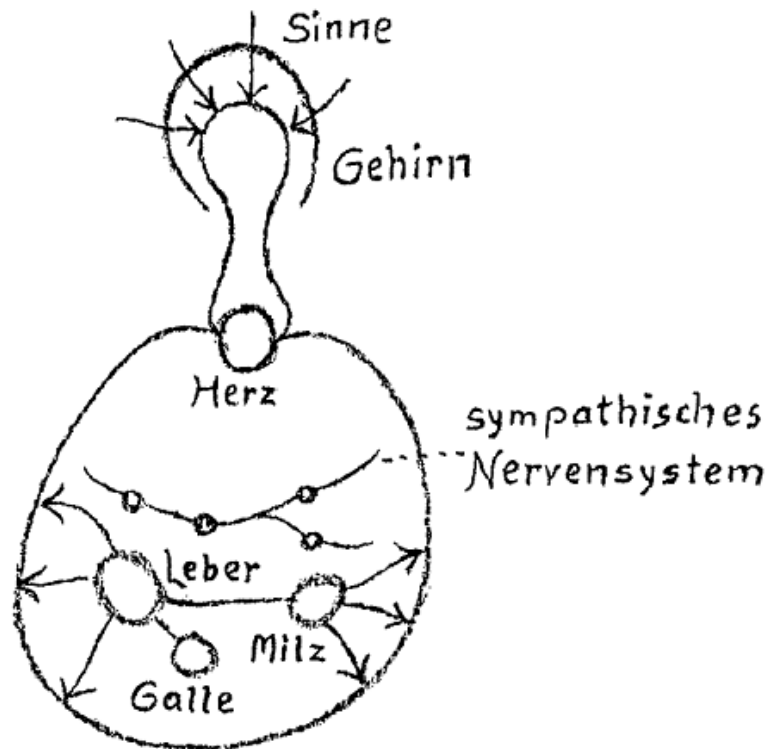
To je taj duhovni svijet, o kojem ljudi u početku ne znaju ništa u svom normalnom stanju svijesti, koji se zatim upisuje u našu tablicu krvi, a time i

u naše individualno 'Ja'. Možemo reći: sve što nas izvana okružuje u svijetu osjetila, temelji se na duhovnom svijetu koji vidimo samo kao kroz veo satkan kroz osjetilne dojmove. U normalnoj svijesti ne vidimo onaj duhovni svijet nad kojim horizont individualnog 'Ja' prostire veo. Ali onog trenutka kada oslobodimo 'Ja', nestaju i uobičajeni osjetilni dojmovi i tada ih više nemamo. Živimo svoj put do duhovnog svijeta, a to je isti onaj duhovni svijet koji zapravo leži iza osjetilnih dojмова, s kojim postajemo jedno kada izdignemo svoj živčani sustav iz našeg uobičajenog organizma krvi.

Ovim smo razmatranjima u određenoj mjeri pratili ljudski život, kako se izvana stimulira i kako živcima utječe na krv. Ali već smo jučer istaknuli da možemo vidjeti neku vrstu komprimiranog vanjskog svijeta u čisto organskom fizičkom unutarnjem životu ljudi, i posebno smo istaknuli kako je neka vrsta vanjskog svijeta komprimiranog u organe prisutna u našoj jetri, žučnom mjehuru i slezeni. Možemo reći: kao što krv prolazi kroz mozak, na jednoj, gornjoj strani organizma, da bi došla u dodir s vanjskim svijetom - a to se događa kada vanjski osjetilni dojmovi djeluju na mozak - tako krv kada se kreće tijelom dolazi u kontakt s unutarnjim organima, od kojih smo prvo razmotrili jetru, žučni mjehur i slezenu. A da krv u njima ne dolazi u dodir s nikakvim vanjskim svijetom, osigurava se time što se ti organi ne otvaraju prema vani kao osjetilni organi, nego su zatvoreni u organizmu i pokriveni sa svim strana, tako da razvijaju samo unutarnji život. Ovi organi mogu djelovati na krv samo u skladu sa svojim osobinama. Jetra, žučni mjehur i slezena ne primaju vanjske dojmove poput oka ili uha, i stoga na krv ne mogu prenijeti učinke koji su stimulirani izvana, već u učinku na

krv mogu izraziti samo svoju vlastitu prirodu. Dakle, ako pogledamo unutarnji svijet, u koji vanjski svijet kao da je sabijen, možemo reći: ovdje internalizirani vanjski svijet utječe na ljudsku krv. Ako to ponovno želimo nacrtati shematski, možemo naznačiti tablicu krvi pomoću dijagonalne linije A-B (vidi gornji crtež), gornjim strelicama možemo ilustrirati sve što dolazi izvana i ulazi u tablicu krvi, a donjim strelicama sve što dolazi iznutra i ulazi u tablicu krvi. Ili, ako želimo stvar promatrati malo manje shematski, možemo reći: ako pogledamo ljudsku glavu i krv koja teče kroz nju, kako je opisano, od izvana kroz osjetilne organe, rad mozga ima transformirajući učinak na krv na isti način kao što unutarnji organi transformirajući djeluju

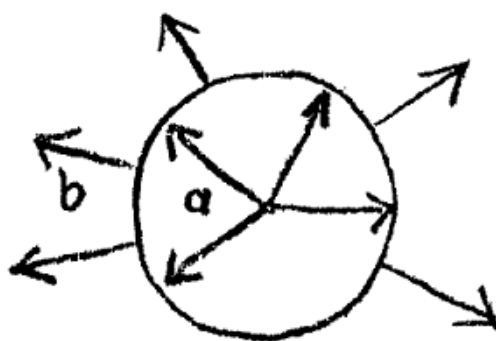

na krv. Jer ova tri organa, jetra, žučni mjehur i slezena, s druge strane utječu na krv koju želimo ovdje nacrtati kao da teče oko organa. Tako bi krv, takoreći, mogla primati zračenja i učinke iz unutarnjih organa i stoga bi, kao oruđe 'Ja', izražavala unutarnji život tih organa u ovom 'Ja', baš kao što se ono što nas okružuje u svijetu izražava u našem životu mozga.

Međutim, mora nam biti jasno da se mora dogoditi nešto vrlo specifično kako bi ovi učinci organa na krv bili mogući. Sjetimo se da smo rekli da je međudjelovanje između živaca i krvotoka, ono gdje postoji mogućnost da se može utjecati na krv, da se nešto može, takoreći, upisati u krv. Ako se djelovanje na krv vrši od strane unutarnjih organa, ako, takoreći, sustav unutarnjeg svijeta čovjeka treba djelovati na krv, tada, nešto poput živčanog sustava mora biti poveznica između ovih organa i krvi. Unutarnji svijet najprije mora biti u stanju djelovati na živčani sustav, kako bi potom svoje učinke mogao prenijeti na krv.

Dakle, jednostavno uspoređujući donji dio čovjeka s gornjim, možemo vidjeti da se mora pretpostaviti da se između naših unutarnjih organa - čiji predstavnici su ova tri organa: jetra, žuč, slezena - i krvotoka, mora uključiti nešto poput živčanog sustava. Ako pitamo vanjsko promatranje, ono nam zapravo pokazuje da je ono što zovemo simpatički živčani sustav integriran u sve te organe, koji ispunjavaju šupljinu ljudskog tijela, i koji stoji u analognom odnosu prema čovjekovom unutarnjem svijetu i krvotoku, kao što živčani sustav leđne moždine stoji između velikog vanjskog svijeta i ljudskog krvotoka. Iz tog simpatičkog živčanog sustava, koji u početku ide uzduž kralježnice, zatim, krenuvši odatle, prolazi kroz najrazličitije dijelove

organizma i širi se, također pokazujući mrežasta širenja, posebno u trbušnoj šupljini, gdje se dio ovog sustava popularno naziva solarni plexus, od ovog živčanog sustava moramo očekivati da se na određeni način razlikuje od drugog živčanog sustava. I u najmanju je ruku zanimljivo - čak i ako nije namjera da služi kao dokaz - zapitati se: kako bi ovaj živčani sustav mogao biti dizajniran u odnosu na živčani sustav leđne moždine, ako su ispunjeni ovi uvjeti koje smo sada pretpostavili? - Možete vidjeti: baš kao što se živčani sustav leđne moždine mora otvoriti perimetru prostora, ovaj simpatički živčani sustav mora biti sklon onome što je sabijeno u unutarnju organizaciju. Ako su naše pretpostavke ispunjene, simpatički živčani sustav odnosi se prema živčanom sustavu leđne moždine, na približno isti način kao što se radijusi kruga, koji su usmjereni od središta prema periferiji (vidi

crtež a), odnose na one koji se protežu od perifernih radijusa koji se nastavljaju prema van (b). Dakle, na određeni način mora postojati suprotnost između simpatičkog živčanog sustava i između živčanog sustava mozga i leđne moždine. Taj kontrast postoji i u stvarnosti. I tu vidimo kako za nas može biti puno toga u činjenici da možemo dokazati: ako su naše pretpostavke točne, onda ih vanjsko promatranje mora na neki način potvrditi, a ispada da vanjsko promatranje zapravo potvrđuje ono što smo postavili kao pretpostavku. Dok u simpatičkom živčanom sustavu postoji neka vrsta snažnih živčanih čvorova i zračenja tih živčanih čvorova, spojne niti su relativno tanke i od male važnosti u usporedbi sa samim živčanim čvorovima, suprotan je slučaj sa živčanim sustavom mozga i leđne moždine, vezne niti su bitna stvar, dok su živčani čvorovi tek od sekundarne važnosti. Dakle, promatranje potvrđuje ono što smo pretpostavili kao preduvjet. Ako simpatički živčani sustav ima zadatak koji mora imati prema onome što smo rekli, onda se unutarnji život našeg organizma, koji se izražava u ishrani i zagrijavanju organizma, mora takoreći prelići u ovaj simpatički živčani sustav, a ovaj živčani sustav bi to morao prenijeti u tablicu krvi na isti način na koji se vanjski utisci prenose u krv kroz živčani sustav cerebralne leđne moždine. Tako primamo u individualno 'Ja', kroz instrument 'Ja', krv - preko simpatičkog živčanog sustava - utiske vlastite fizičke nutrine. Ali budući da je naša fizička unutrašnjost, kao i sve fizičko, izgrađena od duha, primamo ono što je koncentrirano kao duhovni svijet u odgovarajućim organima

unutrašnjeg čovjeka, gore u naše [budno] 'Ja' preko zaobilaznice kroz simpatički živčani sustav.

I ovdje vidimo kako je ta dualnost kod ljudi, od koje smo pošli u svojim promatranjima, još preciznije izražena. Vidimo svijet izvana, vidimo kako djeluje iznutra; u oba slučaja vidimo kako ovaj svijet radi na takav način da jedan i drugi živčani sustav služe kao oruđe za taj učinak. Vidimo kako je naš sustav krvi smješten u sredini između vanjskog i unutarnjeg svijeta, koji se može opisati kao ploča s dvije strane, jednom izvana, a jednom iznutra.

Jučer smo rekli i ponovili to danas radi jasnoće, da je čovjek u stanju osloboditi svoje živce, da tako kažemo, od učinaka vanjskog svijeta na sustav krvi, u onoj mjeri u kojoj oni vode u osjetilni svijet. Sada se moramo zapitati je li moguće nešto slično u suprotnom smjeru? A kasnije ćemo vidjeti da su zapravo moguće takve vježbe duše, koje učinak o kojem smo govorili danas i jučer, čine mogućim u drugom smjeru. Međutim, tu postoji određena razlika. Dok živce našeg mozga i leđne moždine možemo osloboditi od krvi kroz koncentraciju misli, kroz koncentraciju osjećaja, kroz okultne vježbe, možemo ući u svoj unutarnji život, u naš unutarnji svijet kroz takve koncentracije - a to su osobito one koncentracije koje se mogu sažeti pod nazivom 'mistični život' - koje prodiru tako duboko u nas da sigurno ne ignoriramo svoje 'Ja', uključujući i njegovo oruđe, krv. Mistično poniranje, o kojem znamo - što će kasnije biti detaljno objašnjeno - da kroz njega čovjek, takoreći, uranja u svoju vlastitu božansku bit, u svoju vlastitu duhovnost, u onoj mjeri u kojoj ona leži u njemu, ovo mistično uranjanje u početku nije izdizanje 'Ja'. Naprotiv, to je uranjanje u 'Ja', povećanje energije, povećanje osjećaja 'Ja'. U to se možemo uvjeriti ako se - osim onoga što govore današnji mistici - malo pozabavimo starijim misticima. Ovi stariji mistici, bez obzira na to stoje li na više ili manje religioznoj osnovi, nastoje prije svega prodrijeti u sebe i odreći se svega što nam vanjski svijet može dati kako bi se oslobodili svih vanjskih dojmova i potpuno uronili u sebe. Ta unutarnja kontemplacija, to poniranje u vlastito 'Ja, u početku je kao skupljanje cjelokupne snage i energije 'Ja' u vlastitom organizmu. Ovo sada ima utjecaja na cjelokupnu ljudsku organizaciju i možemo reći: ovo unutarnje poniranje, taj 'mistični put' u pravom smislu - za razliku od drugog puta koji smo opisali - je takav da instrument 'Ja', krv, ne povlačimo iz živaca, nego ga guramo više prema živcima, simpatičkom živčanom sustavu. Dakle, dok prekidamo vezu između živaca i krvi u procesu o kojem smo jučer raspravljali, nasuprot tome, kroz mističnu kontemplaciju jačamo vezu između krvi i simpatičkog živčanog sustava. To je fiziološka suprotnost: u mističnoj meditaciji krv se potiskuje dublje u simpatički živčani sustav, dok se kod druge vrste duhovnih vježbi krv potiskuje dalje od živca. Dakle, ono što se događa u mističnoj kontemplaciji, to je kao da se krv gura u simpatički živčani sustav.

Pretpostavimo sada da bismo mogli neko vrijeme zanemariti činjenicu da kada osoba uđe u svoju nutrinu u mističnoj kontemplaciji, da se otrgne od svog 'Ja', već ga naprotiv gura dublje u svoju nutrinu, noseći sa sobom sve loše i manje dobre osobine koje posjeduje. Kad netko pronikne u svoju nutrinu, u početku nije svjestan da u tu nutrinu potiskuje i sve manje dobre osobine, drugim riječima, da je sve što je u krvi strastveno, utisnuto u simpatički živčani sustav. Ali pretpostavimo da bismo to mogli neko vrijeme zanemariti i reći sebi da se mistik, prije nego je došao do takve mistične udubljenosti, pobrinuo da manje dobre osobine sve više nestaju, i da na mjesto sebičnih osobina dođu nesebične, i javili su se altruistični osjećaji, pripremio se pokušavajući u sebi potaknuti osjećaj suosjećanja za sva bića, kako bi nesebičnim suosjećanjem za sva bića paralizirao osobine koje se usredotočuju samo na 'Ja'. Dakle, pretpostavimo da se ta osoba dovoljno pažljivo pripremila da uroni u svoje unutarnje biće. Ako čovjek tada nosi svoje 'Ja' u svoj unutarnji svijet pomoću instrumenta svoje krvi, tada ovaj unutarnji živčani sustav, simpatički živčani sustav, o kojem čovjek prirodno ne zna ništa u normalnoj svijesti, dolazi u 'Ja' svijest koju počinje spoznavati: u sebi imate nešto što može prenijeti nešto slično vašem unutarnjem svijetu, kao što vaš živčani sustav mozga i leđne moždine prenosi nešto iz vanjskog svijeta. - Postajete svjesni svog simpatičkog živčanog sustava i kao što možete prepoznati vanjski svijet kroz živčani sustav mozga i leđne moždine, unutarnji svijet sada dolazi do vas. Ali kao što kod vanjskih dojmova ne vidimo same živce, nego vanjski svijet prodire u našu svijest kroz optičke živce, tako ni u mističnom poniranju unutarnji živci ne prodiru u svijest; čovjek tek postaje svjestan da u njima ima instrument kroz koji može gledati u nutrinu. Događa se nešto sasvim drugo, unutarnji svijet pojavljuje se pred čovjekovom kognitivnom sposobnošću koja je postala previše vidovita. Kao što nam pogled prema van otkriva vanjski svijet i nismo svjesni svojih živaca, tako nismo svjesni ni svog simpatičkog živčanog sustava, ali smo svjesni onoga što nam se suprotstavlja kao unutarnji svijet. Samo moramo vidjeti da smo taj unutarnji svijet kojeg postajemo svjesni, zapravo mi kao fizička ljudska bića.

Možda nije sasvim očito, ali htio bih reći: pomalo materijalistički mislilac mogao bi doživjeti neku vrstu užasa kada bi sam sebi rekao da može vidjeti svoj organizam iznutra, pa bi možda pomislio: također vidim nešto dobro kada postanem vidovit kroz svoj simpatički živčani sustav i mogu vidjeti svoju jetru, žučni mjehur i slezenu! - Mislim, ne mora biti posebno očito, ali moglo bi se reći. Ali nije tako. Jer takav prigovor ne bi uzeo u obzir činjenicu da u običnom životu ljudi gledaju svoju jetru, žučni mjehur i slezenu i tako dalje, izvana, baš kao i druge vanjske predmete. Baš kao što u anatomiji, u običnoj fiziologiji, upoznajete jetru, žučni mjehur, slezenu itd, kada razrežete ljudsko biće, ti se organi naravno promatraju kroz vanjska osjetila, kroz živčani sustav mozga i leđne moždine, baš kao i sve drugo. Ali osoba je u potpuno drugačijoj situaciji kada pokušava upotrijebiti svoj simpatički

živčani sustav kako bi iznutra postala vidovita. Ona ne vidi isto što može vidjeti izvana, nego je ono što vidi razlog zašto su vidovnjaci svih vremena odabrali tako čudna imena za ove organe kao što sam ih dao na jednom drugom predavanju.

Tada postaje svjestan da se ti organi zapravo, promatrani izvana kroz živčani sustav mozga i leđne moždine, pojavljuju kao maya, u vanjskoj iluziji, u izgledu koji predstavljaju prema van, a ne u svom unutarnjem, suštinskom značenju. Zapravo vidite nešto sasvim drugo kada možete vidovito osluškivati svoj unutarnji svijet pogledom okrenutim prema unutra. Postupno postajete svjesni zašto su vidovnjaci svih vremena vidjeli vezu između organa i učinaka planeta. Kao što smo jučer rekli, djelovanje slezene povezivalo se s imenom Saturna, djelovanje jetre s Jupiterom, a djelovanje žuči s Marsom. Jer ono što vidite u sebi zapravo je bitno drugačije od onoga što vidite izvana. Tada postajete svjesni da stvarno gledate dijelove vanjskog svijeta koji su međusobno povezani i zatvoreni u granicama vaših unutarnjih organa. Iznad svega, postaje jasna jedna stvar, koja bi nam za početak trebala poslužiti kao primjer: kroz ovaj način dolaženja do spoznaje koja nadilazi uobičajeno promatranje, možemo se uvjeriti da su čovjekova slezena vrlo važan organ. Unutarnjem promatranju taj se organ zapravo čini kao da se ne sastoji od vanjske tvari, od tjelesne materije, nego - ako se smijem izraziti, iako samo približno odražava ono što se vidi - slezena se zapravo čini kao jedno svijetleće malo kozmičko tijelo sa svim vrstama unutarnjeg života, što je vrlo komplicirano. Jučer sam vam skrenuo pozornost da se slezena, promatrana izvana, može opisati kao tkivo bogato krvlju u koje su ugrađena gore spomenuta bijela tjelešca. Tako da se, polazeći od vanjskog fiziološkog promatranja, može reći da se krv koja teče kroz slezenu prosijava kroz nju poput sita. Ali kada se promatra iznutra, čini se da je slezena organ koji se dovodi u stalno ritmičko kretanje različitim unutarnjim silama. I s takvim organom uvjereni smo da je ritam u svijetu iznimno važan. O važnosti ritma u ukupnom životu svijeta možemo steći uvid ako u otkućaju krvnog pulsa prepoznamo vanjski ritam kozmosa. Ritam u organima, uključujući i slezenu, možemo pratiti prilično točno i izvana. Za one koji promatraju organe vidovitim pogledom okrenutim prema unutra, diferencijacije slezene otkrivaju se kao u svijetlu, one su tu da slezeni daju određeni ritam života. Ovaj ritam se jako razlikuje od ostalih ritmova kojih smo inače svjesni. A posebno je kod slezene zanimljivo proučavati kako se ovaj ritam slezene znatno razlikuje od bilo kojeg drugog ritma; mnogo je manje pravilan od ostalih ritmova. Zašto? To je tako jer je slezena na određeni način bliska ljudskom prehrambenom aparatu i ima neke veze s njim. To ćete odmah shvatiti ako malo obratimo pozornost na to koliko nevjerojatno pravilan mora biti ritam krvi kod ljudi da bi se život održao na pravilan način. To mora biti vrlo pravilan ritam. Ali postoji još jedan ritam, i on je samo u maloj mjeri pravilan, iako bi se nadali da će samoobrazovanjem ljudi, osobito u djetinjstvu, postajati sve pravilniji: to je ritam u kojem jedemo, ritam jela i

pića. Prilično uredna osoba vjerojatno se drži određenog ritma; dnevne obroke, doručak, ručak i večeru, jede u određeno vrijeme, tako da ima određeni ritam. Ali kakav je zapravo ovaj ritam? Umnogome - kao što je nažalost poznato - ovu pravilnost kod djece ruši popustljivost mnogih roditelja prema slatkišima, jednostavno im dajući nešto kad oni žele, ne obazirući se na bilo kakav ritam. A odrasli nisu uvijek osobito zainteresirani za održavanje preciznog ritma kada je riječ o jelu i piću. Ovo se ne misli na pedantan ili moralizirajući način, jer suvremeni život to ne omogućuje uvijek. Koliko se neredovito trpa u ljude hrana, koliko se neredovito pije, to je poznato i ne treba optuživati, nego samo spomenuti. Ali ono što našem organizmu dostavljamo u lošem ritmu, mora se postupno ponovno ritmizirati kako bi se uklopilo u pravilniji ritam organizma; to se mora mijenjati na način da se otklone barem najteže nepravilnosti u unosu hrane. Pretpostavimo da je osoba zbog posla prisiljena doručkovati u osam ujutro, a ručati u jedan ili dva sata i da mu je ta pravilnost navika. Pretpostavimo sada dalje da je išao kod dobrog prijatelja i da je uljudnost, koju inače treba hvaliti, zahtijevala da se okrijepi između ova dva obroka. Time je vrlo značajno poremetio uobičajeni ritam uzimanja hrane, a to vrlo specifično utječe na ritam njegovog organizma. Sada, u organizmu mora postojati nešto što snaži ono što je u pravilnom ritmu i što mora slabiti djelovanje onoga što je nepravilno. Najveće nepravilnosti moraju se kompenzirati tako da se pri dolasku hrane u krvotok mora uključiti organ koji kompenzira nepravilnost ritma ishrane nasuprot pravilnosti ritma krvi. A taj organ je slezena. Dakle, tako možemo doći do koncepta za vrlo specifične ritmičke procese, kako je sada okarakterizirano, da je slezena preklopka za kompenzaciju nepravilnosti u probavnom kanalu tako da one postanu pravilnosti u cirkulaciji krvi. Jer bilo bi zapravo kobno kada bi određene nepravilnosti u apsorpciji hranjivih tvari - osobito tijekom studentskog razdoblja, ili u dugim razdobljima - morale nastaviti svoje djelovanje u krvi. Mnogo toga treba uravnotežiti, a u krv se može prenijeti samo onoliko koliko je za nju korisno. To je zadaća organa slezene koji je povezan s krvotokom i zrači svojim ritmizirajućim djelovanjem na cijeli ljudski organizam tako da nastaje ovo što je sada opisano.

Ono što smo sada iznijeli iz uvida vidovitog pogleda, također je vidljivo iz vanjskog promatranja, naime da slezena odražava određeni ritam. Izuzetno je teško otkriti ovu funkciju slezene samo vanjskim fiziološkim pregledom, ali se vanjskim promatranjem može utvrditi da je slezena otečena nekoliko sati nakon obilnog obroka, i da će se, ako se ne ide dalje, ponovno skupiti kada prođe odgovarajuće vrijeme. Određenim širenjem i skupljanjem ovog organa, nepravilnost u unosu hrane prebacuje se na ritam krvi. A ako ste svjesni da ljudski organizam nije samo ono što se često opisuje, naime zbroj njegovih organa, već da svi organi šalju svoje tajne učinke u sve dijelove organizma, također ćete moći zamisliti da ritmička aktivnost slezene ovisi o vanjskom svijetu, odnosno o opskrbi hranom, te da ti ritmički pokreti slezene zrače u

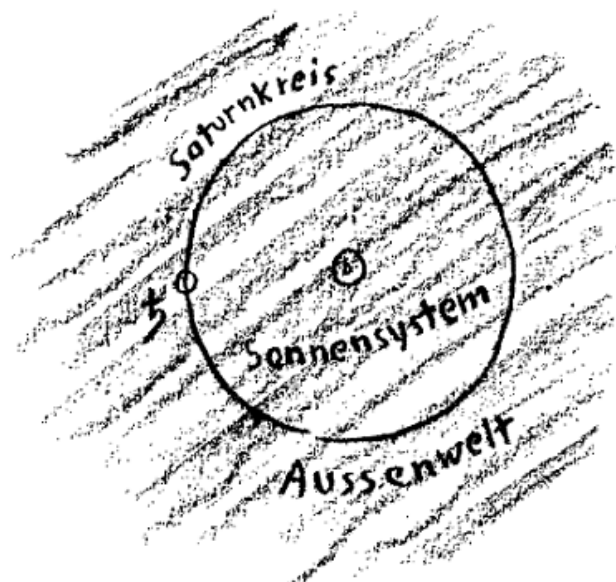
cijeli organizam i mogu imati uravnotežujući učinak na cijeli organizam. Ovo je samo jedan od načina na koji slezena radi; jer sada nije moguće navesti sve.

Bilo bi zapravo neobično zanimljivo vidjeti bi li vanjska fiziologija potvrdila takve stvari kakve su upravo iznesene - budući da ne mogu svi ljudi postati jednako vidoviti - bi li ih prihvatili, rekao bih, kao jednu 'izbačeni ideju', tako da bi rekli: želim misliti da ono što okultisti govore nije potpuno izokrenuto, ne želim vjerovati ili ne vjerovati, ali neka stoji kao ideja i neka se provjeri može li se išta od toga dokazati kroz vanjsku fiziologiju. - Tada bi se mogla provesti istraživanja vanjske fiziologije, koja bi mogla pružiti dokaz onoga što je dobiveno vidovitim promatranjem.

Već smo spomenuli takvu potvrdu, širenje i skupljanje slezene. Čini se da je proširenje slezene nakon uzimanja obroka ovisno o unosu hrane. Tako smo u slezeni našli organ koji je, s jedne strane, ovisan o ljudskoj samovolji, a s druge strane, sa strane krvi, otklanja nepravilnosti ljudske samovolje, paralizira ih, odnosno prebacuje na ritam krvi, te se na taj način fizički aspekt čovjeka može, da tako kažemo, oblikovati prema svojoj suštini. Ako ljudsko biće treba biti dizajnirano prema svojoj suštini, tada središnje oruđe njegove suštine, krv, mora biti u stanju izvršiti svoj učinak na pravi način, u ritmu njegove vlastite krvi. Čovjek, u mjeri u kojoj je nositelj svog krvotoka, mora biti odvojen u sebi, izoliran od onoga što se nepravilno događa u vanjskom svijetu i od onoga što na čovjeka utječe tako što potpuno neritmično konzumira svoju hranu.

To je dakle izoliranje, stvaranje neovisnosti ljudskog bića od vanjskog svijeta. U okultizmu se svaka takva individualizacija, osamostaljivanje entiteta naziva 'saturnovskim', nešto što je uzrokovano utjecajem Saturna. To je izvorna ideja, bit Saturna: da je biće istaknuto, izolirano i individualizirano iz sveobuhvatnog cjelokupnog organizma tako da može razviti zasebnu pravilnost unutar sebe. Sada želim zanemariti činjenicu da naša trenutna astronomija smatra Uran i Neptun dijelom našeg sunčevog sustava, izvan orbite Saturna. Za okultiste, sve sile koje su dostupne da odvoje naš sunčev sustav od ostatka svijeta, da ga izdvoje, izoliraju i individualiziraju, da mu daju vlastite zakone, dane su u silama Saturna.

Sve te sile postoje na najudaljenijem planetu našeg sunčevog sustava. Ako zamislite svijet, mogli biste reći da je unutar orbite Saturna sunčev sustav takav da može slijediti vlastite zakone unutar te orbite i može postati neovisan, otrgnuvši se od okoline i sila oblikovanja okoline. Zbog toga su okultisti svih vremena u silama Saturna vidjeli ono što naš sunčev sustav zatvara u sebe, što sunčevom sustavu omogućuje da razvije svoj vlastiti ritam, koji nije isti kao ritam izvana, koji postoji izvan svijeta našeg sunčevog sustava.

Nešto slično u našem organizmu susrećemo kod slezene. U našem organizmu nemamo posla s izolacijom od cjelokupnog vanjskog svijeta, već samo od okoline u onoj mjeri u kojoj ona sadrži hranu za naš organizam. U slezeni vidimo organ u tijelu koji sve što dolazi izvana tretira na isti način na koji sile Saturna tretiraju ono što se nalazi unutar orbite Saturna sunčevog sustava: da je sve ponovno ritmizirano u ritam i zakone ljudskih bića. Ono što se događa kroz slezenu izolira našu cirkulaciju krvi od svih vanjskih učinaka, čineći je interno pravilnim sustavom koji može imati vlastiti ritam.

Time se malo približavamo razlozima koji su bili odlučujući za izbor planetarnih imena za organe u okultizmu. U okultnim školama ovi nazivi nisu izvorno primjenjivani samo na pojedinačne fizički vidljive planete. Naziv 'Saturn', primjerice, primjenjivao se, kao što je već spomenuto, na sve ono zbog čega se nešto izdvaja iz veće cjeline i tvori sustav koji se u sebi ritmički formira. Činjenica da se sustav zatvara u sebe i sam razvija ritam, ima određenu nepovoljnost za cjelokupnu evoluciju svijeta, a to je okultiste uvijek pomalo zabrinjavalo. Lako je razumjeti da su u malom i u velikom svijetu, svi učinci međusobno povezani, da su svi povezani jedni s drugima. Ako je nešto, bio to sunčev sustav ili ljudski krvotok, odvojeno od cjelokupnog okoliša i slijedi svoje zakone, to znači da takav sustav probija vanjske sveobuhvatne zakone, krši ih, da se od njih osamostaljuje, i stvara vlastite unutarnje zakone i ritam, koji su od početka proturječni onima okoline. Vidjet ćemo kako se to također može povezati s fizičkim ljudskim bićem, iako nam nakon svih rasprava na današnjem predavanju mora biti jasno, da je od početka blagoslov za ljude što su primili ovaj unutarnji ritam stvoren saturnovskom prirodom slezene. Ali vidjet ćemo da biće, bilo planet ili čovjek, zatvarajući se u sebe, dovodi sebe u proturječnost sa svijetom koji ga okružuje. Stvorena je kontradikcija između onoga što je oko nas i onoga što je u nama. Ovo proturječje, koje je prisutno, ne može se pomiriti sve dok se unutarnji ritam ponovno potpuno ne prilagodi vanjskom ritmu. Vidjet

ćemo kako se to također odnosi na fizičko ljudsko biće; jer kako je sada rečeno, izgleda kao da se čovjek morao prilagoditi nepravilnosti. Ali vidjet ćemo da je drugačije. Nakon što se uspostavi unutarnji ritam, on mora nastojati izjednačiti se s cjelokupnim vanjskim svijetom, odnosno poništiti se. Dakle, to znači: entitet koji nastaje unutar i radi samostalno, mora nastojati prilagoditi se vanjskom svijetu, i postati ono što vanjski svijet jest. Drugim riječima: sve što se učinkom Saturna osamostali, ujedno je tim učinkom Saturna osuđeno da se ponovno uništi. Mit to izražava u slici: Saturn - ili Kronos - jede vlastitu djecu.

Dakle, vidite duboki sklad između okultne ideje i mita koji u slici izražava istu stvar, u simbolu: Kronos jede vlastitu djecu. - Ako dopustite da takve stvari utječu na vas sve više, razvija se fini osjećaj za odnose ove vrste, a onda nakon nekog vremena, više neće biti tako lako kako bi vanjsko prosvjetljenje htjelo reći: pa da, neki fantasti sanjaju da stari mitovi i legende sadrže figurativne manifestacije duboke mudrosti. - Ako čujete dva, tri, ili čak deset takvih govorenja, pogotovo na način kako se često prikazuje u literaturi, naime na vrlo vanjski način, onda se sigurno možete pobuniti protiv činjenice da mitovi i legende sadrže dublju mudrost od vanjske znanosti. Ali svatko tko dublje pogleda u stvar otkrit će istinu da mitovi i legende vode dublje u stvarnu prirodu svijeta i formiranje organa, nego što je to moguće iz vanjske znanstvene perspektive. Svatko tko opetovano dopusti takvim slikama da utječu na njega, jer su razasute po svijetu u prekrasnim mitovima i legendama, može, s ljubavlju se baveći tim slikama, ući u cjelokupno osjećanje i razmišljanje naroda, u slikovnim idejama ljudi pronaći transformaciju najdublje mudrosti. Tada je jasno zašto neki okultisti mogu reći da su samo oni koji su prodrli u okultnu fiziologiju ljudske prirode, uistinu razumjeli mitove i legende. - Više nego vanjsko znanstveno razumijevanje, mitovi i legende sadrže pravu mudrost o ljudskoj prirodi, pravu fiziologiju. Kada ljudi jednom budu shvatili koliko fiziologije leži u imenima kao što su Kain i Abel i njihovi nasljednici - ova stara imena potječu iz vremena kada je unutarnje značenje bilo utisnuto u imena - tada će ljudi imati ogromno poštovanje i strahopoštovanje prema svemu što su osmislili mudri ljudi tijekom povijesti, kako bi dušama omogućili da kroz slike dožive svoju povezanost s tim duhovnim svjetovima ondje gdje još nije moguće pogledati u duhovne svjetove. Bahatost sadržana u riječima, koja u našem vremenu igra preveliku ulogu, u osnovi je odagnana: 'Danas smo tako daleko stigli!' - što znači: kako smo se oslobodili tih slikovnih izraza pretpovijesne ljudske mudrosti.

To se potpuno odbacuje, ako se s dubokom ljubavlju ne uroni u tijek ljudskog razvoja kroz razne epohe. Ono što vidovnjak fiziološki istražuje kao unutarnju prirodu čovjekovih organa svojim otvorenim unutarnjim okom, to se izražava u slikama, i to mu omogućuje da vidi da mitovi i legende sadrže, takoreći, ljudsko podrijetlo. Vidovnjak vidi taj čudesni proces izražen u

mitovima i legendama, vidi da su svjetovi sabijeni u ljudske organe. On vidi kako su se ti organi kristalizirali tijekom beskonačno dugih vremena, kako bi postali ono što u nama funkcionira kao slezena, jetra, žuč. O ovome ćemo više razgovarati sutra. Da bi se sve to moglo slikovito izraziti, zaista je potrebna duboka mudrost, duboko poznavanje onoga što kroz okultnu znanost tek naziremo. Ono što funkcionira u našem unutarnjem ljudskom organizmu rađa se iz svjetova kao mikrokozmos iz makrokozmosa, i svu tu ogromnu mudrost vidimo izraženu u mitovima i legendama. Zato su u pravu oni okultisti koji u nazivima u mitovima i legendama nalaze smisao tek kada u njima prepoznaju fiziologiju.

Ovo danas treba samo naznačiti jer nam može dati strahopoštovanje o kojem je bilo riječi na prvom predavanju. Ako prakticiramo takav pristup, možemo doista ukazati na ono što je dostupno za dublje istraživanje duhovnog sadržaja ljudskih organa. Čak i ako možemo opisati samo vrlo malu količinu toga, to će nam svejedno pokazati kakva je divna struktura ovog ljudskog organizma. I na ovom ciklusu predavanja pokušat ćemo malo osvijetliti tu nutrinu čovjeka.

4. Četvrto predavanje, Prag, 23. ožujka 1911.

Jučerašnju raspravu o značenju jednog od onih organa, koji predstavljaju, da tako kažemo, unutarnji sustav čovjekova svijeta, valjalo bi nastaviti danas. Zatim treba prijeći na opisivanje zadaća drugih ljudskih organa i sustava organa.

Jučer mi je rečeno, u vezi s onim što je ovdje rečeno o organu slezeni, da bi se mogla pojaviti prividna kontradikcija u usporedbi s važnom zadaćom koja je jučer dodijeljena organu slezene u čovjeku kao cjelini. Ova kontradikcija bi mogla nastati ako se uzme u obzir da je moguće slezenu uzeti iz tijela, zapravo je ukloniti, a da se osobu ne onesposobi za život uklanjanjem slezene.

Takav je prigovor, naravno, jedan od onih koji su s današnjeg suvremenog stajališta potpuno opravdani, i koji predstavljaju određene poteškoće upravo onima koji duhovno-znanstvenom svjetonazoru pristupaju na potpuno pošten, istraživački način. Samo općenito moglo se na prvom javnom predavanju istaknuti kako naši suvremenici - osobito ako imaju savjest obučenu znanstvenim metodama - moraju savladati poteškoće kada krenu putem razumijevanja onoga što se prikazuje iz okultnih temelja svijeta. Sada, tijekom predavanja, u biti ćemo i sami vidjeti kako se takav prigovor može otkloniti. Međutim, danas želim istaknuti da je uklanjanje slezene iz ljudskog organizma potpuno kompatibilno s onim o čemu smo jučer govorili. Ako se doista želite uzdići do duhovno-znanstvenih istina, morate se postupno pomiriti s činjenicom da ono što nazivamo ljudskim organizmom, ono što opažamo svojim vanjskim osjetilima, ono što vidimo supstancijalno, materijalno u ovom ljudskom organizmu, da ovo nije cijelo ljudsko biće, već da se fizički organizam - što ćemo morati dalje objasniti - temelji na višim, nadosjetilnim organizacijama: eterskom tijelu ili životnom tijelu, astralnom tijelu i 'Ja', te da u fizičkom organizmu imamo samo vanjski, fizički izraz za odgovarajuću formaciju, za odgovarajuće procese eterskog tijela, astralnog tijela i 'Ja'. Kada govorimo o takvom organu kao što je slezena, u duhovno-znanstvenom smislu mislimo da ne samo da se nešto događa u vanjskoj fizičkoj slezeni, već da je ono što se događa u fizičkoj slezeni samo fizički izraz koji odgovara procesima u eterskom tijelu ili u astralnom tijelu. I moglo bi se reći: što je organ više izravni fizički izraz nečeg duhovnog, to je fizički oblik organa, to jest ono što fizički i supstancijalno imamo pred sobom, manje presudno. Kada gledamo visak, kretanje njihala je samo fizički izraz gravitacije. Isto tako, fizički organ je samo fizički izraz nadosjetilne sile i učinaka oblika. Postoji, međutim, razlika između posljedica gravitacije, koji se očituju u kretanju njihala, i posljedica koje proizlaze iz djelovanja eterskog i astralnog tijela na slezenu. Odmaknete li visak, više nema objekta na kojem se može pokazati ritam izazvan gravitacijom. Tako je s neživom,

anorganskom prirodom, a drugačije je sa živim organizmima. Osim ako ne postoje razlozi o kojima ćemo kasnije govoriti, uklanjanje fizičkog organa ne znači nužno da duhovni učinci viših organizacija također prestaju.

Promatramo li čovjeka u odnosu na njegovu slezenu, prvo imamo posla s fizičkom slezenom, a zatim sa sustavom djelovanja sila koje samo fizički izraz imaju u slezeni. Ako oduzmete slezenu, onda su te sile koje su nekad bile ugrađene u ljudski organizam tu i one ne prestaju. Pod određenim okolnostima može čak biti slučaj da prisutnost bolesnog fizičkog organa stvara mnogo veću prepreku za nastavak duhovnih učinaka nego što to čini uklanjanje dotičnog organa. To može biti slučaj, naprimjer, kod ozbiljne bolesti slezene. Ako je, u slučaju teške bolesti nekog organa, moguće izvaditi organ, tada odsutnost tog organa može biti manja prepreka za razvoj duhovnih učinaka nego prisutnost bolesnog organa, koji stalno ometa rad duhovnih sila. Stoga je ovakva primjedba kao što je spomenuta, jedna od onih koje čovjek svakako iznosi kada još nije dublje proniknuo u suštinu duhovno-znanstvenog znanja. To je sasvim razumljiva zamjerka, ali je ujedno i jedna od onih koja nestaje sama od sebe ako si odvojite vremena i imate strpljenja dublje ući u stvar. Imat ćete ovo iskustvo: ako se proučavanju znanosti duha pristupi s određenim znanjem, koje se crpi iz pogleda današnje materijalističke znanosti, može nastati proturječje za proturječjem, tako da se uopće ne možete snaći. I ako ste brzi u prosuđivanju, nećete moći doći ni do kakvog drugog zaključka osim da je znanost duha nešto ludo što i najmanje ne korespondira s rezultatima vanjske znanosti. - Ali ako pogledate stvar sa strpljenjem i odvojite vrijeme, tada ćete vidjeti da nema proturječnosti, čak ni najmanje vrste, između onoga što dolazi iz znanosti duha i onoga što proizlazi iz vanjskih znanstvenih istraživanja. Poteškoća koja se javlja je u tome što je cijelo područje antropozofskog ili duhovno-znanstvenog znanja toliko široko da se uvijek mogu dati samo dijelovi. I kada ljudi pristupe tim dijelovima, lako mogu osjetiti proturječnosti poput ove.

No, to nas ne bi trebalo plašiti, inače ne bismo mogli započeti s nužnim uvođenjem antropozofskog svjetonazora u cjelokupno obrazovanje i znanje našeg vremena.

Jučer sam pokušao objasniti promjenu ritma koju uzrokuje slezena u usporedbi s vanjskim, neritmičkim hranjenjem ljudi. Krenuo sam odatle jer je to od svih funkcija koje ima slezena, najlakše razumjeti. No, iako je to najlakše razumjeti, to nije najvažnije, i ne čini glavnu poantu. Jer moglo bi se reći: pa da, kad bi se čovjek potrudio prepoznati ispravan ritam svoje prehrane, aktivnost slezene bi postupno postala nepotrebna u tom pogledu. - Već iz ovoga se vidi da je ova funkcija, o kojoj smo jučer govorili, najmanje važna. Ono što je daleko važnije jest činjenica da u svojoj prehrani ovisimo o hrani kao o vanjskoj stvari, u načinu na koji je sastavljena, kakva se nalazi u

našem okruženju. Sve dok netko ima gledište da su te namirnice mrtve tvari ili u najboljem slučaju ispunjene životom kakav pretpostavljamo da je u biljkama, sve dok to pretpostavljamo, moglo bi izgledati kao da se vanjski materijal koji se unosi u organizam kao hrana, obrađuje kroz ono što se naziva probava u najširem smislu. Zasigurno mnogi zamišljaju da imamo posla s neodređenom tvari koju konzumiramo kao hranu, s tvari koja je potpuno ravnodušna i koja samo čeka da je apsorbiramo, i možemo obraditi. Ali to nije tako. Namirnice nisu poput cigli za koje se mora prihvatiti da se na bilo koji način koriste za zgradu koja će se graditi. Cigle se mogu umetnuti u zgradu na bilo koji način, prema planu arhitekta, jer predstavljaju nekoherentnu, beživotnu masu, barem u odnosu na zgradu. Ali to nije slučaj s hranom u odnosu na ljude. Jer svaka tvar koju imamo u svom okruženju ima određene unutarnje sile, ima unutarnji zakon. I to je suština tvari, da ona ima unutarnje zakone, unutarnju aktivnost. Dakle, ako želimo unijeti vanjske hranjive tvari u naš organizam, integrirati ih u vlastitu unutarnju aktivnost, da tako kažem, one to ne prihvaćaju samo tako, već prvo pokušavaju zadržati svoje vlastite zakone, svoje vlastite ritmove i zadržati svoj unutarnji oblik kretanja. I ako ih ljudski organizam želi koristiti za svoje potrebe, mora najprije uništiti inherentnu aktivnost tih tvari, mora je ukloniti. Ne mora samo obraditi ravnodušni materijal, već mora raditi protiv inherentnih zakona tvari. Čovjek može brzo osjetiti, naprimjer, da te tvari imaju svoje vlastite zakone, kada konzumira jak otrov. Brzo će vidjeti da se inherentna priroda otrova nameće, i postaje gospodar nad njim. Ali kao što otrov ima unutarnji zakon kojim vrši napad na organizam, isto vrijedi i za svaku hranu koju konzumiramo. Nije to nešto ravnodušno, već se potvrđuje u svojoj vlastitoj prirodi, u svojoj vlastitoj biti; ima svoj ritam. I tom se ritmu ljudi moraju suprotstaviti, tako ne samo da se indiferentne građevne tvari moraju obraditi u unutarnjoj organizaciji ljudi, nego se prije svega mora prevladati vlastita priroda tih građevnih tvari.

Dakle, možemo reći da u organima s kojima se naša hrana prvi put susreće unutar ljudskog bića, imamo alate za djelovanje protiv onoga što je život same hrane - sada shvaćene kao 'život' u najširem smislu. Ne samo ono što dodajemo nepravilnim ritmovima prehrane, nego i ono što prehrane tvari imaju u vlastitom ritmu, što je u suprotnosti s ljudskim ritmom, mora se ponovno ritmizirati. Od organa koji to čine, slezena je naviše vanjski organ. Ali drugi spomenuti organi igraju važnu ulogu u tom ponovnom ritmiziranju, u tom preoblikovanju i obrani, tako da imamo sustav organa koji surađuju u slezeni, jetri i žuči, a ta suradnja je u biti namijenjena potiskivanju onoga što je priroda te hrane kada se hrana apsorbira u organizam. Sve aktivnosti koje se odvijaju u želucu, ili čak i prije nego što hrana stigne u želudac, kao i ono što se zatim događa lučenjem žuči, što se zatim događa kroz rad jetre i slezene, sve je to tu kao obrana od inherentne prirode vanjskih hranjivih tvari. Stoga je naša hrana prilagođena unutarnjem ritmu ljudskog organizma, tek kad joj je suprotstavljena djelotvornost tih organa. I tek tada,

kad smo hranu koju smo uzeli izložili učincima tih organa i transformirali je, u sebi imamo ono što se može apsorbirati u taj sustav organa koji je vozilo, oruđe našeg 'Ja', krv. Prije nego što se bilo koja vanjska hranjiva tvar može apsorbirati u našu krv, tako da naša krv stekne sposobnost da bude oruđe našeg 'Ja', moraju se ukloniti svi inherentni zakoni vanjskog svijeta, a krv mora primati hranjive tvari u takvom obliku koji odgovara prirodi ljudskog organizma. Stoga možemo reći: u slezeni, jetri i žuči i u njihovom djelovanju natrag na želudac, imamo one organe koji prilagođavaju zakone vanjskog svijeta, iz kojeg uzimamo hranu, unutarnjoj organizaciji, unutarnjem ritmu čovjeka.

Sada, ova ljudska priroda, kako djeluje kao cjelina, sa svim svojim članovima, nije samo suočena s unutarnjim svijetom, već ova unutarnja ljudska priroda mora biti u stalnoj korespondenciji, i stalnoj živoj interakciji s vanjskim svijetom. Ova živa interakcija s vanjskim svijetom prekinuta je upravo zato što se zakonima vanjskog svijeta, u mjeri u kojoj s njime stupamo u odnos preko prehrambenih tvari, suprotstavljaju tri organska sustava, jetra, žučni mjehur i slezena. Time se vanjski zakon eliminira iznutra. I kada bi ljudski organizam bio izložen samo tim organskim sustavima, bio bi potpuno izoliran od vanjskog svijeta, bio bi potpuno izolirano biće. Stoga je potrebno nešto drugo. Kao što su, s jedne strane, čovjeku potrebni sustavi organa kroz koje se vanjski svijet transformira, tako da odgovara njegovom unutarnjem svijetu, tako s druge strane također mora biti sposoban suočiti se s vanjskim svijetom izravno s alatima svog 'Ja' i izravno povezati svoj organizam, koji bi inače bio izolirani entitet, s vanjskim svijetom. Dok s jedne strane krv stupa u odnos s vanjskim svijetom samo na način da od ovog vanjskog svijeta prima samo ono što je lišeno svih svojih zakona, s druge strane ona stupa u odnos s vanjskim svijetom na takav način da mu se može izravno približiti. To se događa kada krv teče kroz pluća i dolazi u kontakt s vanjskim zrakom. Tu se osvježava kisikom vanjskog zraka i oblikuje na takav način da ništa ne oslabi ovaj oblik, tako da se kisik iz zraka zapravo približava alatu ljudskog 'Ja' na način koji odgovara njegovoj vlastitoj prirodi i biti. Tako vidimo kako se pred našim očima pojavljuje vrlo čudna činjenica, da najplemenitije oruđe koje čovjek ima, krv, oruđe njegovog 'Ja', stoji poput bića koje prima svu hranu pažljivo filtriranu kroz ranije opisane organske sustave. To krvi daje sposobnost da postane potpuni izraz čovjekove unutarnje organizacije, čovjekova unutarnjeg ritma. Ali budući da krv dolazi u izravan kontakt s onim tvarima iz vanjskog svijeta koje se mogu apsorbirati u njezine unutarnje zakone bez da se protiv njih mora izravno boriti, ova ljudska organizacija nije nešto zatvoreno u sebe, već je u punom kontaktu s vanjskim svijetom.

S ove točke gledišta, imamo nešto prekrasno u ljudskom organizmu krvi. U njemu imamo pravo, istinsko sredstvo izražavanja ljudskog 'Ja', koje je zapravo okrenuto vanjskom svijetu s jedne strane, i vlastitom unutarnjem

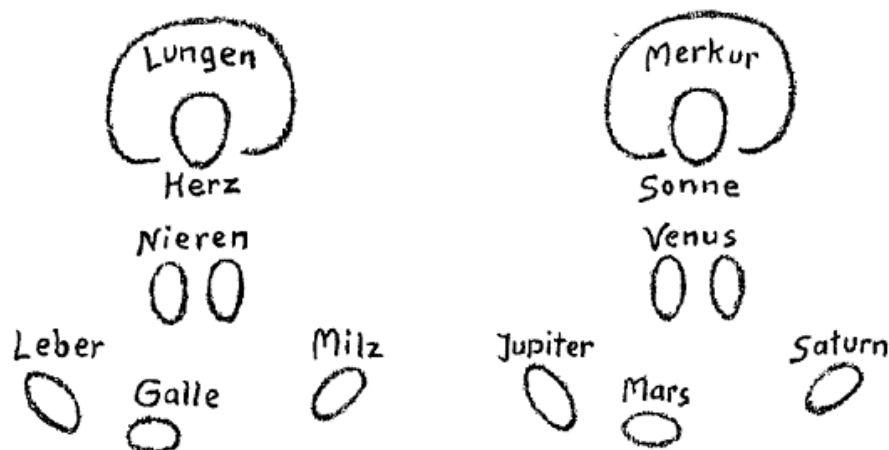
životu s druge strane. Kao što smo vidjeli da je čovjek izložen dojmovima vanjskog svijeta putem svog živčanog sustava, odnosno upija vanjski svijet preko svojih živaca, da tako kažemo, tako u neposredan kontakt s vanjskim svijetom dolazi kroz njegovu krv, kroz krv u plućima apsorbira kisik iz zraka. Stoga možemo reći: u onome što nam je dano, s jedne strane u sustavu slezena-jetra-žuč, a s druge strane u sustavu pluća, imamo dva suprotstavljena sustava koji se takoreći dodiruju u krvi. Vanjski svijet i unutarnji svijet, vrlo izravno se dodiruju u ljudskom organizmu preko krvi, tako što krv s jedne strane dolazi u dodir s vanjskim zrakom, i s druge strane s hranom koja je lišena njene vlastite prirode. Dakle, moglo bi se reći, poput pozitivnog i negativnog elektriciteta, dva kozmička učinka sudaraju se u čovjeku. I vrlo lako možemo imati predodžbu gdje se nalazi sustav organa koji je određen i pogodan da dopusti da kolizija ova dva sustava svjetskih sila ima učinak na nas. Pretvoreni hranjivi sokovi putuju do srca dok krv teče kroz srce. Kisik u zraku, koji ulazi u našu krv izravno iz vanjskog svijeta, djeluje sve do srca, utoliko što krv teče kroz njega, tako da u srcu imamo organ u kojem se ta dva sustava sastaju, u koji je utkano ljudsko biće, o kojem ovisi s dvije strane. Tako je s ovim ljudskim srcem slučaj da bismo mogli reći: s jedne strane, o njemu ovisi čitav čovjekov unutarnji organizam, a s druge strane, preko srca, čovjek je izravno povezan s ritmom, s djelovanjem vanjskog svijeta.

Ako se takva dva sustava sudare, moguće je da bi njihova interakcija trenutno rezultirala skladom. Mogli bismo zamisliti da su ta dva sustava - sustav velikog svijeta, koji na nas utječe preko kisika koji unosimo ili zraka općenito, i sustav malog svijeta, našeg vlastitog unutarnjeg organizma, koji transformira hranu koju jedemo - da ti sustavi stvaraju skladnu ravnotežu u krvi dok teče kroz srce. Da je tako, onda bi ljudi bili uhvaćeni u dva svijeta koja su stvarala njihovu unutarnju ravnotežu, da tako kažem. Sada ćemo tijekom ovih predavanja vidjeti da to nije slučaj, s odnosom svijeta prema ljudskom biću. Naprotiv, radi se o tome da se svijet ponaša, da tako kažemo, sasvim pasivno, da samo odašilje svoje snage i prepušta čovjeku da svojom unutarnjom aktivnošću stvara ravnotežu između dvaju sustava u čije smo djelovanje uključeni. Sve više ćemo učiti prepoznavati da je bitno da na kraju čovjeku uvijek ostane nešto za njegovu unutarnju aktivnost, da je na njemu - sve do njegovih organa - da sam stvori ravnotežu, unutarnju ravnotežu. Dakle, uravnoteženje i harmonizaciju ova dva sustava svijeta, moramo tražiti i u samom ljudskom organizmu. Moramo si reći od početka: zakonima vanjskog svijeta, koji izravno ulaze u čovjeka, i vlastitim unutarnjim zakonima, u koje pretvara zakone vanjskog svijeta, koje unosi hranom, usklađivanje dvaju sustava još nije lako postići. Usklađivanje se najprije mora odvijati kroz poseban organski sustav. Čovjek u sebi mora postići harmonizaciju. To se ne događa u svjesnim procesima, već kroz procese koji se potpuno nesvjesno odvijaju unutar ljudskog organizma. Ova ravnoteža između ova dva sustava postiže se činjenicom da između sustava slezena-

jetra-žuč s jedne strane, i plućnog sustava s druge strane, koji su sučeljeni u krvi koja teče kroz srce, postoji ono što nazivamo bubrežnim sustavom, koji je također blisko povezan s cirkulacijom krvi.

U bubrežnom sustavu imamo nešto što, da tako kažemo, usklađuje vanjske učinke koji dolaze iz izravnog kontakta krvi sa zrakom, s učincima koji dolaze iz onih unutarnjih čovjeka organa kroz koje se hrana najprije mora pripremiti tako da se ukloni njena inherentna priroda. U sustavu bubrega imamo takav sustav ravnoteže preko kojeg se organizam može osloboditi viška koji bi nastao neharmoničnim djelovanjem oba sustava.

Time imamo cjelokupnu unutarnju organizaciju - organe probavnog sustava, uključujući i one organe koje moramo uključiti, kao što su jetra, žučni mjehur i slezena - s onim za što su ti organi razvili svoju pripremnu aktivnost, krvnim sustavom. A s druge strane, ovom krvnom sustavu suprotstavili smo one organe preko kojih se suprotstavlja jednostranoj izolaciji i tako se stvara ravnoteža između spomenutog unutarnjeg sustava i onoga što dolazi izvana. Dakle, ako mi - a vidjet ćemo koliko je to opravdano - mislimo o krvnom sustavu sa svojim središtem, srcem, kao da je smješten u sredini organizma, tada smo, s jedne strane, povezani s tim krvno-živčanim sustavom jetra-žuč-slezena, s druge strane - i na drugačiji način povezanim sa srcem - plućnim sustavom. Bubrežni sustav nalazi se između. Kasnije ćemo vidjeti koliko je izuzetno zanimljiva veza između plućnog i bubrežnog sustava. Sada ne želimo ulaziti u ovo detaljnije, već cijelu stvar sagledati u kontekstu. Ako jednostavno vrlo shematski nacrtamo sustave jedan pored drugog (vidi crtež lijevo), tada iz ovog shematskog prikaza možemo vidjeti kako čovjekova unutarnja organizacija stoji u određenom kontekstu, a to smo prikazali na način da ono najvažnije moramo vidjeti u srcu s pripadajućim krvnim sustavom.

Već sam istaknuo - a vidjet ćemo detaljnije u kojoj je mjeri takav naziv opravdan - da su u okultizmu učinak slezene naziva učinkom Saturna, učinak jetre učinkom Jupitera, a žuči kao učinak Marsa. Iz istog razloga, okultno znanje u srcu i povezanom sustavu krvi, vidi ono što zaslužuje naziv

'Sunce' u ljudskom organizmu, jednako kao i Sunce vani u planetarnom sustavu. Prema istom principu, okultist naziva sustav pluća 'Merkur', a sustav bubrega 'Venera'. Dakle, imenovanjem ovih sustava ljudskog organizma - čak i ako ne idemo u opravdavanje tih naziva - već smo nagovijestili nešto poput sustava unutarnjeg svijeta, koji smo nadopunili stavljajući se u poziciju da također promatramo vezu između dvaju organskih sustava koji su povezani sa sustavom krvi. Tek kada pogledamo veze u tom smislu, vidimo ono što možemo nazvati stvarnim čovjekovim unutarnjim svijetom na cjelovit način. Sada ću vam na sljedećim predavanjima također morati pokazati da okultist zapravo ima razloga, odnos Sunca prema Merkuru i Veneri zamisliti na sličan način kao što treba zamisliti odnos između srca, pluća i bubrega u ljudskom organizmu.

Iz ovoga vidimo da u oruđu našeg 'Ja', u našem sustavu krvi, koji izražava svoj ritam u srcu, postoji nešto što je, do određene mjere, u cijelom svom obliku, u svojoj unutarnjoj prirodi i suštini, određeno unutarnjim sustavom čovjeka, i da mora biti ugrađeno u cjelokupni takav [makrokozmički] sustav kako bi mogao živjeti kao što živi. U ovom čovjekovom sustavu krvi - to sam već spomenuo mnogo puta - možemo vidjeti fizički alat našeg 'Ja'. Znamo da je naše 'Ja', kakvo imamo, moguće samo zato što je to 'Ja' izgrađeno na temelju fizičkog tijela, eterskog tijela i astralnog tijela. Ljudsko 'Ja' koje slobodno lebdi u svijetu, nezamislivo je unutar svijeta koji je naš svijet. Ljudsko 'Ja' zahtijeva astralno tijelo, etersko tijelo i fizičko tijelo, kao osnovu. Kao što ovo 'Ja' duhovno pretpostavlja tri gore navedena člana čovjeka, tako i njegov fizički organ, sustav krvi, fizički pretpostavlja, takoreći, takve slike astralnog i eterskog tijela. Dakle, sustav krvi se može razviti samo na temelju nečeg drugog. Dok se biljka razvija jednostavno na temelju anorganske prirode koja je okružuje, takoreći izrastajući iz nje, moramo reći da za čovjekov organizam krvi kao osnova nije potrebna samo vanjska priroda, umjesto toga, ova vanjska priroda najprije mora doživjeti transformaciju. Baš kao što ljudsko fizičko tijelo prvo mora imati etersko tijelo i astralno tijelo, hranjivi materijal koji pritječe prvo se mora transformirati tako da može služiti kao alat za ljudsko 'Ja'.

Čak i ako sada možemo reći da je ovo fizičko oruđe ljudskog 'Ja', krv, izvana određeno kroz pluća, sama pluća su i dalje dio organizacije fizičkog tijela, to jest, nije taj organ, već udahnuti zrak, ono što omogućuje djelovanje na krv vanjskim ritmom. Moramo razlikovati ono što čovjeku dolazi izvana u obliku zraka koji udiše, što omogućava da vanjski ritam izravno prodre u sustav krvi, i ono što ne dolazi izravno do instrumenta 'Ja' u našem organizmu, krvi, nego dolazi - na način koji je već opisan - zaobilaznim putem kroz dušu, ono što čovjek apsorbira primajući dojmove vanjskog svijeta kroz osjetila i ta osjetila zatim također prenose svoje dojmove do ploče krvi. Stoga možemo reći: čovjek ne samo da dolazi u izravan materijalni kontakt s vanjskim svijetom kroz zrak koji udiše, tako što taj kontakt utječe na

njegovu krv, već u kontakt sa vanjskim svijetom također dolazi putem osjetilnih organa na način da je taj kontakt nematerijalan, budući da se odvija u procesu percepcije koji duša razvija kada stupi u odnos s okolinom. Tu imamo nešto što je viši proces koji je dodan procesu disanja, imamo nešto poput produhovljenog procesa disanja. Dok procesom disanja materijalno apsorbiramo vanjski svijet, u procesu percepcije - a pod 'percepcijom' sada mislim na sve što ljudi obrađuju u smislu vanjskih dojmova - unosimo nešto u svoj organizam kroz produhovljeni proces disanja. I sada se postavlja pitanje: kako ova dva procesa djeluju jedan na drugog? Jer sve u ljudskom organizmu mora djelovati jedno na drugo.

Razmislimo o ovom pitanju detaljnije - jer puno će ovisiti o tome hoćemo li ga pažljivo postaviti - kako bismo odgovor, koji je za početak hipotetski, mogli unijeti u svoju dušu. Moramo razjasniti kako se može dogoditi suradnja, interakcija između svega što djeluje kroz krv i onoga što je kroz to postala, kroz to da su se svi ti procesi unutarnjih organa dogodili i kroz ono što krv postaje kroz naše procese vanjske percepcije. Moramo vidjeti da može doći do interakcije. Iako se krv filtrira tako temeljito i na toliko mnogo načina, iako se toliko mnogo stvari pobrinulo da je ona tako divno organizirana i može biti oruđe za naše 'Ja', krv je još uvijek fizička tvar i kao takva pripada fizičkom tijelu. Stoga možemo reći: isprva nam se čini da postoji velika, velika udaljenost između fizičkih procesa koji se odvijaju u ljudskoj krvi, i onoga što znamo kao naše procese percepcije koje duša provodi. To je neporeciva stvarnost; jer tko bi želio preći preko te percepcije morao bi imati čudan nedostatak sposobnosti razmišljanja, pojmovi, ideje, osjećaji, impulsi volje, jednako su stvarni kao i krvna tvar, živčana tvar, jetrena tvar, žučna tvar i tako dalje. Razni pogledi na svijet mogu raspravljati o tome kako su te stvari povezane; mogu raspravljati o tome jesu li misli samo učinci, recimo, živčane tvari ili nečeg sličnog. Tu bi mogao početi sukob svjetonazora. Ali o tome ne može biti spora, jer je jasno da naš unutarnji duševni život, naš misaoni život, naš emocionalni život, sve što je izgrađeno na temelju vanjskih opažaja i dojmova, predstavlja stvarnost po sebi. Imajte na umu, ne kažem: odvojena stvarnost - nego: stvarnost po sebi, jer ništa nije odvojeno u svijetu. 'Stvarnost za sebe' samo je namijenjena za označavanje onoga što se zapravo može promatrati, a to uključuje misli, osjećaje i tako dalje, kao i želudac, jetru, žuč i slezenu.

No, nešto drugo nam može pasti na pamet kada te dvije stvarnosti stavimo jednu pored druge: s jedne strane, sve što je materijalno tjelesno, čak i tako snažno filtrirano kao što je krv, a s druge strane, ono što u početku izgleda kao da nema nikakve veze s bilo čim fizičkim, naime sadržaj duše, osjećaji, misli i tako dalje. U stvari, pogled na ove dvije vrste stvarnosti predstavlja takve poteškoće za ljude, da su za taj pogled vezani najrazličitiji odgovori iz najrazličitijih svjetonazora. Postoje pogledi na svijet koji pretpostavljaju izravan utjecaj duševnog, misaonog, osjećajnog, na fizičku supstancu, kao

da misao može imati izravan učinak na fizičku supstancu. Nasuprot njima su drugi, oni materijalistički, koji pretpostavljaju da su misli, osjećaji i tako dalje, jednostavno proizvod fizičkog i supstancijalnog. Sukob između ova dva svjetonazora dugo je igrao glavnu ulogu u vanjskom svijetu - ne za okultiste, za koje je taj sukob rasprava praznim riječima. I kad se konačno nije u tome moglo više snaći, u novije vrijeme je došlo nešto drugo, što ima čudan naziv 'psihofizički paralelizam'. Budući da ljudi više nisu mogli odlučiti koje je od ta dva mišljenja pravo - djeluje li duh na fizičke procese, ili fizički procesi djeluju na duh - jednostavno su govorili da postoje dva procesa, koja teku paralelno. Rekli su sebi: dok ljudi misle, osjećaju i tako dalje, vrlo specifični procesi odvijaju se paralelno u njihovim fizičkim sustavima organa. - Percepcija 'vidim crveno' bi stoga odgovarala nekom materijalnom procesu unutar živčanog sustava. Ono što osjećamo kada vidimo crveni otisak, ono što osjećamo u smislu radosti ili boli, odgovara materijalnom procesu. Ali ne možete ići dalje od toga da 'odgovara'. Ova teorija otklanja sve poteškoće tako što ih zapravo objašnjava jednostavno. Pa, svi sporovi koji su se pojavili na ovom tlu, kao i bespomoćnost psihofizičkog paralelizma, proizlaze iz činjenice da se o tim pitanjima želi odlučivati na temeljima na kojima se ne mogu riješiti. Bavimo se nematerijalnim procesima kada razmatramo aktivnost našeg unutarnjeg duševnog života, a kada vršimo svoja opažanja bavimo se materijalnim procesima, čak i o nečemu što je tako fino organizirano kao krv. Ako jednostavno usporedite ove dvije stvari - fizičku aktivnost i duševnu aktivnost - i sada kroz promišljanje želite saznati kako to dvoje utječu jedno na drugo, onda to promišljanje neće proizvesti ništa. Razmišljanjem se mogu naći proizvoljna rješenja ili ne-rješenja. Tek kad doista steknemo višu razinu znanja, moći ćemo odlučiti o tim pitanjima, koja ne prestaju niti s fizičkim promatranjem vanjskog svijeta niti s mišljenjem koje je vezano za čisto fizički vanjski svijet. Moramo pronaći oblik znanja koji se uzdiže do onoga što vodi onkraj fizičkog u nad-fizički svijet. S jedne strane moramo se uzdići od materijalnog do nad-materijalnog, do nad-fizičkog, ali s druge strane moramo se također uzdići od duševnog života koji se odvija u fizičkom svijetu, do onoga što je u osnovi našeg duševnog života u nad-fizičkom svijetu, jer sa svojim duševnim životom, sa svim našim osjećajima i tako dalje, također živimo u fizičkom svijetu. Dakle, s dvije strane se moramo uzdići u nad-fizički svijet.

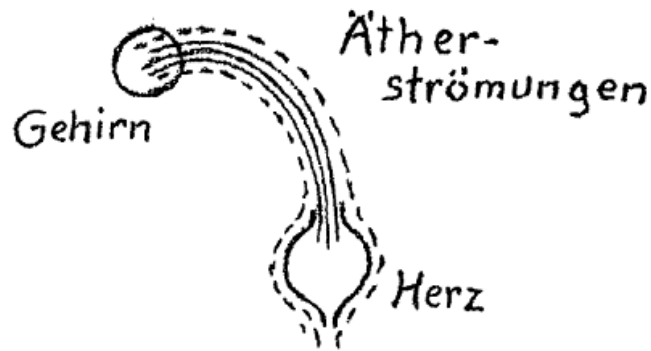
Da bi se uzdiglo s materijalne strane u nad-fizički svijet, potrebne su one duševne vježbe koje omogućuju ljudima da pogledaju iza vanjskog osjetilnog, iza vela o kojem sam govorio, u koji su utkani naši osjetilni dojmovi. Takve osjetilne dojmove imamo pred sobom i kad promatramo vanjski ljudski organizam; čak i kod najfinije organiziranog dijela ljudskog organizma, krvi, imamo posla s nečim fizičkim i osjetilnim. Vježbe duše su neophodne da bi čovjek došao u nadosjetilni svijet. Najprije mora ići jednu stepenicu niže od onog gdje je bio kada je mogao apsorbirati duševne dojmove, ispod plana fizičkog. U dubini fizičkog osjetilnog svijeta, suprotstavlja se etersko tijelo

kao nadosjetilni dio čovjekove organizacije. Ovo etersko tijelo - o njemu ćemo detaljnije govoriti, posebno sa stajališta okultne fiziologije - nadosjetilna je organizacija, koju u početku jednostavno smatramo nadosjetilnom osnovnom supstancom od koje je strukturiran ljudski osjetilni organizam i čija je slika, otisak. Krv je naravno, također otisak ovog eterskog tijela. Dakle, sada imamo ovdje, pomaknuvši se korak iza fizičkog-osjetilnog organizma, pronašli smo u ljudskom eterskom tijelu nadosjetilnog člana. I sad je pitanje: možemo li sada ovom nadosjetilnom, ovom eterskom tijelu, pristupiti i s druge strane, sa strane duše, iz naših senzacija, misli, osjećaja, koje gradimo od dojmova vanjskog svijeta?

Međutim, sada se pokazalo: tako izravno, kao što možemo svom životu duše, ne možemo pristupiti eterskom organizmu. Ali - i ovim bih završio današnje razmatranje - kada naša duša radi, to se događa na način da prvo primamo vanjske dojmove, vanjski svijet djeluje na naša osjetila, zatim u našim dušama obrađujemo vanjske dojmove; ali mi činimo čak i više, te primljene dojmove pohranjujemo u sebe. Razmislite samo o jednostavnoj pojavi memorije, sjećanja. Kada se prisjetite nečega o čemu ste godinama stvarali dojmove na temelju vanjskih percepcija, formiranih ideja koje sada iznosite iz dubine duše, i dođe vam sjećanje, recimo na nešto vrlo jednostavno, drvo ili miris, tada morate reći da ste u duši pohranili nešto što vam je moglo ostati od vanjskog dojma. Ali sada razmatranje samog života duše, stečeno kroz vježbe duše, pokazuje nam da u trenutku kada smo svoj život duše doveli do te točke, da se pohranjenih dojmova možemo prisjetiti kao predodžbi sjećanja, mi na svoje 'Ja' ne utječemo samo našim duševnim iskustvima. Prije svega, to činimo suočavajući se s vanjskim svijetom s našim 'Ja', upijajući dojmove iz njega i obrađujući ih u astralnom tijelu. Ali da samo to učinimo, odmah bismo sve zaboravili. Kada donosimo zaključke, radimo u astralnom tijelu. Ali ako dojmove u sebi učinimo toliko čvrstima, da ih se možemo ponovno prisjetiti nakon nekog vremena - da, ili čak nakon samo nekoliko minuta - tada dojmove koje smo stekli kroz naše 'Ja' i obradili kroz naše astralno tijelo, utiskujemo u naše etersko tijelo; tako da smo u predodžbama sjećanja utisnuli iz 'Ja' u etersko tijelo, ono što smo stekli kroz duševnu aktivnost u kontaktu s vanjskim svijetom. Ako sada imamo sposobnost iz naše duše utisnuti svoje predodžbe sjećanja u etersko tijelo, i ako, s druge strane, prepoznamo etersko tijelo kao sljedeći nadosjetilni izraz našeg organizma, sada se postavlja pitanje: kako se to utiskivanje događa? Kako se zapravo događa da čovjek ono što je preradilo astralno tijelo unosi u etersko tijelo? Kako se to može prenijeti u etersko tijelo?

Ovaj prijelaz događa se na vrlo čudan način. Ako najprije vrlo shematski pogledamo protok krvi kroz cijelo tijelo i tu krv shvatimo kao vanjski fizički izraz čovjekova 'Ja', tada vidimo - ako to sada promatramo kao da stojimo unutar eterskog tijela - kako 'Ja' radi u korespondenciji s vanjskim svijetom, kako prima dojmove i kondenzira ih u predodžbe, i vidimo kako je naša krv

ne samo aktivna, nego kako naša krv djeluje u cijelom procesu, posebno prema gore, a manje prema dolje, posvuda pobuđuje etersko tijelo, tako da u eterskom tijelu posvuda vidimo struje koje se razvijaju, koje imaju vrlo specifičan tijek. Čini se kao da se spajaju s krvlju, idu od srca prema glavi i skupljaju se u glavi. Akumuliraju se na približno isti način - ako smijem upotrijebiti vanjsku usporedbu - na isti način kao i što struje elektriciteta idu do jedne točke, kojoj se suprotstavlja druga točka, i tako nastoje uravnotežiti pozitivni i negativni elektricitet.

Ako ovaj proces promatramo okultno s prikladno uvježbanom dušom, vidimo kako su te eterske sile stisnute zajedno u jednoj točki pod ogromnom napetošću, što je uzrokovano dojmovima koje sada žele postati određene predodžbe, predodžbe sjećanja koje se žele utisnuti u etersko tijelo. Možete vidjeti da eterske sile žele postati sile sjećanja. 'Ja' želi privući posljednje produžetke ovih eterskih struja prema mozgu, i crtam kako se skupljaju na gomilu, ovako bi to stvarno izgledalo. Vidimo veliku napetost koja se skuplja na jednom mjestu i takoreći kaže: želim ući u etersko tijelo! - Sada vidimo kako ova eterska struja glave susreće druge struje, koje prvenstveno potječu iz limfnih žila i skupljaju se na takav način da se suprotstavljaju prvoj struji. Dakle, u mozgu, kada se želi formirati memorijska predodžba, imamo dvije suprotstavljene eterske struje, koje se koncentriraju najvećom mogućom snagom, kao što se pozitivni i negativni elektricitet koncentriraju na svojim polovima s najvećom napetosti i teže ravnoteži. Ravnoteža između dviju eterskih struja zapravo se događa, a kada se postigne, predodžba je postala predodžba pamćenja i ugrađena u etersko tijelo.

Takve nadosjetilne stvarnosti, takva nadosjetilna strujanja u ljudskom organizmu izražavaju se time što stvaraju i fizičko-osjetilni organ, koji

moramo promatrati kao senzualizaciju takvih strujanja. Dakle, imamo organ koji se nalazi u srednjem mozgu, koji je fizičko-osjetilni izraz za ono što se želi formirati kao memorijska predodžba. Nasuprot tome je jedan drugi organ u mozgu, koji je izraz za one struje u eterskom tijelu koje dolaze iz nižih organa. Ova dva organa u ljudskom mozgu su fizičko-osjetilni izraz za ove dvije struje u eterskom tijelu; oni su nešto poput posljednjih znakova da se takve struje odvijaju u eterskom tijelu. Kao da se ta strujanja kondenziraju tako snažno da zahvaćaju ljudsko tijelo i kondenziraju se u tim organima, tako da zapravo imamo dojam kao da struje svjetlosti zrače iz jednog organa i prelijevaju se na drugi organ. Fizički organ koji želi formirati predodžbu pamćenja je epifiza, prijemni dio je moždani dodatak, hipofiza.

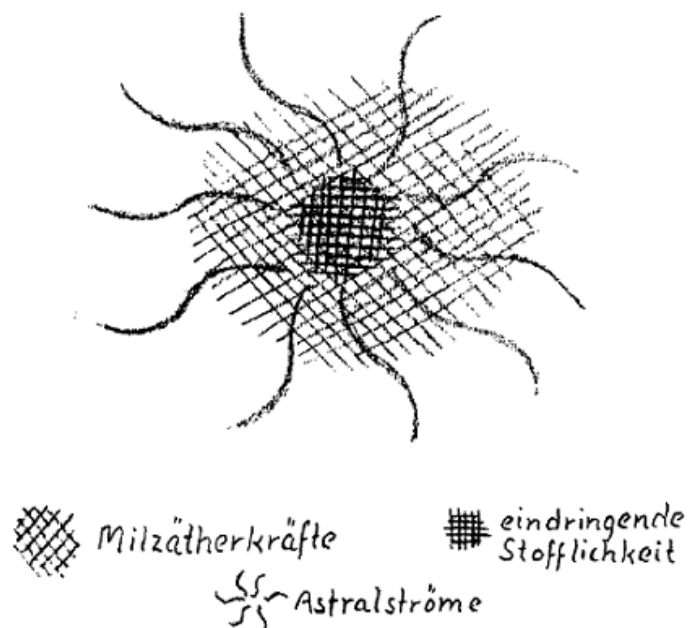
Ovdje imate vanjski fizički izraz interakcije duševnog i tjelesnog na vrlo specifičnoj točki u fizičkom organizmu!

U početku bi to trebalo biti samo kao osnovna prezentacija s kojom želimo završiti našu današnju raspravu, koju sutra želimo proširiti, i želimo dodati više detalja i dokaza. Važno je da se čvrsto držimo ideje da možemo istraživati nadosjetilno, i zatim se zapitati postoji li i očekivani fizički izraz za nadosjetilno. Ovdje smo vidjeli da je tako. Ali budući da su ovo ulazna vrata iz osjetilnog u nadosjetilno, shvatiti ćete da su ovi organi za fizičku znanost vrlo sumnjivi organi, i da o tim organima možete dobiti samo krajnje neadekvatne i nedostatne informacije iz vanjske znanosti.

5. Peto predavanje, Prag, 24. ožujka 1911.

Danas mi je zadatak, prije nego što nastavimo s našim razmatranjima, uvesti neke pojmove koji će nam nužno trebati u daljnjem tijeku izlaganja. Posebno će biti važno da se složimo oko značenja onoga što nazivamo fizičkim organom u duhovno-znanstvenom, antropozofskom, smislu, odnosno fizičkim izrazom organa. Jer već ste vidjeli da možemo, naprimjer, govoriti o slezeni na takav način da fizička slezena može biti materijalno uklonjena ili postati neupotrebljiva, a da ono što nazivamo 'slezena' u antropozofskom smislu nije isključeno iz njene aktivnosti. Ipak, kada smo takav fizički organ isključili i odstranili, aktivnost, unutarnja aktivnost, ostaje u organizmu, ono što je organ izvodio i dalje je ostalo. Iz ovoga vidimo - i stvarno vas molim da taj koncept usvojite za ono što slijedi - da sve ono što se može fizički vidjeti, što je fizički vidljivo u takvom organu, možemo zamisliti bez njega - naravno, to se ne može reći za svaki organ - a namjeravana funkcija organa ostaje; a ono što tada ostaje, što nastavlja funkciju, moramo ubrajati u nadosjetilni dio ljudskog organizma.

Sada, kada govorimo o organima kao što su slezena, jetra, žučni mjehur, bubrezi, pluća i tako dalje, u smislu naše znanosti duha, kada izgovaramo ova imena, mi za početak ne govorimo o onome što se može fizički vidjeti, umjesto toga, koristimo ih za opisivanje sustava sila koje djeluju u tim organima i koje su nadosjetilne prirode. Stoga, a to je posebno slučaj sa slezenom, kada o njoj govorimo u duhovno znanstvenom smislu, prvo ćemo morati zamisliti sustav sila koji nije fizički vidljiv izvana. Dakle, razmislimo o ovome što ovdje crtam, kao o fizički nevidljivom sustavu sila koji se može vizualizirati samo nadosjetilnim pogledom.

Takvo nešto bilo bi vidljivo samo kao nadosjetilni sustav sila u području naše slezene, naprimjer. Ako sada uzmemo u obzir da je u stvarnom ljudskom organizmu koji je pred nama, ovaj nadosjetilni sustav sila ispunjen osjetilnom materijom, moramo se zapitati: kako bismo sada trebali razmišljati o odnosu između ovog nadosjetilnog sustava sila i onoga što je osjetilna materija?

Mislim da vam neće biti teško zamisliti da se prostorom mogu kretati sile koje od početka nisu vidljive osjetilima. Sve što trebate zapamtiti je ovo: naprimjer, ako nikada niste čuli za stvarnost zraka u ispražnjenjnoj boci vode, mislit ćete da je boca potpuno prazna. Takva osoba koja ne poznaje fiziku bit će pomalo začuđena kad vidi da ako na stol stavimo praznu bocu za vodu, stavimo dobro začepljeni lijevak s uskim otvorom i brzo ulijemo vodu u lijevak, voda se zadržava u lijevku i ne otječe u bocu jer je protutlak zraka sprječava da uđe. Takva osoba tada postaje svjesna da u boci postoji nešto što je za nju nevidljivo i što vodu zadržava da uđe. Zamislite li ovaj koncept malo prošireno, neće biti teško zamisliti da prostor mogu prožeti sustavi sila koji su nadosjetilne prirode, tako da ih ne možemo rezati nožem, niti ih se može nekako napasti ako se razboli fizički organ koji je njihov materijalni izraz, naprimjer slezena. Moramo misliti da nadosjetilni sustav sila stoji u takvom odnosu s onim što vidimo kao fizički osjetilni organ, da je fizička materija koja je ugrađena u ovaj sustav sila, privučena točkama i linijama sile, i time postaje fizički organ. Možemo reći: razlog zašto je fizički osjetilni organ vidljiv, naprimjer na mjestu slezene, je taj što tamošnji sustavi sila ispunjavaju prostor na vrlo specifičan način, koji vuku materiju na način da se ona tako pohranjuje, kao vidimo u vanjskom organu slezeni kada je gledamo anatomske.

Dakle, u ljudskom organizmu možete zamisliti razne organe. Prvo su nadosjetilno raspoređeni, a zatim ispunjeni fizičkom materijom pod utjecajem najrazličitijih sustava nadosjetilnih sila. Stoga u tim sustavima sila prvo moramo vidjeti nadosjetilni organizam koji je unutar sebe diferenciran, koji integrira fizičku materiju na razne načine i čiju složenost fizički organ integriran u njega može samo nepotpuno slijediti. Time ne samo da smo dobili koncept odnosa između sustava nadosjetilnih sila i pohranjenih fizičko materijalnih organa, već smo ujedno dobili i drugi koncept, onaj o prehrani cijelog organizma. U čemu se sastoji ta prehrana cjelokupnog organizma? Ona se ne sastoji ni u čemu drugom nego u tome da se unesene hranjive tvari pripremaju na način da ih je moguće usmjeriti u različite organe, i oni potom te tvari ugrađuju. Na sljedećim predavanjima vidjet ćemo kako se ovaj opći koncept prehrane, koji se pokazuje kao privlačnost različitih organskih sustava prema hranjivim tvarima, kako se odnosi na razvoj pojedinačnog ljudskog bića, na embrionalni razvoj ljudskog bića koji leži prije rođenja. Najopsežniji koncept prehrane je da se pojedinačne nutritivne tvari apsorbiraju preko nadosjetilnih sustava sila,

preko nadosjetilnog organizma, i na razne načine ugrađuju u fizički organizam.

Sada nam mora biti jasno da etersko tijelo čovjeka, koje je nakon fizičkog tijela sljedeći nadosjetilni član, da to etersko tijelo, čak i ako je najgrublje od nadosjetilnih članova, leži poput nadosjetilnog arhetipa u osnovi cijelog organizma, da je strukturirano, diferencirano, i sadrži najrazličitije sustave sila kako bi integriralo tvari apsorbirane prehranom. Nakon ovog eterskog tijela, koje možemo smatrati arhetipom ljudskog organizma, sada imamo takozvano astralno tijelo kao sljedećeg višeg člana ljudskog bića. Sljedeća predavanja će nam pokazati kako se ovo dvoje spaja. Astralno tijelo je ono što se može integrirati samo kada su fizički i eterski organizam već pripremljeni u smislu njihove konstitucije; ono pretpostavlja druga dva organizma. Nadalje, imamo ono što nazivamo čovjekovim 'Ja', tako da se cijeli čovjek sastoji od ova četiri člana. Sada možemo zamisliti da u samom eterskom tijelu postoje određeni sustavi sila koji hranjive tvari privlače k sebi, i zatim ih na vrlo specifičan način oblikuju u fizičkom organizmu. Ali također možemo zamisliti da je takav sustav sila određen, ne samo eterskim tijelom, već i astralnim tijelom, i da ono šalje svoje sile u njega, tako da ako zamislimo da je fizički organ daleko, prvo bismo imali sustav eterskih sila, zatim sustav astralnih sila, koji prodire u sustav eterskih sila na vrlo specifičan način, a možemo također zamisliti da zračenje iz 'Ja' prodire u njega.

Sada, mogu postojati organi koji su integrirani u organizam na takav način da se njihova bit temelji na činjenici da su eterske struje imale vrlo malo odlučujućeg učinka na njihove karakteristike, tako da ako okultno ispitamo prostor u kojem se nalazi relevantan organ, otkrili bismo da je eterski dio tog organa sam po sebi vrlo malo diferenciran, sadrži samo nekoliko sustava sila, ali da je taj dio eterskog tijela pod utjecajem jakih astralnih sila. Zatim, kada je fizička materija ugrađena u takav organ, etersko tijelo će samo malo privlačiti supstance koje treba ugraditi, glavnu će privlačnost na dotični organ tada vršiti astralno tijelo, kao da su dotične tvari iz astralnog tijela izravno dovedene u dotični organ. Iz ovoga možete vidjeti da su čovjekovi organi vrlo različite vrijednosti. Postoje takvi organi za koje se mora reći da su uglavnom određeni sustavima sila eterskog tijela, drugi koji su više određeni strujama ili silama astralnog tijela, dok su treći više određeni strujama 'Ja'. Iz objašnjenja na predavanjima, već možete zaključiti da organski sustav koji nosi našu krv bitno ovisi o zračenjima koja izviru iz našeg 'Ja', odnosno da je ljudska krv bitno povezana sa strujama i zračenjima čovjekova 'Ja'. Ostali organski sustavi i njihov sadržaj, u različitim se stupnjevima određeni nadosjetilnim članovima ljudske prirode.

No može se dogoditi i obrnuti slučaj ako uzmemo fizičko tijelo, koje - osim svojih viših članova - također predstavlja sustav sila. Prije svega, predstavlja

ono što čovjek može zamisliti da je sastavljeno od materijala iz vanjskog svijeta, koji također imaju svoje unutarnje zakone, ali koji su umetnuti u fizičko tijelo u transformiranom obliku. Fizičko tijelo također je sustav sila. Tako da također možete zamisliti slučaj kada fizički organizam ima povratni učinak na eterski ili astralni sustav sila, ili čak na sustav 'Ja'. Moramo misliti da sustav eterskih sila nije uhvaćen samo astralnim ili 'Ja' sustavom, već da postoje i organi u kojima su eterske sile iskorištene od strane sustava fizičkih sila, na takav način da sustav fizičkih sila prevlada. Oni organi u kojima je fizičko tijelo prevladavajući element, i koji su stoga samo u manjoj mjeri pod utjecajem viših članova čovjekove organizacije, uglavnom su oni organi koji se u najširem smislu mogu opisati kao organi za izlučivanje, svi organi žlijezda, uopće svi organi za lučenje. Svi organi za izlučivanje, svi organi koji izravno izlučuju tvari, potaknuti su na izlučivanje tih tvari - to jest, na proces koji ima bitan značaj unutar čisto fizičkog svijeta - uglavnom snagama fizičkog organizma. Gdje god u ljudskom organizmu postoje takvi organi, ako im je prvenstvena namjena izlučivanje tvari, mora nam biti jasno da takvi organi, koji su uglavnom alati sustava fizičkih sila, neizbježno uzrokuju propadanje organizma kroz bolest, postajući neupotrebljivima ili njihovim odstranjivanjem neminovno će se uzrokovati propadanje organizma, tako da se više ne može pravilno razvijati i u konačnici više ne može živjeti. Kod takvog organa, kao što je slezena, o kojoj smo jučer govorili, vidite da njeno obolijevanje, inače neupotrebljivost ili kirurško odstranjivanje, znatno manje remeti funkcije fizičkog tijela nego što je to slučaj s drugim organima, jer na nju posebno snažno utječu nadosjetilni dijelovi čovjekove prirode, etersko tijelo, ali posebno astralno tijelo. Drugačije je s organima, gdje prevladava sustav fizičkih sila. Bolest štitne žlijezde, primjerice, koja se kod nekih bolesti ponekad povećava i stvara se takozvana guša, može imati vrlo štetan učinak na cijeli organizam. Ali ne smije postati potpuno neupotrebljiva, ili biti potpuno uklonjena, jer mora izraziti svoj učinak na takav način da ono što se njome donosi kao fizički proces bude vrlo bitno za cjelokupnu ravnotežu ljudskog organizma.

Sada, mogu postojati takvi organi koji u velikoj mjeri ovise o sustavu nadosjetilnih sila ljudske organizacije, ali koji su ipak integrirani u fizički organizam i njegove sile uzrokuju da izlučuju materijalne tvari. Jedan od takvih organa je, naprimjer, jetra, kao i bubrezi. To su organi koji, baš kao i slezena, ovise o nadosjetilnim članovima ljudske organizacije, o eterskom i astralnom tijelu, ali koji su, da tako kažemo, zarobljeni silama fizičkog organizma, i uvučeni prema dolje u njihovim učincima prema silama fizičkog. Stoga je kod njih puno važnije da su oni, kao fizički organi, u zdravom stanju nego, naprimjer, slezena, kod koje je stvar takva da se o fizičkom vrlo malo vodi računa i to daleko nadmašuje ono što dolazi od nadosjetilnih članova ljudske organizacije. Za slezenu možemo reći da je vrlo duhovni organ, jer fizički dio ovog organa čini najmanji dio njegove važnosti. Iz tog razloga, slezena je uvijek bila promatrana i u okultnoj literaturi

opisivana kao posebno duhovni organ, koja je proizašla iz krugova u kojima su ljudi stvarno znali nešto o tim stvarima.

Tako smo sada, da tako kažemo, dobili koncept cjelokupnog organizma, čiji se pojedini organi mogu promatrati kao nadosjetilni sustav sila u koji se takoreći fizička materija pohranjuje kroz cijeli proces prehrane. Još jedan koncept koji moramo usvojiti je ovaj: što za čovjeka zapravo znači apsorpcija - bilo tvari ili nečeg duhovnog, što nastaje duševnom aktivnošću, naprimjer percepcijom? A što znači sekrecija, oslobađanje tvari?

Započnimo prvo s procesom sekrecije na najvišoj razini. Znamo da veliki dio materijala iz konzumirane hrane već izlučuje probavni kanal. Također znamo da se ugljična kiselina iz ljudskog organizma izlučuje preko pluća. Zatim imamo proces lučenja kroz bubrege, drugi proces lučenja odvija se kroz kožu. U ovom potonjem, koji se u prvom redu odvija stvaranjem znoja, ali i svime što se može smatrati procesom izlučivanja kroz kožu u sveobuhvatnom smislu, vidimo izlučivanje - i molim vas da na to obratite pozornost - koje se kod čovjeka javlja na krajnjem vanjskom dijelu, na periferiji njegova tijela. Sada se prvo zapitajmo: što proces odvajanja zapravo znači za čovjeka?

Značenje procesa odvajanja možemo razumjeti samo na sljedeći način. Vidjet ćete da bez koncepata koje smo danas razvili ne možemo napredovati u razmatranju čovjekova organizma. Kako bismo postupno doveli naše misli do bitne prirode procesa odvajanja, najprije bih vas želio upoznati s još jednim konceptom, koji doduše ima samo daleku sličnost s procesom odvajanja, ali koji nas može dovesti do njega, naime koncept postajanja svjesnim sebe. Promislite kako u biti možete reći da je to neka vrsta svijesti o sebi, kada uđete u prostoriju i neoprezno udarite u tvrdi predmet. To udaranje je u biti svijest o sebi. To je svijest o sebi na način da je događaj koji se dogodio kao posljedica šoka, za vas postao unutarnji događaj. Jer što za vas znači sudar sa stranim tijelom? To je uzrok povrede, boli. Proces boli odvija se isključivo u vama. Dakle, unutarnji proces je uzrokovan činjenicom da dolazite u kontakt sa stranim objektom koji vam predstavlja prepreku na putu. Postajanje svjesnim prepreke je ono što uzrokuje proces koji se javlja kao bol prilikom udaranja. U osnovi, lako je doći do predodžbe da, da biste iskusili samosvijest, ne trebate znati ništa osim unutarnje boli uzrokovane sudarom s vanjskim objektom. Zamislite da u mraku naiđete na neki predmet za koji ni ne znate što je, i pretpostavite da ste toliko jako udarili da ne možete ni zaključiti kakav bi predmet mogao biti, već samo osjećate učinak šoka kao bol. Osjetili ste učinak šoka na takav način da ste proces iskusili u sebi. Ne doživljavate ništa osim unutarnjeg procesa, a to je bit. Međutim, ako također kažete: naletio sam na vanjski objekt - to je više-manje nesvjestan zaključak unutarnjeg iskustva o vanjskoj prepreci.

Iz ovoga možete vidjeti da čovjek postaje svjestan svoje nutrine nalazeći na otpor. Moramo imati ovaj koncept: svijest o sebi, iskustvo unutarnjeg, biće ispunjeno stvarnim unutarnjim iskustvima nalazeći na otpor. To je koncept koji sam razvio, rekao bih, vrlo grubo, da bih s njega mogao prijeći na drugi koncept, onaj o izlučevinama u ljudskom organizmu. Zamislimo da ljudski organizam apsorbira određeni materijal u neki organski sustav, odnosno želudac, i da je organski sustav tako postavljen da svojom aktivnošću izdvaja nešto od materijala koji se tamo apsorbira, to jest odvaja, oduzima od ukupne tvari, tako da se kroz ovu aktivnost organa ukupna tvar razlaže na finiji, takoreći filtrirani dio, i na grublji dio, koji se izdvaja. Tvar se dakle diferencira na onu koja se pretvara u daljnju upotrebljivu tvar koju drugi organi mogu apsorbirati, i onu koja se prvo odvaja pa izlučuje.

Ovdje u ovoj točki, gdje se neupotrebljivi dijelovi materijalnosti odvajaju od upotrebljivih materijala, ovdje imate, u modificiranom obliku, nešto poput sudara s vanjskim objektom, kao što sam upravo prikazao. Protok apsorbiranog materijala nailazi na otpor, da tako kažemo, dok se približava organu; ne može ostati takav kakav jest, mora se promijeniti. Rečeno mu je, takoreći, kroz organe: ne možeš ostati takav kakav jesi, moraš se promijeniti. - Dakle, postoji otpor prema supstanci, mora se dalje koristiti kao druga supstanca i mora odbaciti određene dijelove. Unutar nas, organ se suprotstavlja protoku materije na isti način na koji se vanjski objekt s kojim se sudaramo suprotstavlja nama. Takav se otpor može pronaći u cijelom organizmu u velikom broju organa. I samo zato što u našem organizmu uopće postoji izlučivanje, samo zato što imamo organe za izlučivanje, postaje moguće da naš organizam bude samostalan, entitet koji doživljava sebe. Jer entitet može doživjeti sebe samo naišavši na otpor. Dakle, u procesima lučenja imamo važne procese ljudskog života, naime one procese u kojima se živi organizam zatvara u sebe. Ljudi ne bi bili samostalna bića da ovakvi procesi lučenja nisu prisutni.

Zamislite samo da struja unesene hrane ili kisika glatko prolazi kroz ljudski organizam poput cijevi i da ne bi bilo otpora organa. Posljedica toga bila bi da ljudski organizam ne bi mogao doživjeti sebe u sebi, nego bi sebe doživio samo kao pripadnika čitavog velikog svijeta. Međutim, mogli bismo također

zamisliti da bi se dogodila najgora vrsta otpora unutar ljudskog organizma, da bi struja materijala udarila o čvrsti zid i reflektirala se i vratila. Ali to ne

bi utjecalo na unutarnji doživljaj ljudskog organizma, jer bez obzira je li protok hrane ili protok kisika prolazio kroz ljudski organizam poput cijevi, s jedne strane unutra, a s druge strane van, ili se reflektirao, to ne bi imalo nikakve veze s unutarnjim iskustvom. Možete vidjeti da je tomu tako iz činjenice da - kao što smo već rekli - kada uzrokuje da se neka predodžba vrati sama sebi u našem živčanom sustavu, mi zapravo izdižemo živčani sustav iz iskustva unutarnjeg organizma. Stoga je svejedno postoji li potpuna refleksija ili puko klizanje struja koje izvana utječu u ljudski organizam. Ono što ljudski organizam čini opipljivim u sebi, jesu izlučevine.

Ako pogledate organ koji moramo promatrati kao središnji organ ljudskog organizma, sustav krvi, ako vidite kako se s jedne strane krv neprestano osvježava uzimanjem kisika, i ako sustav krvi vidite kao alat ljudskog 'Ja', možemo reći: kada bi krv nepromijenjena prolazila kroz ljudski organizam, ona ne bi mogla biti organ ljudskog 'Ja', koji je u najeminentnijem smislu organ koji ljudima omogućava da sami sebe doživljavaju iznutra. Samo činjenicom da se krv unutar sebe mijenja i vraća kao druga, odnosno da iz promijenjene krvi nastaju izlučevine, samo time je moguće da čovjek ne samo da ima 'Ja', nego i da ga može doživjeti uz pomoć svog osjetilno-fizičkog alata, krvi.

To nam je dalo ovaj koncept izlučivanja. A sada ćemo se morati zapitati: što je sada s onim sekretom za koji smo prethodno opisali da pripada krajnjoj periferiji ljudskog organizma? - Neće nam biti teško zamisliti kako cijeli organizam mora funkcionirati da bi došlo do tog odvajanja na periferiji. Za to je potrebno da se cjelokupnim strujama ljudskog organizma, suprotstavi organ koji je povezan s ovim najopsežnijim procesom lučenja. A taj organ je, kao što lako možete zamisliti, koža, sa svime što joj pripada u najsveobuhvatnijem smislu, a ujedno je i ono što se neposrednom vanjskom pogledu predstavlja kao bit ljudskog lika, ljudskog oblika. Ako dalje zamislimo da ljudski organizam, koji sebe može doživjeti na svom vanjskom obodu, to može učiniti samo suprotstavljanjem organa kože cjelokupnim njegovim strujanjima, tako da osebnju formaciju kože moramo promatrati kao jedan od izraza najdubljih sila ljudskog organizma.

Sada ćemo se morati zapitati: kako bismo trebali razmišljati o ovom organu kože? Kako razmišljamo o koži i svemu što uz nju ide? Vidjet ćemo o čemu se radi u detalje, ali danas to želimo samo općenito. Prvo moramo biti načisto da ono što pripada našem svjesnom iskustvu, što možemo spoznati nekom vrstom samopromatranja, ne uključuje formaciju koja ima izraz u našoj koži. Čak i ako ograničeno sudjelujemo u oblikovanju vanjske tjelesne površine, to je još uvijek nešto što potpuno izmiče izravnoj proizvoljnoj kontroli. Samo u odnosu na pokretljivost naše kože, u odnosu na izraze lica, geste i tako dalje, imamo utjecaj koji je blizak onome što možemo nazvati svjesnom aktivnošću; ali na oblik, formu površine našeg tijela više nemamo nikakav utjecaj. Naravno, mora se priznati da između rođenja i smrti, osoba ima određeni utjecaj na svoj vanjski fizički oblik, unutar određenih granica. U to se može uvjeriti svatko tko je susreo osobu u nekoj životnoj dobi i ponovno je vidi nakon možda deset ili dvadeset godina, pogotovo ako je osoba u tim godinama prošla kroz dublja unutarnja iskustva, posebice kroz spoznajna iskustva koja nisu predmet vanjske znanosti, nego kroz ona koja 'krvi koštaju', a koja su vezana uz našu cjelokupnu životnu sudbinu. Tada vidimo, unutar nekih granica, kako se mijenja fizionomija, i kako čovjek unutar tih granica utječe na oblik svog tijela. Ali ima ga u samo maloj mjeri, i to će svatko morati priznati; jer ono najvažnije u ljudskom obliku nikako nam nije dano na volju i nije određeno našom sviješću. Ipak, moramo reći: cjelokupni ljudski oblik prilagođen je ljudskoj biti; i svatko tko se bavi ovim stvarima nikada neće moći zamisliti da bi se ono što nazivamo cijelim rasponom ljudskih sposobnosti moglo razviti u biću različitog oblika od sadašnjeg ljudskog oblika. Sve što čovjek ima u smislu sposobnosti povezano je s ovim ljudskim oblikom. Ako samo zamislite da je čeona kost u drugačijem položaju nego kakvom stvarno jest, u odnosu na cijeli organizam, ta promjena oblika zahtijevala bi sasvim druge sposobnosti i moći čovjeka. Mogle bi se provesti studije razumijevajući kako bi kod ljudi bile prisutne različite sposobnosti s različitim vanjskim oblicima glave, strukturama lubanje i tako dalje. Dakle, moramo steći ideju o prilagodbi ljudskog oblika cijelom unutarnjem ljudskom biću, da, o potpunoj korespondenciji između vanjskog oblika i unutarnjeg bića čovjeka. Ono što leži unutar moći ove prilagodbe, nema nikakve veze s onim što pripada vlastitoj aktivnosti ljudskog bića, koja je obuhvaćena sviješću. Ali budući da je čovjekov oblik povezan s njegovom duhovnom aktivnošću i također s njegovim duševnim životom, lako možete zamisliti da sile koje stvaraju čovjekov fizički oblik uključuju i sile koje se, kao da dolaze s druge strane, susreću sa silama koje ljudi razvijaju u sebi. Čovjek može razviti moći inteligencije, moći osjećaja, emocionalne moći i tako dalje, u fizičkom svijetu samo pod uvjetom svog posebnog oblika. Ovaj obrazac mu se mora dati. On stoga mora imati ovaj oblik pripremljen za svoje aktivnosti - ako se smijem ovako izraziti - silama slične prirode onima koje izgrade ovaj oblik s druge strane, tako da se onda može koristiti za ono za što je namijenjen. Do ovog koncepta nije teško doći,

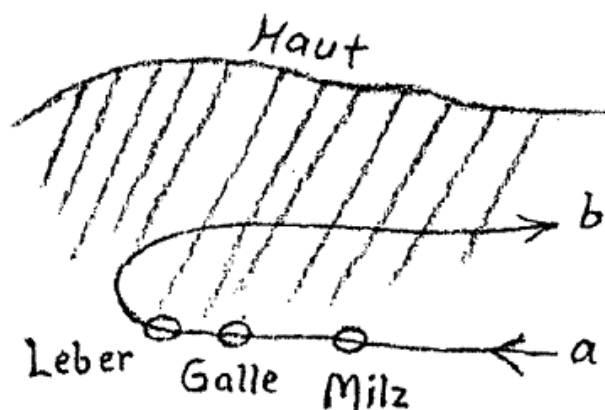
jer samo treba razmisliti o tome da stroj koji želimo koristiti za neku aktivnost mora biti inteligentno i namjenski postavljan za tu aktivnost. Da bi takav stroj mogao nastati, potrebno je da se prvo izvrše zadaće slične onima koje stroj treba obavljati, a zatim proizvesti i sastaviti dijelove stroja koji mu daju oblik. Kad pred sobom imamo gotov stroj, on se može potpuno mehanički objasniti ako vidimo i razumijemo njegovu učinkovitost. Ali kao misleći promatrači zapitat ćemo se: tko je to izgradio? Zato što njegov sastav ukazuje na svrhovitu duhovnu aktivnost koja je ovaj stroj stvorila za određenu svrhu. Ova duhovna aktivnost više ne mora biti prisutna ako želimo mehanički objasniti stroj, ali ona je iza stroja, to je ono što ga je dovelo do postojanja.

Isto tako možemo reći: sve što čini sustave u strukturi našeg organizma, primarno nam je dano da bismo mogli razvijati svoje sposobnosti i snage kao ljudi. Ali iza ove strukture čovjeka moraju postojati kreativne snage koje daju oblik koje jednostavno ne nalazimo u gotovom obliku, kao što u stroju nalazimo inženjera strojarstva.

Uz ovu ideju će vam još nešto postati potpuno jasno. Materijalistički mislilac mogao bi reći: zašto moramo pretpostaviti postojanje inteligentnih sila i svjesnih kreativnih entiteta iza našeg fizičkog svijeta? Fizički svijet možemo objasniti iz njega samog, iz njegovih vlastitih zakona. Sat, stroj, može se objasniti u smislu vlastitih zakona. - Ovdje smo na točki gdje se tu i tamo prave najgore greške, kako onih koji se temelje na duhovnom svjetonazoru tako i onih koji su materijalisti. Ako bi, primjerice, duhovno-znanstveni svjetonazor poricao da se ljudski organizam, kakav postoji u ovom obliku, tvrdio da se ne može objasniti čisto mehanički ili mehanicistički kroz njegove vlastite zakone, to bi naravno išlo predaleko i bilo potpuno neopravdano. Ljudski organizam se može potpuno objasniti vlastitim zakonima, baš kao i sat. Ali činjenica da se sat može objasniti vlastitim zakonima ne znači da izumitelj sata, urar i njegova duhovna aktivnost nisu stajali iza sata. Time se otklanja ovaj prigovor, koji se može postaviti s materijalističkog gledišta. Ali duhovni istraživač također mora priznati da se ljudski organizam, kakav stoji pred nama, može objasniti vlastitim zakonima. Ali ako doista razmišljamo na duhovno-znanstveni način, moramo potražiti entitete koji oblikuju iza cjelokupnog oblika ljudskog organizma, odnosno onoga što je u osnovi cjelokupnog oblika ljudskog bića. Ako sada želimo stvoriti ideju o tome kako nastaje ljudski oblik, moramo zamisliti da je, s jedne strane, to uzrokovano činjenicom da se sile koje daju oblik i time izgrađuju ljudsko biće, da se zatvaraju u granice ljudskog oblika. U formiranju kože dali smo u najčišćem obliku ono što znači prostorno zatvaranje sila koje kod ljudi daju oblik. Ako to nacrtamo shematski, možemo zamisliti da sile oblikovanja teku prema periferiji i tamo završavaju u vanjskom obliku, koji je samo nagoviješten u liniji A-B.

Sad ćemo vidjeti koliko nam je potreban ovaj koncept da bismo mogli prepoznati sve što se događa unutar kože. Ali dalje će nam morati biti jasna činjenica da takvo zatvaranje ne gledamo samo na ljudskoj koži, već i da unutar samo organizma nalazimo takvu zatvorenost, aktivnosti i suštine koja djeluje izvana. Trebate samo razmisliti o dosad rečenom, i shvatit ćete da su pred nama i takve zatvorene aktivnosti unutar ljudskog bića u koje smo jednako neupleteni kao što nismo uključeni u svoj površinski oblik, a to su upravo aktivnosti koje se javljaju u organima jetre, žučnog mjehura, slezene i tako dalje. Ono što dotječe u organizam preko sila koje su u hrani, nešto se gura protiv toga, pruža se otpor, to znači da je promijenjena izvana,

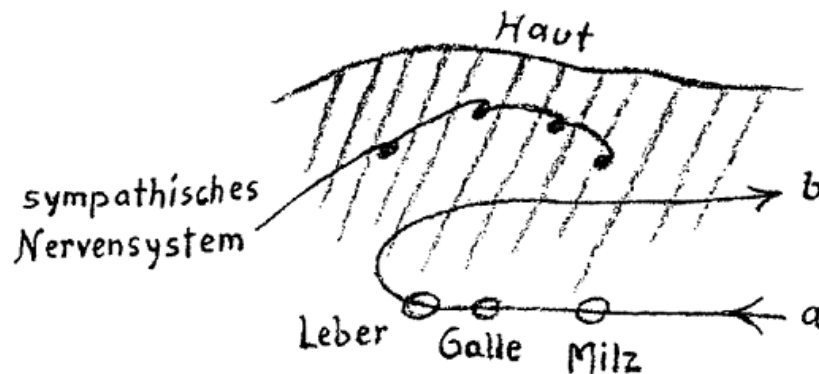

vlastita aktivnost tvari u tim organima. Dakle, dok s formativnim silama moramo zamisliti da su te formativne sile djelotvorne sve do kože, a izvan kože više nemamo nikakve formativne sile, moramo zamisliti da sile koje u nas ulaze strujanjem hrane ili zraka, da ne dolazi do potpunog zatvaranja onoga što prodire izvana kao struje, nego dolazi do transformacije. Te organe moramo zamisliti tako da se ne zatvaraju, kao što je slučaj s kožom, da ništa ne ostane izvana, nego tako da se kroz njih mijenja aktivnost tvari tako da protok hrane koji je uzet od strane ovih organa (vidi crtež, a), da se proslijeđuje na drugačiji način (b) nakon što mu je pružen otpor. Ovdje se radi o promjeni, a to prije svega zahvaća one organe koje smo opisali kao sustav unutarnjeg čovjekova svijeta. Oni mijenjaju vanjsku aktivnost tvari. To su sile koje možemo nazvati silama kretanja za razliku od sila oblika koje tvore cijeli organizam. U našem sustavu unutarnjeg svijeta, te sile koje transformiraju unutarnju aktivnost hrane tada postaju pokretne, tako da ovdje možemo govoriti o silama kretanja u organima.

Sada smo toliko odmakli u našim razmatranjima o ljudskom organizmu da možemo reći: u ljudski organizam izvana dolaze sile čije djelovanje ne opažamo svojom sviješću. Sve se to događa ispod horizonta naše svijesti,

onoga što obavljamo kao aktivnost; nitko pri normalnoj svijesti ne može promatrati aktivnost svoje jetre, žučnog mjehura, slezene, i tako dalje. Sada se postavlja pitanje: što nas sprječava da znamo nešto o obliku i silama kretanja koje igraju ulogu u našim unutarnjim organima, budući da je naš duševni život integriran u organizam? U nama se odvija ogromna aktivnost. Zašto ne znamo za to?

Pa, baš kao što je naš živčani sustav mozga i leđne moždine namijenjen za prijenos vanjskih dojmova koje primamo putem naših osjetila, u krv, to jest za apsorpiranje dojmova vanjskih procesa u našu krv, u alat 'Ja', baš kao što je živčani sustav mozga i leđne moždine namijenjen da služi 'Ja' u normalnoj svijesti, tako je simpatički živčani sustav, koji svojim čvorovima i ograncima, takoreći, ispred sustava unutarnjeg svijeta, odabran da ne dopusti procesima koji se odvijaju unutar organizma da dopru do krvi, instrumenta 'Ja', već da ih drži dalje od krvi.

Dakle, vidite da simpatički živčani sustav ima suprotnu zadaću od živčanog sustava mozga i leđne moždine, i tu imamo objašnjenje za razliku u strukturi i prirodi ova dva sustava. Dok živčani sustav mozga i leđne moždine mora uložiti napor kako bi što bolje prenio vanjske dojmove u krv, intrinzična aktivnost apsorbiranih tvari mora stalno biti blokirana krvlju - kao oruđem 'Ja' - kroz simpatički živčani sustav koji djeluje u suprotnom smjeru. Ako promatramo proces probave, prvo imamo apsorpciju vanjskih tvari hrane, zatim podupiranje intrinzične aktivnosti prehrambenih tvari i zatim transformacija tih aktivnosti kroz sustav unutarnjeg svijeta ljudskog bića. Kako, dok stojimo tu u svijetu, ne bismo kontinuirano opažali sve što se događa u našim unutarnjim organima, cijeli tijek procesa mora biti držan dalje od krvi kroz simpatički živčani sustav, baš kao što živčani sustav mozga i leđne moždine prenosi u krv ono što se apsorbira izvana. Zadaća simpatičkog živčanog sustava je zadržati naše unutarnje procese u nama, ne dopustiti im da dopru do krvi, oruđa 'Ja', kako bi spriječio da ti unutarnji procesi uđu u 'Ja' svijest.

Već sam jučer istaknuo da su vanjski život i unutarnji život čovjeka, kako on živi u eterskom tijelu, u suprotnosti jedan s drugim, i da se suprotnost između vanjskog života i unutarnjeg života izražava u napetostima, koje, kao

što smo vidjeli, postaju najjače u organima mozga koje nazivamo pinealna žlijezda i hipofiza.

Ako sada saberete današnja i jučerašnja objašnjenja, lako ćete moći zamisliti da sve što se priječi izvana da bi došlo u što tješnji dodir s krvotokom, da se teži sjediniti sa svojom suprotnošću, s onim, što dolazi iznutra i zadržava ga simpatički živčani sustav. U pinealnoj žlijezdi imamo mjesto gdje se ono što se u krv unosi izvana preko živčanog sustava mozga i leđne moždine, želi sjediniti s onim što dolazi s druge strane, a hipofiza je, takoreći, posljednja predstraža da čovjekov unutarnji život ne uđe u krv. U ovom trenutku u mozgu su dva važna organa okrenuta jedan prema drugome. Cjelokupno unutarnje iskustvo ostaje ispod naše svijesti; također bi nas užasno uznemirilo kad bismo svjesno sudjelovali u cjelokupnom procesu prehrane; to zadržava simpatički živčani sustav. Tek kada ovaj međusobni odnos između dvaju živčanih sustava, izražen u napetosti između epifize i hipofize, nije u redu, ono što možemo nazvati jednom stranom, prodire u drugu, jednu stranu uznemirava druga strana. To se događa, primjerice, kada postajemo svjesni nepravilnog rada naših probavnih organa i to uzrokuje neugodan osjećaj. Tu imamo - iako još uvijek nejasno - zračenje inače nesvjesnog ljudskog unutarnjeg života u svijest, koji je, međutim, značajno preobražen na ovaj način, pa se stoga u svijesti ne pojavljuje na isti način kako se dogodio. Ili kod posebnih emocija, bijesa, ljutnje, užasa i slično, koje imaju svoje ishodište u svijesti, imamo posebno snažno zračenje iz unutarnjeg ljudskog organizma; tu imamo slučaj da emocije, posebna unutarnja uzbuđenja duše, mogu posebno štetno djelovati na probavu, dišni sustav, a time i krvotok i sve ono što je ispod svijesti. Dakle, ove dvije strane ljudske prirode još uvijek mogu djelovati jedna na drugu.

Dakle, mi kao ljudi zapravo stojimo kao dvojnost u svijetu, a tu smo dvojnost vidjeli danas: s jedne strane, svjesno iskustvo vanjskog svijeta kroz živčani sustav mozga i leđne moždine, koji vanjske dojmove prenosi do krvi, alat 'Ja'; s druge strane, nesvjesno doživljavanje unutarnjeg svijeta, jer ga od krvi zatvara simpatički živčani sustav. Ove dvije suprotnosti su nasuprot jedna drugoj po cijeloj ruti. Ali njihov poseban izraz nalazimo u napetosti između ova dva organa o kojima smo govorili: pinealne žlijezde i hipofize.

Sljedeći put od ove ćemo točke nastaviti s našim razmatranjima.

6. Šesto predavanje, Prag, 26. ožujka 1911.

Iz prošlih predavanja mogli smo vidjeti da se čovjek kao fizička organizacija odvaja od onog vanjskog kroz svoju kožu, da tako kažem. Ako čovjekov organizam shvatimo u smislu kako to moramo činiti prema dosadašnjim raspravama, onda je nužno da si kažemo: sam ljudski organizam sa svojim različitim sustavima sila, stvara sebi određeni vanjski završetak u koži. Drugim riječima: mora nam biti jasno da u ljudskom organizmu postoji takav totalitet sila, koje svojim međudjelovanjem određuju jedna drugu na način da daju upravo onaj obris oblika koji izbija kroz kožu kao vanjsku granicu čovjekova izgleda. Dakle, zapravo moramo reći da je zanimljiva činjenica o životnom procesu čovjeka to da nam je ograničenje vanjskog oblika dano, da tako kažemo, da je to slikovit izraz za totalitet sustava sila u organizmu. Ako takav izraz treba biti u samoj koži, onda moramo pretpostaviti da se na određeni način čitav čovjek mora nekako pronaći unutar kože. Jer ako čovjek, takav kakav jest, treba biti oblikovan tako da vanjska koža, kao formalna granica, izražava ono što on jest, dakle, sve što pripada ukupnoj organizaciji čovjeka mora se naći u koži. I zapravo, ako pogledamo što pripada ukupnoj organizaciji čovjeka, na taj način možemo saznati koliko je ono što je prisutno unutar kože, ono što je svojstveno sustavima sila cijelog organizma.

Prvo smo vidjeli da čovjek kao cjelina, kakav izgleda kao čovjek na Zemlji, u svom sustavu krvi ima alat svog 'Ja', tako da čovjek jest čovjek, jer sadrži 'Ja' u sebi, i to 'Ja' se izražava dolje do fizičkog sustava, može u krvi kreirati svoj alat. Ako je površina našeg tijela, granica našeg oblika, bitan dio naše sveukupne organizacije, moramo reći: ova sveukupna organizacija mora kroz krv djelovati u koži, kako bi izraz cijelog ljudskog bića, u mjeri u kojoj je fizički, mogao biti prisutan u koži. Ako pogledamo kožu, koja se sastoji od nekoliko slojeva, koji se protežu cijelom površinom tijela, vidjet ćemo da fine krvne žile zapravo prolaze kroz ovu kožu. Kroz ove fine krvne žile 'Ja' može poslati svoje snage, i stvoriti izraz čovjeka, sve do kože. Također znamo da je za sve što nazivamo sviješću, živčani sustav fizički alat. Ako je granica površine tijela izraz cjelokupne organizacije čovjeka, onda se i živci moraju protezati u kožu, kako bi svijest mogla doprijeti do ovog organa. Vidimo, dakle, osim finih krvnih žila unutar slojeva kože, najrazličitije živčane završetke, koji se obično - iako ne bas s pravom - nazivaju taktilna tjelešca, jer se pretpostavlja da pomoću tih taktilnih tjelešaca čovjek putem osjetila dodira percipira vanjski svijet, kao što svjetlost i zvuk percipira kroz svoje oči i uši. Ali to zapravo nije tako. Ako bolje pogledamo, ovo osjetilo dodira izraz je raznih osjetilnih aktivnosti, primjerice osjeta topline i drugih. Vidjet ćemo, o čemu se radi. Dakle, u koži nalazimo ono što je izraz ili fizički organ

čovjekova 'Ja': krv. Ali također vidimo ono što je izraz svijesti: živčani sustav, koji se proteže u kožu.

Sada moramo tražiti izraz onoga što zapravo možemo smatrati bitnim instrumentom procesa života. Već smo skrenuli pažnju na ovaj instrument procesa života, na prošlom predavanju kada smo govorili o sekreciji. U izlučivanju, koje se, kao što smo vidjeli, pojavljuje kao neka vrsta prepreke, moramo vidjeti izraz procesa života, utoliko što se živo biće koje želi postojati u svijetu, mora zatvoriti prema vanjskom svijetu. To se može dogoditi samo ako u sebi iskusi prepreku. Taj doživljaj prepreke u sebi posreduju organi za izlučivanje, koji se uglavnom mogu opisati kao žlijezde. Žlijezde su organi za izlučivanje, a prepreka nastaje jer pružaju, da tako kažemo, unutarnji otpor hranjivim tvarima koje ih pritišću. Moramo dakle pretpostaviti, da takvi organi za lučenje, kako smo ih u organizmu rasporedili drugdje, također pripadaju koži. I oni pripadaju koži; jer u koži nalazimo i organe za izlučivanje, žlijezde raznih vrsta, žlijezde znojnice, žlijezde lojnice, koje taj posao izlučivanja - također procesa života - obavljaju unutar kože.

I kada se konačno zapitamo što se krije ispod procesa života, naći ćemo ono što možemo nazvati čisti materijalni proces, prijenos materijala iz jednog organa u drugi. Ovdje bih vas zamolio da točno razlikujete takav proces izlučivanja, koji stvara unutarnju prepreku koja je dio procesa života, i one procese koji uzrokuju čisto materijalna preslagivanja, to jest čisto prenošenje tvari s jednog mjesta na drugo. Jer to nije isto. Za materijalistički pogled to bi moglo izgledati tako, ali za živo shvaćanje stvarnosti nije tako. U ljudskom organizmu ne radi se samo o pukom transportu tvari. Međutim, posvuda postoji protok tvari, hranjivih proizvoda, do pojedinačnih organa. Ali u trenutku kada se hranjive tvari apsorbiraju, imamo posla s procesom života, s procesima lučenja, koji istovremeno stvaraju unutarnje prepreke. To je potrebno razlikovati od procesa puke preraspodjele tvari. Sa procesa života se spuštamo na procese stvarnog fizičkog, kada kažemo da je to kao da su unesene hranjive tvari transportirane do različitih dijelova fizičkog tijela. Ali to je živa aktivnost, kao osvješćivanje organizma u njegovoj vlastitoj nutrini, kod koje unutarnje prepreke stvaraju organi za lučenje.

Istodobno s procesima života, odvija se i transport tvari, kako u koži tako i u drugim dijelovima organizma. Otpadne tvari iz hrane izlučuju se kroz kožu, odvajaju, prenose van procesom znojenja, tako da i ovdje postoji čisto fizički transport tvari.

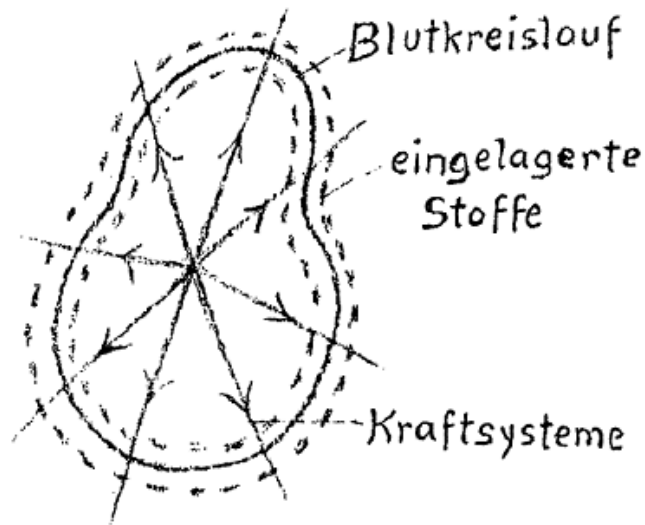
Time smo u biti okarakterizirali da vanjski organ kože sadrži i sustav krvi kao izraz 'Ja' i živčani sustav kao izraz svijesti. Sada želim postupno prijeći na činjenicu da je ispravno sve fenomene svijesti sažeti izrazom 'astralno tijelo', tako da živčani sustav možemo opisati kao izraz astralnog tijela, sustav žlijezda kao izraz eterskog ili životnog tijela, i stvarni proces preustroja prehrane možemo opisati kao izraz fizičkog tijela. U tom smislu,

svi pojedinačni dijelovi ljudske organizacije zapravo su prisutni u sustavu kože, kroz koji se čovjek izvana zatvara. Sada, međutim, moramo uzeti u obzir, da svi dijelovi ljudske organizacije, sustav krvi, živčani sustav, prehrambeni sustav i tako dalje, čine cjelinu u svojim međusobnim odnosima i da, dok promatramo ova četiri sustava ljudske organizacije i vizualiziramo ih u fizičkom tijelu, vidimo ljudski organizam s dvije strane. Imamo ga zapravo s dvije strane, prije svega na način da možemo reći: ljudski organizam ima smisla unutar zemaljske egzistencije samo ako je, kao cjelina, oruđe našeg 'Ja'. Ali to može biti samo sako je u njemu prisutan sljedeći alat koji 'Ja' može koristiti: sustav krvi. Ali sustav krvi je moguć samo ako mu drugi sustavi prethode u svom formiranju. Krv nije samo 'vrlo poseban sok' u smislu pjesnikovih riječi, nego je lako vidjeti da ona ne može postojati takva kakva jest a da nije ugrađena u ostatak ljudskog organizma; potrebno je da njeno postojanje pripremi ostatak ljudskog organizma. Krv, kakvu ljudi imaju, ne može postojati nigdje osim u ljudskom organizmu. Ono što je rečeno o ljudskoj krvi ne smije se jednostavno prenijeti na neko drugo živo biće na Zemlji. Možda ću kasnije imati priliku govoriti o odnosu između ljudske i životinjske krvi. To bi bilo važno razmotriti jer vanjska znanost obraća malo pozornosti na ovu razliku. Danas želimo ukazati na krv samo kao izraz ljudskog 'Ja'. Nakon što je ostatak ljudskog organizma izgrađen, on je sposoban samo prenositi krv, apsorbirati krvotok, i tek onda može u sebi imati instrument koji služi kao alat za naše 'Ja'. No, da bi se to dogodilo potrebno je prvo izgraditi ljudski organizam u cjelini.

Znate, da na Zemlji postoje i druga bića osim ljudi, koja očito imaju određeni odnos s ljudima, ali koja nisu u stanju izraziti ljudski 'Ja'. U tim slučajevima, ono što izgleda slično ljudskom sustavu u odgovarajućim sustavima, očito je strukturirano drugačije nego kod ljudi. U svim tim sustavima, koji prethode krvnom sustavu, već mora postojati mogućnost da mogu apsorbirati krv. To znači da prvo moramo imati živčani sustav koji može primiti sustav krvi, u smislu ljudskog sustava krvi; moramo imati takav sustav žlijezda i također takav hranidbeni sustav, koji mora biti unaprijed formiran da se prilagodi ljudskom sustavu krvi. To znači da, na strani ljudskog organizma, koji smo opisali kao stvarni izraz ljudskog fizičkog tijela, naprimjer, za sustav prehrane, 'Ja' mora biti predisponirano za tu svrhu. Proces formiranja hranidbenog sustava kroz organizam mora se, da tako kažemo, usmjeravati i voditi tako da se u konačnici krv može kretati pravim putevima. Što to znači?

To znači da je formiranje krvotoka, cijelom prirodom njegove aktivnosti, određeno 'Ja' prirodom čovjeka. Ako zamislimo da je krvotok potpuno shematski prikazan u ovoj ovalnoj liniji (vidi crtež ispod), onda moramo reći da krvotok mora apsorbirati ostatak organizma, to jest svi organski sustavi moraju biti raspoređeni tako da se cirkulacija krvi može integrirati. Ne bismo

imali svo tkivo naših krvnih žila - bilo na glavi ili nekom drugom dijelu našeg organizma - takvo kakvo jest, da odgovarajuće stvari koje tamo moraju biti

nisu usmjerene posvuda gdje krv treba cirkulirati. To znači da sustavi sila u ljudskom organizmu, počevši od hranidbenog sustava, moraju djelovati tako da potreban prehrambeni materijal dovode na odgovarajuća mjesta i istovremeno ga oblikuju na takav način da na tim mjestima krv može slijediti točno onaj oblik svog toka koji je potreban da bi mogla postati izraz 'Ja'. Dakle, u svim impulsima našeg prehrambenog aparata, odnosno najnižeg sustava našeg organizma, mora postojati nešto što čovjeka čini 'Ja' bićem. Cjelokupni oblik koji čovjek konačno pokazuje u svom fizičkom savršenstvu, mora se podijeliti na organske sustave, sve do različitih hranidbenih procesa kod ljudi. Tu gledamo od krvi dolje u sustave organa koji pripremaju krvotok, do procesa koji se odvijaju daleko od našeg 'Ja' u tami našeg organizma. Dok je krv izraz aktivnosti našeg 'Ja', odnosno izraz najsvjesnijeg što imamo, nismo u mogućnosti pogledati dolje u nepoznate dubine fizičkog tijela. Ne znamo kako se stvari vode i prenose na pojedina mjesta u našem organizmu, gdje se moraju koristiti za izgradnju i oblikovanje tako da mogu biti oruđe našeg 'Ja'. To nam pokazuje da od samog početka prehrane sve zakonitosti koje u konačnici dovode do stvaranja krvotoka leže u ljudskom organizmu.

Krv kao takva sada nam se predstavlja kao najpokretljiviji, najaktivniji od naših sustava. A znamo da ako interveniramo u krvotok, makar i u maloj mjeri, krv odmah krene drugim putevima. Dovoljno je samo da se ubodemo u bilo koje mjesto i krv će odmah krenuti drugim putem od uobičajenog. Ovo je iznimno važno uzeti u obzir, jer iz toga možemo vidjeti da je krv najlakše odrediv element u ljudskom tijelu. Ima dobru potporu ostalih organskih sustava, ali je ujedno najlakše odrediv i ima najmanju unutarnju stabilnost. Krv može uvelike biti određena iskustvima svjesnog 'Ja'. Ne želim ulaziti u fantastične teorije koje je iznijela vanjska znanost o crvenilu ili bljedilu kada se osjećate posramljeno ili uplašeno, samo želim istaknuti čisto vanjsku

činjenicu da su takva iskustva kao što su strah ili tjeskoba i osjećaj srama, temelje na iskustvima 'Ja' koja se mogu prepoznati u njihovom učinku na krv. Kada su u pitanju osjećaji straha i tjeskobe, želimo se zaštititi, takoreći, od nečega za što vjerujemo da radi protiv nas; uzmičemo, takoreći, svojim 'Ja'. Kad nas je sram, želimo se sakriti, povući iza krvi, da tako kažemo, izbrisati svoje 'Ja'. Oba puta - želim se usredotočiti samo na vanjske činjenice - krv prati materijalno, kao vanjski materijalni alat, ono što 'Ja' doživljava u sebi. Kad ljudi osjete strah i tjeskobu, kad se tako snažno žele povući od nečega zbog čega se osjećaju ugroženi, problijede; krv se povlači s površine prema središtu, prema unutra. Ako se čovjek želi sakriti kada se osjeća sram, ako se želi izbrisati kada bi najradije da ga nema, i htio bi se negdje zavući, pod dojmom onoga što 'Ja' proživljava, krv juri na periferiju organizma i osoba pocrveni. Dakle, vidimo da je krv najlakše odrediv sustav u ljudskom organizmu i najbrže može pratiti iskustva 'Ja'.

Što se više pomičemo prema dolje u našim organskim sustavima, to manje sustavi slijede naše 'Ja', manje su skloni prilagoditi se iskustvima 'Ja'. Što se tiče živčanog sustava, znamo da je on raspoređen u određene živčane kanale, i da oni u svom tijelu predstavljaju nešto relativno čvrsto. Dok je krv aktivna, i ovisi o unutarnjim iskustvima 'Ja', može se prenositi iz jednog dijela tijela u drugi sve do periferije, kod živaca je slučaj da sile koje možemo sažeti kao 'sile svijesti' teku duž živčanih putova, i da one ne mogu prenositi živčanu tvar s jednog mjesta na drugo, kao što je to moguće s krvlju na njenim putevima. Živčani sustav je stoga manje odrediv od krvi; a sustav žlijezda, koje su za vrlo specifične zadatke na vrlo određenim mjestima u organizmu, još je manje odrediv. Ako se neka žlijezda želi pobuditi nečim u određenu svrhu, ne može se pobuditi pomoću vrpce slične živčanoj vrpci, već se ta žlijezda mora pobuditi na mjestu gdje se nalazi. Dakle, sustav žlijezda je još manje odrediv; žlijezde moramo stimulirati tamo gdje se nalaze. Dok živčane aktivnosti možemo usmjeravati duž živčanih vrpca - još uvijek imamo spojna vlakna koja međusobno povezuju pojedinačne živčane čvorove - žlijezdu je moguće potaknuti na aktivnost samo na mjestu gdje se nalazi. Ali još više je taj proces ukrućivanja, taj proces unutarnje određenosti, ne 'biti odrediv', izražen u svemu što pripada hranidbenom sustavu, kroz koji čovjek izravno integrira tvari kako bi bio fizičko-osjetilno biće. Unatoč tome, zbog prirode ove integracije tvari, mora postojati potpuna priprema za alat 'Ja'.

Ako sada promatramo ljudski organizam u odnosu na njegov najniži sustav, sustav prehrane u sveobuhvatnom smislu, kroz koji se tvari transportiraju do svih članova organizma, onda raspored tih tvari mora biti takav da se formiranje, vanjsko strukturiranje ljudskog bića može odvijati na takav način da je konačno u ljudskom organizmu moguće izraziti 'Ja'. Za to je potrebno mnogo toga. Ne samo da se hranjive tvari transportiraju na razne načine i pohranjuju na raznim mjestima u organizmu, nego se poduzimaju i sve moguće mjere opreza da se utvrdi vanjski oblik ljudskog organizma.

Sada je važno da sebi razjasnimo sljedeće. U onome što smo nazvali kožom, zastupljeni su svi sustavi ljudskog organizma, sve do najnižeg sustava, a mogli bismo reći: u kožu se ulijeva sve što pripada ljudskom fizičkom sustavu u najjemenitnijem smislu. Ali lako možete zamisliti da ova koža - unatoč tome što ima sve te sustave u sebi - u sebi ima veliki nedostatak, koliko god to paradoksalno zvučalo. Kakva je kod ljudi, ima oblik ljudskog organizma, ali taj oblik ne bi imala sama po sebi; sama po sebi ne bi mogla dati čovjeku karakteristične granice njegovog oblika. Bez potpore, koža bi se urušila na sebe; čovjek se ne bi mogao držati uspravno. Iz ovoga vidimo da se moraju odvijati ne samo oni hranidbeni procesi koji održavaju kožu, nego da se moraju odvijati i zajedno djelovati, i najrazličitiji drugi procesi koji tvore cjelokupni oblik ljudskog organizma. Neće nam biti teško shvatiti da i procese koji se odvijaju u hrskavici i kostima moramo promatrati kao tako transformirane prehrambene procese. Kakvi su to procesi?

Kad se materijal iz naše hrane transportira do hrskavice ili kosti, tamo se transportira u osnovi samo fizički materijal. Ono što konačno nalazimo u hrskavici ili kostima nije ništa drugo nego pretvorene prehrambene tvari; ali se transformiraju na drugačiji način nego naprimjer u koži. Stoga možemo reći: u koži možemo vidjeti pretvorene hranjive tvari koje se talože na krajnjoj vanjskoj granici našeg tijela. Ali u načinu na koji se hranjivi materijal taloži u kosti, vidimo prehrambeni proces u kojem se materijal zaokružuje u ljudski oblik. Dakle, to je obrnuti proces ishrane od onog u ljudskoj koži. Sada nam više neće biti teško zamisliti cijeli ovaj proces prehrane, transportni sustav hrane, sljedeći obrazac razmatranja koja smo napravili za živčani sustav.

Pogledamo li kožu i pogledamo hranjive tvari koje je stvaraju, ovaj vanjski zatvarač koji čovjeku daje površinu, ali sam nikada ne bi mogao proizvesti ljudski oblik, bit će nam jasno da je ishrana kože najmlađa vrsta ishrane u ljudskom organizmu; i prepoznamo da u načinu na koji se kosti hrane, moramo vidjeti analogan proces koji s prehranom kože stoji u sličnom odnosu, kao što smo uspjeli povezati proces formiranja mozga s procesom formiranja leđne moždine. Imat ćemo isto pravo reći: ono što u početku vidimo da se pojavljuje izvana u procesu ishrane kože, može se vidjeti transformirano na kasnijoj, to jest višoj razini, u čvrstom obliku kostiju. - Gledajući na ovaj način ljudski organizam pokazuje nam se da je naš koštani sustav nekada postojao kao mekana tvar i tek se tijekom razvoja skrućivao. To također može dokazati vanjska znanost, koja nas može naučiti kako određene strukture, koje kasnije postaju kosti, još uvijek izgledaju mekane, hrskavične u djetinjstvu i da tek postupno masa slična hrskavici formira koštanu masu skladištenjem hranjivog materijala. Tu imamo prijelaz iz meke u čvršću tvar, baš kao što se to događa pojedinačno ljudima. Dakle, hrskavicu vidimo kao preteču kosti, i možemo reći da nam cjelokupna ugradnja koštanog sustava u organizam izgleda kao nešto što predstavlja, da

tako kažem, konačni rezultat procesa koji vidimo u prehrani kože. Dakle, prvo se hranjive tvari na najjednostavniji način pretvore u mekanu, savitljivu tvar, a onda, kada se to pripremi, može se odvijati proces ishrane, kroz koji se pojedini dijelovi najprije stvrdnu u koštanu tvar, tako da konačno nastaje oblik ljudskog organizma kao cjeline. Način na koji smo suočeni s kostima daje nam razloga da kažemo: osim formiranja kostiju, mi zapravo nemamo daljnje napredovanje prehrambenih procesa za skrućivanje, što se tiče ljudi na trenutnom stupnju razvoja. Dok s jedne strane imamo u krvi najodređeniju, najpromjenljiviju tvar kod ljudi, s druge strane u koštanoj tvari možemo vidjeti ono što je potpuno neodredivo, što je otvrdnulo i skrtnulo do konačne točke, iza koje nema daljnje transformacije; dovedena je do najkrućeg oblika. Ako sada nastavimo prethodna razmatranja, onda moramo reći: krv je kod ljudi najodređenije oruđe 'Ja', živci manje, žlijezde još manje, a u koštanom sustavu imamo ono što je doseglo posljednju točku svoje evolucije, što predstavlja konačni proizvod transformacije u smislu njegove određenosti kroz 'Ja'. Dakle, sve što ulazi u formiranje koštanog sustava događa se na način da kosti u konačnici mogu biti nositelji i oslonci mekšeg organizma, u kojem se odvijaju procesi života i prehrane tako da krv teče na pravi način, tako da ljudsko 'Ja' može u sebi imati alat.

Volio bih znati tko ne bi bio ispunjen divljenjem i strahopoštovanjem, kad bi se zagledao u ljudski organizam i pokušao zamisliti: u koštanom sustavu imam pred sobom ono što je sigurno prošlo kroz najviše transformacija, najviše stupnjeva, što se uzdiglo od najnižih stupnjeva, kroz mnoge, mnoge epohe do sadašnjeg koštanog sustava; na kraju je dizajniran na takav način da može biti čvrst nositelj, čvrst oslonac 'Ja'. Ako netko postane svjestan kako tendencija 'Ja' djeluje sve do formiranja pojedinačnih kostiju, tko ne bi bio ispunjen dubokim divljenjem prema strukturi ljudskog organizma.

Ako pogledamo osobu, imamo dva pola fizičke egzistencije, prvo u krvnom sustavu, koji je najodređenije oruđe 'Ja', a zatim u koštanom sustavu, koji je najčvršći u vanjskom obliku i unutarnoj strukturi, najmanje odrediv, najmanje promjenjiv, koji je u neodređenosti najviše odmakao. Stoga možemo reći: u koštanom sustavu tjelesna organizacija čovjeka prvenstveno je našla svoj konačni izraz, svoj završetak, dok je u sustavu krvi, u određenom smislu, napravila novi početak. Ako pogledamo naš koštani sustav, možemo reći: u ovom koštanom sustavu divimo se konačnom završetku ljudske organizacije. - A ako pogledamo naš sustav krvi, možemo reći: u tome vidimo početak, nešto što je moglo započeti tek nakon što svi drugi sustavi krenu naprijed. - O koštanom sustavu možemo reći: određena početna predispozicija, prvo snage za formiranje koštanog sustava, morale su postojati već prije nego što su se u organizmu razvili sustav žlijezda i živčani sustav, jer im je koštani sustav trebao dati odgovarajuća mjesta. Najstariji od sustava sila ljudskog tijela, imamo u sustavu kostiju.

Kad smo sustav krvi i koštani sustav opisali kao dva pola, htjeli smo slikovito izraziti da se u njima mogu vidjeti takoreći dva krajnja kraja ljudske organizacije. U krvnom sustavu pred sobom imamo najpokretljiviji element, koji je toliko aktivan da pravi svaki pokret našeg 'Ja'. A u koštanom sustavu imamo nešto što je gotovo potpuno uklonjeno iz utjecaja našeg 'Ja', gdje više svojim 'Ja' ne možemo dosegnuti dolje; ipak, cjelokupna organizacija 'Ja' leži unutar njegovog oblika. Sa čisto vanjske točke gledišta, ljudski sustav krvi, i koštani sustav, stoje jedan naspram drugoga kao početak i kraj. A kad pogledamo naš sustav krvi, koji neprestano prati sve pokrete 'Ja', kažemo si: ljudski život nam se istinski izražava u krvi koja je pokretna. - Kad pogledamo svoj koštani sustav kažemo si: simbolizira sve ono što se povlači iz našeg života i služi samo kao podrška organizmu. - Naša pulsirajuća krv je naš život; naš koštani sustav je ono što se već povuklo iz neposrednog života - jer je tako star gospodin - ono što se već isključilo i samo želi služiti kao oslonac, samo želi dati oblik. Istina je da najviše organski živimo u našoj krvi, u našem koštanom sustavu smo u biti već umrli. I molim vas da ovu izjavu smatrate lajtmotivom za sljedeća predavanja, jer će iz nje proizaći važne fiziološke stvari. Dok živimo u našoj krvi, u koštanom sustavu smo zapravo već umrli. Naš koštani sustav je poput okvira, najmanje je živ, samo nas njegov okvir u nama podupire.

Već smo na početku ovog niza predavanja vidjeli dualnost u ljudima; sada smo s tom dualnošću ponovno suočeni na drugačiji način. S jedne strane je ono najaktivnije, najživlje u krvi, s druge strane, nešto što izmiče organskoj aktivnosti i zapravo već nosi smrt u sebi, u koštanom sustavu. Naš je koštani sustav već postigao određeni stupanj dovršenosti - barem u smislu svog razvoja, čak i ako nastavi rasti nakon toga - do vremena života čovjeka, kada 'Ja' iskustva počinju biti aktivna. Do promjene zuba u sedmoj godini života, koštani sustav je u biti poprimio svoj oblik. Glavni razvoj našeg koštanog sustava odvija se upravo u vrijeme, kada smo mi sami još u velikoj mjeri lišeni aktivnosti našeg 'Ja'. U to vrijeme, kada se koštani sustav izgrađuje iz mračnih temelja i sila našeg organizma, može se napraviti najviše grešaka u prehrani. Upravo u tih prvih sedam godina života mogu se napraviti osobito ozbiljne pogreške u prehrani djeteta, koje negativno utječu na koštani sustav, primjerice kod rahitičnih bolesti, koje proizlaze prvenstveno iz činjenice da se procesom prehrane nije ispravno upravljalo u ovim godinama, naprimjer, ako se prepustite dječjoj želji za slatkim i date im sve za čim žude. Ovako vidimo da ono što je iz 'Ja' povučeno, radi u našem koštanom sustavu.

Sasvim je drugačije sa sustavom krvi, koji pomno prati naš individualni ljudski život i više od svega ovisi o procesima našeg unutarnjeg iskustva. To je samo vrsta kratkovidnosti od strane vanjske znanosti vjerovati da živčani sustav o unutarnjim iskustvima ovisi više nego sustav krvi. Samo želim istaknuti da najjednostavniji način utjecanja na sustav krvi imamo kroz 'Ja'

iskustva u sramu i strahu, gdje se događa preslagivanje krvi, što jasno izražava iskustva 'Ja' u instrumentu 'Ja', krvi. Stoga možete zamisliti, ako se čak i privremeni procesi izražavaju na ovaj način, kako se sigurno stalna ili uobičajena iskustva tada moraju izraziti u uzbuđenom elementu krvi. Ne postoji strast, poriv ili afekt, bilo da je uobičajeno ili eksplozivno izražen, koji se kao unutarnji događaj ne prenosi u krv kao instrument 'Ja'. Svi nezdravi elementi 'Ja' iskustva, izraženi su u sustavu krvi.

I gdje god želimo razumjeti nešto što se događa u krvnom sustavu, važno je ne pitati se samo o procesu prehrane, nego ranije potražiti duševne procese u mjeri u kojoj su oni 'Ja' iskustva, kao što su raspoloženja, trajne strasti, afekti i tako dalje. Samo materijalistički stav će se fokusirati na prehranu kada postoje poremećaji u sustavu krvi; jer se prehrana krvi temelji na prehrani fizičkog sustava, sustava žlijezda, živčanog sustava i tako dalje, a u osnovi su nutritivne tvari već jako filtrirane kada dospiju u krv. Prema tome, ako se na krv utječe s ove strane, već mora nastupiti vrlo značajna bolest organizma; s druge strane, svi duševni procesi, svi procesi 'Ja', imaju izravan učinak na krv.

Tako se naš koštani sustav najviše povlači iz procesa našeg 'Ja', i tako se naš sustav krvi najviše podređuje procesima našeg 'Ja'. Da, ovaj koštani sustav je najmanje sklon slijediti 'Ja'; moglo bi se reći da je potpuno neovisan o 'Ja', ali je ipak organiziran za 'Ja'.

Samo mali dio koštanog sustava čini iznimku od neodređenosti 'Ja' i pokazuje individualni otisak, naime kosti lubanje, posebno gornji dio lubanje. Ta je činjenica dovela do raznih besmislica.

Znate da postoji frenologija, proučavanje kostiju lubanje. To je postupno, iako se s materijalističke točke gledišta smatra praznovjerjem, poprimilo materijalističku nijansu prema općim praksama našeg vremena. Ako bismo grubo okarakterizirali, možemo reći: općenito, frenologija je opisana na takav način da se izraz unutarnje strukture našeg 'Ja' traži u oblicima naše lubanje, uspostavljajući opće točke gledišta, da tako kažemo, i objašnjavajući da jedna grba znači ovo, druga ono, i tako dalje. Želite pronaći ljudske karakteristike u raznim grbama koje se pojavljuju na našoj lubanji. Frenologija traži neku vrstu plastičnog izraza za naše 'Ja' u sustavu kostiju lubanje. Ali ako se tako radi, čak i ako se izraz duhovnog traži u strukturi pojedinačnih kostiju, to je besmislica. Jer svatko tko je doista oštroumni promatrač zna da niti jedna ljudska lubanja nije ista kao druga, i da se nikada ne mogu istaknuti uzvišenja ili udubljenja koja su općenito tipična za ovo ili ono svojstvo, već da se svaka lubanja razlikuje od druge, pa u svakoj ljudskoj lubanji vidimo različite oblike.

Sada smo rekli da naše 'Ja', koje krv u svojoj aktivnosti najviše slijedi, da mu koštana struktura izmiče, najmanje ga prati. Čudno je da nam se čini da

je formiranje lubanje i kostiju lica oblikovano prema 'Ja', dok se struktura kostiju općenito, čini tipičnijom. Svatko tko promatra strukturu lubanje zna: kao što je čovjek sam po sebi individualan, tako je i njegova struktura lubanje individualna.

Kako to da je ova prekrasna konfiguracija lubanje od početka dizajnirana da odgovara ljudskoj individualnosti, kada 'Ja' nema utjecaja na strukturu kostiju? Zašto je lubanja, koja se mora razvijati kao i druge kosti, različita za svaku osobu? Odakle to dolazi? To jednostavno dolazi iz istog razloga zbog kojeg se općenito razvijaju individualne karakteristike ljudi, naime zato što individualni ljudski život u cjelini ne traje samo od rođenja do smrti, već također prolazi kroz mnoge inkarnacije. Dok naše 'Ja' nema utjecaja na strukturu lubanje u trenutnoj inkarnaciji, ono je kroz iskustva svoje prethodne inkarnacije, u vremenu između smrti i sljedećeg rođenja razvilo sile koje određuju konfiguraciju strukture lubanje, oblik lubanje, u ovoj inkarnaciji. Kakvo je 'Ja' bilo u prethodnoj inkarnaciji određuje oblik lubanje u sadašnjoj inkarnaciji, tako da u strukturi naše lubanje imamo vanjski, plastični izraz za način na koji smo mi, svatko od nas, kao individualnost, u prethodnoj inkarnaciji živjeli i radili. Dok sve druge kosti izražavaju nešto opće ljudsko, lubanja u svom vanjskom obliku izražava ono što smo bili i što smo radili u prethodnoj inkarnaciji.

Iznimno aktivni element krvi stoga može biti određen od 'Ja' u ovoj inkarnaciji. U ovoj inkarnaciji, međutim, naše su se kosti već potpuno povukle od utjecaja 'Ja', sve do zadnjeg ostatka, kosti lubanje, koja više ne može slijediti 'Ja' u ovoj inkarnaciji. Kost lubanje, koja se razvila iz mekoće embrionalne tvari, gdje je 'Ja' još uvijek moglo imati kreativan utjecaj, daje izraz kakvi smo bili u prethodnoj inkarnaciji. Ne postoji općenita frenologija. Ako uopće želimo razmatrati frenologiju, ona ne smije biti shematizirajuća znanost, već bi na umjetnički način trebala ispitivati plastične osobitosti strukture lubanje. Strukturu svoje lubanje moramo prosuđivati kao umjetničko djelo. Međutim, u strukturi lubanje moramo vidjeti nešto individualno, ali nešto individualno što je izraz povijesti 'Ja' u prethodnoj inkarnaciji. Dakle, vidimo da je čak i ovaj oblik strukture kostiju, kakav vidimo u strukturi lubanje, toliko daleko od 'Ja' da više na njega nema nikakav utjecaj u trenutnoj inkarnaciji. Ali još uvijek ima utjecaja na njega tijekom prijelaza između smrti i novog rođenja, gdje u određenom smislu ponovno apsorbira sile, koje su mu izmicale u prošlom životu i koje pod njegovim utjecajem izgrađuju koštani sustav i posebno lubanju za sljedeći život.

Dakle, kada se govori o reinkarnaciji i kaže da je to stvar koja općenito izmiče prosudbi našeg razuma, jednostavno treba vjerovati onome što kaže duhovni istraživač - to nije točno. Može se odgovoriti: možete se jasno uvjeriti da je ljudsko 'Ja' moralo postojati u prethodnoj inkarnaciji; u ljudskoj

lubanji postoji opipljiv dokaz kakva je osoba bila u prethodnoj inkarnaciji. Onaj tko to ne priznaje, tko vidi nešto paradoksalno u tome da se iz načina na koji je nešto izvanjski oblikovano, mora zaključiti da je to nešto što je prethodno bilo živo i što je svoj vanjski izgled oblikovalo iz svog prethodnog života, također nema pravo, zaključiti da je netko prije bio živ ako naiđe na plastični oblik. Svatko tko ne priznaje zaključak kao strogo logičan, da je konfiguracija 'Ja' iz prethodnih inkarnacija izražena u individualnom obliku lubanje koji imamo, nema pravo tvrditi ako, naprimjer, naiđe negdje na zemlji praznu ljusku, iz vanjskog oblika ove ljuske zaključiti da je nekoć unutra bilo živo biće. Svatko tko na temelju mrtve ljuske želi zaključiti da je živo biće nekoć bilo unutra i formiralo ljušturu, ne smije odbaciti ekvivalentan logički zaključak da individualni dizajn naše lubanje pruža izravan dokaz utjecaja prethodnog života na ovaj život.

Dakle, možete vidjeti da ovdje imamo jedno od vrata kroz koje možemo ubaciti fiziološko svjetlo u ideju reinkarnacije. Mnogo je takvih vrata; samo si treba uzeti vremena. Ako ste strpljivi i čekate, pronaći ćete mjesta gdje se dokazi mogu pružiti i kako ih treba pružiti. A onaj tko bi htio zaniijekati da ima logike u ovome što je upravo rečeno, morao bi zaniijekati i cjelokupnu paleontologiju, jer se ona temelji na istim zaključcima. Na taj način vidimo kako, prodirući u oblike ljudskog organizma, kako ga možemo vratiti njegovim duhovnim temeljima.

7. Sedmo predavanje, Prag, 27. ožujka 1911.

Tijekom ovih predavanja mogli smo steći dojam da različiti organski sustavi i dijelovi ljudskog organizma na najrazličitije načine sudjeluju u cjelokupnom procesu ovog ljudskog organizma. Mogli smo ukazati na razne stvari u tom smjeru i, tijekom prethodnih predavanja, već smo osjetili potrebu da aktivnosti koje djeluju u različitim organskim sustavima, preliminarno dodijelimo višim, nadosjetilnim članovima ljudske organizacije. Naprimjer, morali smo reći da je krvotok usko povezan s onim što nazivamo čovjekovim 'Ja', kako bismo mogli govoriti o krvi kao alatu čovjekovog 'Ja'. Također smo uspjeli dodijeliti ono što nazivamo svjesnim životom, živčanom sustavu. Ali također smo pokazali kako poseban dio živčanog sustava - simpatički živčani sustav - ima u određenom smislu, suprotan zadatak od ostalog dijela živčanog sustava, zadatak koji se sastoji u kontroli svega što se odvija u dubinama organizma, takoreći to zadržava, tako da u normalnom fizičkom stanju ne dopire do horizonta 'Ja', to jest do dnevne svijesti. Jučer smo također pokušali barem približno prepoznati da ono što izmiče svjesnom životu čovjeka, jest ono što se nakuplja u čvrstoj strukturi kostiju; ali morali smo naglasiti kako nešto bitno već mora biti aktivno u ovoj čvrstoj strukturi kostiju, što u konačnici čini čovjeka sposobnim za razvoj organa njegovog svjesnog 'Ja' života, krvotoka. Tako da također možemo reći: skladištenje čovjekova koštanog sustava znači da ljudski organizam kao cjelina, može održati ljudski oblik i da se sve što se događa unutar procesa koji se odvijaju u čvrstom koštanom sustavu, drži ispod praga svijesti. Uvijek imamo posla s nečim sličnim u ljudskoj organizaciji, naime - ovo posebno želimo ispravno razumjeti - da je ono što je unutar ove ljudske organizacije, takoreći, zaštićeno od utjecaja onoga što se odvija oko nas u velikom svijetu kozmosa. Rekli smo da članovi sustava unutarnjeg svijeta, onih sedam organa koji u određenoj mjeri u nama odražavaju vanjski planetarni sustav - posebno slezena - vanjske zakone onoga što uzimamo kao hranu drže podalje, takoreći oslobađaju od tih zakona, te da se namirnice na taj način apsorbiraju u ljudski organizam, da se pokažu filtriranim, tako da u ljudski organizam ne ulaze u tom obliku da u njemu mogu vladati prema svojim zakonima i vlastitom aktivnošću. Želio bih reći da je ova zaštita unutarnjih procesa od vanjskih procesa, već dana u toplini krvi za ljude i više životinje. Ta toplina krvi, koja leži unutar uskih temperaturnih granica, odražava se unutarnjim zakonom i neovisna je o toplinskim procesima makrokozmosa, velikog svijeta oko nas. Ovdje sasvim jasno imate neku vrstu temeljne pojave u ovoj stalnosti topline krvi. Stoga uvijek moramo isticati kako je jedna od najbitnijih stvari unutarnje organizacije čovjeka, ta da je ograničeno biće zatvoreno od makrokozmosa i razvija vlastite aktivnosti.

Danas ćemo ljudski organizam razumjeti još dublje, krenuti malo s druge strane i baciti kratki pogled na svjesni život. Već iz prethodnih predavanja znamo kako se svjesni život čovjeka služi alatima krvi i živčanog sustava, ali još nismo zašli u finije procese. Ono što ću reći, nešto je što će vjerojatno šokirati vanjski svijet, današnju znanost - da budem sasvim iskren - u velikoj mjeri. Ali svatko tko doista stoji na tlu pravog, istinskog okultizma reći će vam da je tendencija znanosti da se kroz nekoliko desetljeća i te stvari potvrde i priznaju, koje danas možemo reći samo iz okultnog promatranja. Kada bih o ovim stvarima ovdje mogao govoriti pola godine, umjesto kratkog ciklusa predavanja, tada bi bilo moguće donijeti nešto iz rezultata današnje znanosti, da također pruži vanjske dokaze o onome što ću reći na današnjem predavanju. Ali neke stvari treba prepustiti dobroj volji i mogućnostima dragih slušatelja. Posvuda je u vanjskoj znanosti moguće tražiti put, koji, ako ne polazi od teoretskih predrasuda nego od činjenica, već danas posvuda može naći potvrdu za ono što se govori na području okultizma. Molim vas da sve izjave shvatite u tom duhu.

Kada krenemo od našeg svjesnog života, posebno kada razmatramo odnos našeg svjesnog duševnog života prema našem organizmu, potrebno je prije svega uzeti u obzir sve ono što nazivamo našom misaonom aktivnošću u cjelovitom smislu. Ne trebamo se uplitati u finija logička ili psihološka razlučivanja, samo u svojoj duši trebamo shvatiti da imamo posla s misaonim životom čovjeka, s životom osjećaja i sa životom volje.

Nikada nećete pronaći proturječje kod onih koji stoje na temeljima pravog okultizma kada se kaže da kroz sve takve procese, koji se odvijaju u našem duševnom životu pri punoj dnevnoj svijesti i koji spadaju u kategorije misaonih, osjećajnih ili voljno-impulsivnih, stvarni materijalni procesi - bili oni životni ili drugi - odvijaju se u organizmu, tako da za sve što se događa u našoj duši možemo pronaći odgovarajuće materijalne procese. Ovo je od najvećeg interesa. Jer tek u naše vrijeme i u sljedećim desetljećima, zbog određenih tendencija koje danas postoje u znanosti, biti će moguće doista otkriti te podudarnosti između duševnih procesa i fizioloških procesa i potvrditi ono što je stečeno okultizmom.

Svaki misaoni proces odgovara procesu u našem organizmu, kao i svaki emocionalni proces i svaki proces koji se mora opisati kao impuls volje. Istodobno bismo mogli reći: kada se nešto dogodi u našem duševnom životu, pokreće se val koji se širi prema dolje u fizički organizam. - Uzmimo prvo proces mišljenja. Najbolje je razmotriti takav misaoni proces, koji, poput čisto matematičkog mišljenja ili sličnog objektnog mišljenja, ne utječe na naše osjećaje i našu volju. Prvo želimo razmotriti takve misaone procese koji su misaoni procesi u 'svom najčišćem obliku'. Što se događa u našem organizmu kada se takvi misaoni procesi odvijaju u našem duševnom životu? Svaki put kada mislimo, kada formiramo misli, u našem organizmu

se odvija proces koji možemo usporediti - ne govorim to kao analogiju, nego kao činjenicu, usporedba bi nas trebala dovesti do činjenica - s procesom kristalizacije. Ako imamo vodu u čaši koja je zagrijana do određenog stupnja, i u njoj je otopljena neka sol, kamena sol naprimjer, pa tu otopljenu sol dovedemo da kristalizira hlađenjem vode, tada se odvija proces suprotan otapanju. Kada se sol potpuno otopi, voda je prozirna. Ali ako se voda ponovno ohladi i u vodi se odvija proces suprotan otapanju, tada će sol u vodi ponovno kristalizirati; događa se regresija i sol se deponira u vodi. Proces se predstavlja na način da vidimo: u prethodno toploj vodi, kada je ohladimo, nastaje krutina; krutina, naslaga soli, pohranjena je u tekućini. Kao što sam rekao, pretpostavio sam da informacije o okultnim rezultatima mogu u početku šokirati svakoga tko samo želi pedantno, u čisto filistarskom smislu, priznati činjenice koje je registrirala znanost.

Vrlo sličan proces odvija se u našem organizmu kada mislimo. To je proces mišljenja koji odgovara procesu skladištenja soli, koji dolazi od djelovanja naše krvi i koji ima iritirajući učinak na naš živčani sustav, organski proces koji se odvija na granici naše krvi i našeg živčanog sustava. I kao što možemo promatrati kristalizaciju soli kada u čaši promatramo vodu, tako kada promatramo osobu koja je u zadovoljavajućem položaju za mišljenje, možemo vidjeti kako se takav proces zapravo odvija - jasno uočljiv vidovitim pogledu. Na taj način pred naše duše stavili smo fizički korelat misaonog procesa.

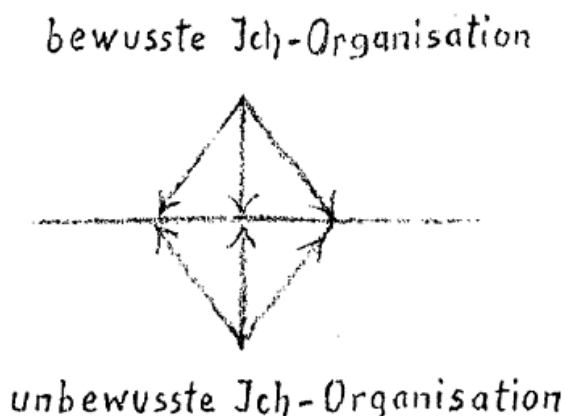
Zapitajmo se sada: kako odgovarajuća stvar izgleda kod osjećaja? - Kad osjećamo, ne radi se o skladištenju soli koja se ukružuje, odnosno ne radi se o procesu obrnutom od otapanja, nego o suptilnim procesima koji se odvijaju u našem organizmu, a koji se odvijaju slično kao kad tekućima postane polučvrsta. Razmislite o ovome: tekućima postaje polučvrsta kao tekući bjelanjak, zgružava se do konzistencije zgusnutog bjelanjka; dakle tekućima skružuje. Dok se u misaonom procesu bavimo ekstrakcijom krute tvari nalik soli iz tekućine koja se taloži, kada je riječ o osjećajima imamo posla s prijenosom određenih čestica krvi iz tečnijeg stanja u gušće stanje. Sama tvar se određenom koagulacijom dovodi u gušće stanje. Vidovitim oku to se čini kao stvaranje malih ljuskica, kao što u čaši koja sadrži određenu tekućinu možete određenim procesima izazvati unutarnji proces stvaranja ljuskica, odvajanje malih kapljica od tekuće tvari koje mogu bubriti.

Ako sada prijeđemo na ono što možemo nazvati impulsima volje, fizički korelat je opet drugačiji. To je sada još lakše shvatiti, jer sada stvar postaje malo očitija. Fizički proces koji odgovara našim impulsima volje je, vrsta procesa zagrijavanja koja uzrokuje porast temperature u organizmu, svojevrsno zagrijavanje organizam u određenom pogledu. Budući da je to zagrijavanje usko povezano s cjelokupnim pulsiranjem krvi, možemo reći da su impulsi volje povezani s porastom temperature krvi. Nema tu puno toga;

ako imate samo umjereni osjećaj za stvarno promatranje, također i u životinjskom organizmu možete primijetiti da impulsi volje imaju svoj fizički korelat u zagrijavanju krvi.

Na taj način možemo donekle karakterizirati fizičke korelate koji se odvijaju u unutarnjim, duševnim procesima. Ovo što sam vam sada opisao, naravno, nije nešto što se odvija vrlo grubo, već su to izvanredno fini, sićušni, suptilni procesi o kojima čovjek obično nema pojma. Ali s izuzetkom procesa zagrijavanja, ti se procesi odvijaju na takav način da predstavljaju ogromnu suptilnost u odnosu na sve što znamo o sličnim procesima u vanjskom fizičkom svijetu. Sve su to procesi koje organizam provodi svom snagom kada je 'Ja' u akciji, uz pomoć instrumenta krvi. Od taloženja soli do bubrenja i zagrijavanja, ti se procesi odvijaju na način da je zahvaćen cijeli organizam, ili primjerice, u misaonom procesu, primarno jedan dio organizma, mozak i leđna moždina. Ti procesi, koji su posljedica utjecaja duševnih procesa, raspoređeni su u ljudskom organizmu na najrazličitije načine. Međutim, kada postupno upoznajete te stvari kao činjenice, morate priznati, da su ono što se naziva mislima ili osjećajima ili impulsima volje, stvarne sile koje imaju stvarne učinke unutar fizičkog organizma, i izražavaju se u stvarnim učincima. Iz čisto okultnog promatranja, moramo govoriti o stvarnom učinku duše na ljudski organizam. Ovi pravi učinci na ljudski organizam, postupno će se otkrivati u sljedećim desetljećima znanosti. Ovi suptilni procesi u organizmu uskoro će postati dostupni pažljivijim i suptilnijim metodama istraživanja znanosti; i tada će otpor koji se danas javlja - ne iz činjenica koje je znanost istražila, već radije iz određenih teorija s predrasudama, koje se temelje na tim činjenicama - protiv tvrdnji koje dolaze iz okultnog znanja, sve više i više prestajati sam od sebe.

Sada smo također istaknuli da je ono što razumijemo kao svjesnu aktivnost 'Ja' u osnovi samo dio ljudskog bića, i da se ispod praga onoga što na taj način prodire u naš horizont odvijaju procesi, koji leže ispod svijesti, i koje simpatički živčani sustav takoreći drži podalje od naše svijesti. Uspjeli smo iz

različitih perspektiva ukazati kako je ono što nesvjesno nosimo u sebi također na određeni način povezano s našim 'Ja'. Rekli smo za najmanje svjesni, naš koštani sustav, da je od samog početka organiziran na takav način da zapravo može pružiti osnovu za alate svjesnog 'Ja'. Na taj način nesvjesna 'Ja' organizacija raste iz nesvjesnog prema svjesnoj 'Ja' organizaciji. Za nas se čovjek dijeli na dva dijela: svjesna 'Ja' organizacija djeluje u čovjeku s jedne strane, a nesvjesna 'Ja' organizacija s druge strane (vidi crtež). U tom pogledu vidjeli smo da sustav krvi i koštani sustav čine određenu suprotnost, pojavljujući se kao suprotni polovi. Dok krv u svojoj unutarnjoj aktivnosti prati aktivnost 'Ja' kao pokretljivi instrument, drugi pol, koštani sustav, povlači se iz aktivnosti 'Ja' na takav način da o svemu što se događa u njemu 'Ja' nema svijest, to znači da se svi procesi koji se događaju u koštanom sustavu odvijaju potpuno ispod površine stvarnih svjesnih 'Ja' događaja. Iako su ti procesi oni koji odgovaraju našoj 'Ja' aktivnosti, oni su jednako mrtvi kao što su naši procesi krvi živi; stoga su u osnovi onog dijela procesa koji za 'Ja' ostaju nesvjesni i tek se postupno iz nesvjesnog uzdižu u svijest.

Promotrimo li поближе koštani sustav u njegovoj cjelokupnoj ulozi u ljudskom organizmu, moramo uočiti da on izmiče svakom svjesnom životu, te da je najudaljeniji od svih organskih sustava. Ali ako sada prijeđemo sa koštanog sustava na sustave organa, koje smo nazvali sustavom unutarnjeg svijeta čovjeka, na sustav jetra-žuč-slezena, na sustav pluća-srce i tako dalje, tada moramo reći, prema onome što smo rekli na prethodnim predavanjima: procesi unutar ovih sustava također su u velikoj mjeri izvan naše svijesti, ali ne toliko koliko su procesi u našem koštanom sustavu. O našem koštanom sustavu moramo razmišljati mnogo manje i posvećivati mu mnogo manje pažnje, nego upravo spomenutim organima. Neki od tih organa čak se vrlo jasno otkrivaju u smislu svojih funkcija, kao nešto što je iznad nesvjesnog. To je kao kada objekt koji pluta u moru mora djelomično isplivati i postati vidljiv poput otoka iznad površine. Naprimjer, nešto od onoga što se događa u srcu dolazi u svijest. Znae iz iskustva kako osobito hipohondrične osobe - naravno na svoju štetu - osjećaju nešto o stvarima koje im se događaju u unutarnjim organima, iako su potpuno drugačije svjesni toga nego se to događa u njima, ali ipak to osjećaju. Da ne govorim o tome kako je to kad se određeni stupanj bolesti već pojavio na organima. Kada se razbolite postajete svjesni svojih organa; tu postoji stvarni uzrok kroz koji se učinci unutarnjeg sustava uzdižu u svijest; ali govorim o tome da granica koju zdrav čovjek ima kada je u pitanju bolest, ne mora biti doseggnuta dugo vremena. Nažalost, ta se granica vrlo često pomiče. Ono što se često naziva bolešću, svakako se može promatrati kao niži ili viši stupanj prodiranja unutarnjih procesa u svijest. Stoga uzroke raznih bolesti uvijek moramo ispitivati pitajući se: leže li uzroci bolova u bolesti organa, ili ih moramo tražiti drugdje? - Znamo da nas simpatički živčani sustav štiti od osvješćivanja onoga što se događa dolje u organizmu.

Ako u koštanom sustavu vidimo nešto što izgrađuje ljudsko biće u smislu njegovog oblika i dizajna, na takav način da sustav krvi na odgovarajući način može biti alat za njegovo 'Ja, dakle, nakon ovoga što je upravo rečeno, mora nam biti jasno da su i drugi organski sustavi na određeni način povezani sa svjesnim životom čovjeka, koji bi se u konačnici trebao razviti poput cvijeta. Mora nam biti jasno da svi ovi organi, iako u njih ne prodire potpuno svjestan život, sadrže ono što se razvija prema našem svjesnom duševnom životu. baš kao što smo vidjeli da se naš koštani sustav razvija prema 'Ja' životu.

Sada si moramo postaviti pitanje: u kojoj mjeri ovaj unutarnji sustav, koji smo opisali kao sustav unutarnjeg svijeta, raste prema svjesnom duševnom životu ljudskog bića? - Ako uzmemo u obzir, s jedne strane, da u našem fizičkom tijelu najjači oslonac imamo u koštanom sustavu, koji krvnom sustavu daje dispoziciju da radi na pravim mjestima kako bi se mogao razvijati kao alat 'Ja', s druge strane, također moramo reći da koštani sustav podupire i održava u pravilnom položaju one organe koje smo prije nazivali sustavom unutarnjeg svijeta. Jer ono što se događa s krvlju također koristi tim organima. Ako pogledate sve te organske sustave, primijetiti ćete da u njihovom rasporedu ne možete otkriti ništa što je tako suštinski i intimno povezano s vanjskim oblikom čovjeka, kao što je to koštani sustav. To je osnova ljudskog oblika, a ono što se gradi i nadograđuje oko koštanog sustava, može se tako graditi i nadograđivati samo jer koštani sustav daje osnovnu formu. Kožu, kao vanjsku granicu tijela, također predodređuje cjelokupna struktura koštanog sustava. Goethe je to rekao lijepom izrekom, ne smo s estetskog, nego i sa znanstvenog gledišta: 'U koži ne postoji ništa što nije u kostima'. To znači da ono što je već formirano koštanim sustavom dolazi do izražaja u vanjskoj strukturi kože. Ne možemo reći isto za naš sustav unutarnjeg svijeta. S druge strane, upravo djelovanje sustava unutarnjeg svijeta na niže razine svijesti pokazuje, da ovaj sustav unutarnjeg svijeta ima neke veze s našim astralnim tijelom; jer je astralno tijelo nosilac svijesti. Stoga moramo reći da, iako nam se ovaj sustav unutarnjeg svijeta ne može činiti kao izraz podsvjesnog 'Ja', 'Ja' koji stvara slike duboko u podzemlju, već nam može izgledati kao da je to ono što je kroz cijeli kozmički proces integrirano u nas kao izraz okolnog svijeta, na takav način da ima sličan odnos s našim astralnim tijelom, baš kao što koštani sustav ima s čovjekovim oblikom koji obuhvaća 'Ja'. Dakle možemo reći: već imamo uzorak čovjekovog 'Ja' u sustavu kostiju, duboko u podsvijesti, a u onome što nazivamo sustavom unutarnjeg svijeta imamo uzorak onoga što nazivamo našim astralnim tijelom.

Ovaj sustav unutarnjeg svijeta u svojoj cjelokupnoj organizaciji, budući da još uvijek leži ispod svijesti, uopće ne dolazi do svjesnog duševnog života; unosi se u naš organizam iz makrokozmosa. Dakle, nešto što možemo nazvati kozmičkim astralom, umetnuto je u čovjeka na takav način da se

izražava kao naš unutarnji svijet. A u našem koštanom sustavu imamo nešto integrirano u naš organizam iz naše okoline, iz većeg sustava svijeta, i budući da je to povezano s cjelokupnim oblikom našeg fizičkog organizma, moramo reći: ovaj koštani sustav zapravo je osnova za naše 'Ja' u našem fizičkom tijelu, jer je to makrokozmički ili jednostavno kozmički sustav koji nas čini ovim fizički oblikovanim bićem. Uz ovaj koštani sustav, makrokozmički astralni sustav pohranjen je u nama kao naš unutarnji sustav. U mjeri u kojoj se naše 'Ja' pojavljuje kao svjesno 'Ja', ono kao svoj alat ima sustav krvi, u mjeri u kojoj je naše 'Ja' predodređeno kao forma i oblik, temelji se na kozmičkom sustavu sila koji gura naprijed prema čvrstoj formaciji, koja je najgušće izražena u našem koštanom sustavu.

Pogledajmo stvar s druge strane. Sada znamo da se sve što smo opisali kao svjesno mišljenje, koje potiče 'Ja', izražava kroz neku vrstu finih naslaga soli u krvi. Svjesno mišljenje se stoga može prepoznati kroz neku vrstu unutarnjih naslaga soli. Možemo dakle očekivati da tamo gdje je naš koštani sustav formiran iz kozmičkog, kako bi organizam mogao tvoriti materijali oslonac za čovjeka kao misaono biće, treba pronaći i fizički proces taloženja soli. Dakle, u koštanom sustavu bismo trebali moći pronaći naslage soli; a kosti se zapravo dijelom sastoje od fosforne kiseline i karbonata vapna, to jest od taloženih vapnenačkih soli.

Dakle, i ovdje imamo dva suprotna pola. Kad su ljudi aktivni u mišljenju, misaoni procesi su ono što nas čini čvrstim bićem iznutra. Na neki način, naše su misli naš unutarnji kostur. Čovjek ima određene, jasne misli; naši su osjećaji, s druge strane, nejasni, promjenjivi, i više-manje različiti kod svake osobe. Misli čine čvrste inkluzije u sustavu osjećaja. Dok se te čvrste inkluzije u svjesnom životu izražavaju u krvi kroz neku vrstu aktivnog, mobilnog procesa taloženja soli, ono što 'Ja' priprema, izražava se u koštanom sustavu na takav način da makrokozmos oblikuje naš koštani sustav tako da se većinom sastoji od taloženih soli. To je sada element u nama koji miruje, drugi, suprotna pol procesima unutarnje aktivnosti koji se odvijaju u procesima taloženja soli u krvi. Dakle, mi smo kao ljudi učinjeni misliocima s dvije strane u našoj organizaciji, s jedne strane nesvjesno, kako je izgrađen naš koštani sustav, s druge strane svjesno, tako da mi - sljedeći obrazac procesa izgradnje kostiju - svjesno provodimo iste procese, koji se u organizmu pojavljuju kao procesi taloženja soli, za koje možemo reći da su interno aktivni. Soli koje nastaju tijekom mišljenja, moraju se kroz spavanje odmah otopiti i očistiti, inače bi dovele do nečeg poput procesa razgradnje, procesa otapanja u organizmu. Dakle, u mišljenju moramo vidjeti proces prave destrukcije. A putem blagonaklonog spavanja provodi se proces regresije, koji uzrokuje ponovno oslobađanje krvi od naslaga soli, tako da u našem budnom životu možemo ponovno imati svjesne misli.

Ali nije prihvatljivo jednostavno reći: mišljenje je proces stvaranja soli - jer ako ljudi to ne razumiju na pravi način, netko bi vjerojatno mogao reći za znanost duha govori najgluplje stvari.

Sada idemo dalje. Možemo zamisliti da se između ova dva krajnja pola stvaranja soli, odvijaju svi ostali procesi u ljudskom organizmu, u biti oni o kojima smo već govorili. Baš kao što kroz mišljenje imamo procese stvaranja soli, koji imaju svoj pandan u procesu stvaranja soli u kostima, koji se do određene mjere zaustavio, tako imamo pandan i onome što smo opisali kao unutarnji proces bubrenja, koagulaciju, kao proces stvaranja ljuskica, kao nešto slično bjelančevinastim inkluzijama koje nastaju pod utjecajem našeg života osjećaja, kao vanjski izraz našeg života osjećaja. Taj suprotni pol pokazuje se u unutarnjim procesima našeg organizma i sudjeluje u takvom nesvjesnom bubrenju, u zgušnjavanju tvari koje nastaju i pohranjuju se kao učinak makrokozmičkog astralnog sustava. To je koštano ljepilo koje sudjeluje u procesu stvaranja kostiju i dodaje se drugim koštanim tvarima. To je drugi pol procesa bubrenja, u usporedbi s onim što nastaje kao fizički korelat kroz naše osjećaje.

Naši impulsi volje, organski se izražavaju u procesu topline, u procesu unutarnjeg zagrijavanja. Spojevi koji nastaju i koje možemo opisati kao proizvode procesa unutarnjeg izgaranja, kao unutarnje oksidacijske procese, nalaze se u cijelom našem organizmu. I u onoj mjeri u kojoj se nalaze ispod praga svijesti i nemaju nikakve veze sa svjesnim životom, oni pripadaju drugoj strani, suprotnom polu, koji je zatvoren od onoga odakle svjesni život može primati utjecaje. Kao rezultat toga, čovjek je iznutra zaštićen od smetnji od strane dijela svoj organizma, tako da se u njemu mogu odvijati i najsitniji procesi koji su uzrokovani životom duše.

Kao što smo naučili, u našem organizmu odvijaju se fiziološki procesi, kao što su stvaranje soli, stvaranje ljuskica i stvaranje topline, koji prate naš svjesni život, i odvijaju se procesi izvan našeg svjesnog života, da daju osnovu za ono što se priprema u ljudskom organizmu da bi se svjesni život uopće mogao razviti. Dakle, cijeli naš organizam je tkanje zapetljanih procesa, koje smatramo dijelom našeg svjesnog života i onih koje smatramo dijelom našeg nesvjesnog života. To je iznimno značajna činjenica, da naš organizam doista predstavlja nešto poput spoja dva polariteta: da se procesi odvijaju tako da strše u organizam iz makrokozmosa i odvijaju se takoreći, u grubljem, a s druge strane, procesi koji su finiji kao posljedica čovjekova svjesnog života.

U današnjem gotovom organizmu stvar je u tome da svi ovi procesi međusobno djeluju jedni na druge, i da ih, kako organizam stoji pred nama, ne možemo zapravo odvojiti jedne od drugih da svugdje možemo odrediti granice; jedan proces igra u drugom. Trebate samo pogledati sustav krvi, najaktivniji, suptilniji element. U krvi se može vidjeti, i uzročnik procesa

taloženja soli, kao i procesa koagulacije tekuće tvari, kao i procesa zagrijavanja. Na sličan način nalazimo da su ti procesi blisko povezani jedni s drugima, i u drugim organskim sustavima. Naprimjer, kada hranu uvodimo izvana u naš probavni kanal, ta hrana još uvijek ima ono što sam nazvao vanjskom aktivnošću. Ona kroz prvu fazu prosijavanja prolazi kroz gutanje u ustima i, kroz proces žvakanja, priprema se za probavni proces u želucu; u daljnjim fazama, prerađuju je organi koje smo nazvali sustavom unutarnjeg svijeta, i konačno dolazi do točke u kojoj može hraniti najfiniji instrument ljudskog organizma, krv. Nakon što smo tako u određenom smislu, ukazali na postupni slijed prosijavanja hranjivih tvari kroz sustave unutarnjih organa, sada možemo lako zamisliti da zapravo najfiniji sustav, sustav krvi, mora, da tako kažemo, apsorbirati prosijanu prehrambenu aktivnost, i da ono što se približava krvi, već sadrži najmanje od onoga što prehrambene tvari sadrže u smislu vlastite aktivnosti koju su imale na početku. Kada se tvari apsorbiraju, one još uvijek imaju dobar dio svoje prirode i zakonitosti, koje su se morale odreći u želucu i drugim organskim sustavima kroz koje su prošle, a što se tiče krvi, postale su nešto sasvim novo. Dakle, krv je organ koji je od svih najviše zaštićen od dojmova vanjskog svijeta i koji svoje procese odvija najneovisnije od vanjskog svijeta. To je jedna strana; ali već smo potanko pokazali da se krv okreće u dva smjera, da je poput ploče izložena utjecajima s jedne i s druge strane. S jedne strane, krv se vodi do onih organa u dubljim dijelovima ljudskog organizma, gdje sve što se događa u smislu procesa, zadržava i odbija simpatički živčani sustav, tako da ne dolazi do svijesti. Sada se krv mora okrenuti i na drugu stranu, prema iskustvima svjesnog duševnog života. Ne samo da mora apsorbirati nesvjesne procese, već se i svjesno 'Ja' mora utisnuti u krv. Naše svjesne aktivnosti duše moraju se moći preobraziti dok ne dospiju u krv, tako da u ovoj krvi postanu izraz onoga što imamo oko sebe. Što imamo oko sebe? Fizički osjetilni svijet; jer ono što je uklopljeno u biljni svijet - etersko tijelo - nije tu za normalnu svijest. Za dnevnu svijest, čovjek pripada samo fizičkom svijetu; golemost života nam je nevidljiva.

Dakle, suočavamo se s fizičkim, osjetilnim svijetom, s druge strane ploče krvi. Cjelokupni duševni život, kako teče pod dojmovima fizičkog osjetilnog svijeta, kako se pobuđuju misli, kako se raspiruju osjećaji, kako se potiče na impulse volje, sve to mora pronaći svoj alat u sustavu krvi, utoliko što je svjesni život 'Ja'. Sve to mora moći pulsirati u krvi. Što to znači? To ne znači ništa drugo nego da u krvi imamo ne samo ono što dolazi od hranjivih tvari nakon što su one u visokom stupnju filtrirane, lišene vlastite aktivnosti, i zaštićene od svih makrokozmičkih zakona, nego se - tako da je zapis na ploči krvi moguć i s druge strane - u krvi može pronaći nešto što je vezano za fizičko osjetilno, za neživo fizičko osjetilnog svijeta. Ono što čini život može biti prepoznato običnom sviješću samo kroz kombinaciju fizičko osjetilnih dojmova; ta stvarnost se može prepoznati samo kroz najniži nadosjetilni član čovjeka, kroz etersko tijelo.

Krv stoga mora biti povezana s fizičko osjetilnim svijetom, jer je on neposredan. Sada ćemo vidjeti da je nešto ugrađeno u krv o čemu možemo reći: to nije u krvi kao da je slučaj da je to određeno procesima koji izlaze iz našeg bića, iz dubine našeg organizma u krv, čije su zakonitosti prilagođene našima, umjesto toga, to je kao da je u krv ugrađeno kroz učinke vanjskih makrokozmičkih zakona i propisa. U krvi moramo imati nešto što postoji i djeluje na isti način kao i neposredni vanjski procesi, ali koji se iznutra odvijaju na isti način kao i izvana u makrokozmosu, i koji stoga ne gube svoje vlastite zakone. Dakle, u našoj krvi moraju biti fizički, kemijski, anorganski procesi; oni su neophodni kako bi naše 'Ja' moglo postati sudionikom fizičkog svijeta. Stoga ćemo u krvi morati tražiti tvari koje mogu djelovati na takav način da se zadrži njihov fizički karakter, njihovi inherentni zakoni. To u krvi zapravo nalazimo. Nešto nam je dano u našim crvenim krvnim zrnima što jasno pokazuje da ona tek počinju živjeti, i nalaze se na točki u kojoj prelaze iz života u beživotnost. S druge strane, u krv smo integrirali kontinuirani proces zagrijavanja koji se može usporediti s procesom vanjskog izgaranja, gdje proces oksidacije daje nove životne prilike. Stoga smo kao krv klasificirali ono što čovjeka čini fizičkim osjetilnim bićem.

Ovo nam pokazuje, sve do organizacije krvi, koliko fizikalno i kemijsko ispitivanje, značajno može biti osvijetljeno onim što se može priopćiti iz okultnog promatranja, i kako ono čini razumljivim ono što je predstavljeno neposrednom vanjskom pogledu.

Tako možemo reći: u ljudskom organizmu, u krvi, imamo procese koji su potaknuti utjecajem vanjskog svijeta, a koji su fizičko osjetilne prirode; ali u krvi imamo i procese koji dolaze iznutra, i temelje se na pohranjivanju hranjivih tvari koje su u najvećem stupnju filtrirane i promijenjene. Ako to imamo na umu, krv će nam se još značajnije prikazati kao 'vrlo poseban sok', jer s jedne strane okreće svoju bit prema najnižem, najdonjem carstvu koje nam je poznato i pokazuje se kao materija koja je sposobna provoditi vanjske kemijske procese kako bi mogla biti oruđe za 'Ja'. S druge strane, krv je tvar koja je najzaštićenija za odvijanje unutarnjih procesa koji se ne mogu odvijati nigdje drugdje, jer su za to preduvjet svi ostali organski procesi.

Najfiniji, najviši procesi, koji se potiču iz dubine našeg organizma, spajaju se u našoj krvi s fizikalno kemijskim procesima koje vidamo po cijelom svijetu. Ni u jednoj drugoj tvari se fizičko osjetilni svijet, ne susreće tako izravno s drugim, unutarnjim svijetom, koji pretpostavlja postojanje, djelovanje nadosjetilnih sustava sila, kao u našoj krvnoj supstanci. To nije očitije ni u jednoj drugoj tvari nego u krvi koja teče našim organizmom. Ta krv je zapravo nešto u čemu je, ono najniže što čovjek može vidjeti oko sebe spojeno s onim najvišim što se može razviti u njegovoj prirodi. Stoga će nam biti jasno, da kada je riječ o ovim složenim procesima koji se odvijaju u krvi,

nalazimo se pred nečim što, ako postane donekle nepravilno ili se pojave smetnje, mora uzrokovati nepravilnosti u čitavom našem organizmu, u velikoj mjeri. I tamo gdje se pojave takve nepravilnosti uvijek moramo razmotriti kako su nastale. U pojedinim slučajevima, teško će biti razlučiti moramo li ove nepravilnosti pripisati procesima koji slijede obrazac fizikalno kemijskih procesa ili odgovaraju drugim procesima u krvi. Ako nepravilnosti slijede obrazac fizikalno kemijskih procesa, onda nam mora biti jasno da se s njima treba pozabaviti sa strane svijesti, u smislu u kojem je svijest povezana s fizičkim planom. Tu se otvara terapijsko područje čija je karakteristika da se obrati pozornost na to jesu li određene nepravilnosti povezane s procesima koje možemo opisati kao fizikalno kemijske. S obzirom na ovaj preduvjet, korisno je intervenirati putem vanjskih dojmova, odgovarajućom regulacijom vanjskih dojmova koje ovi fizikalno kemijski procesi mogu izazvati. To znači manje duševno duhovnih dojmova, ali prvenstveno svega što se može postići reguliranjem procesa disanja i praćenjem interakcije između unutarnjeg organizma i vanjskog svijeta kroz kožu.

Ali također možemo detektirati najfinije organske procese u krvi s druge strane, i mora nam biti jasno da ovo moramo vidjeti kao treću fazu pročišćavanja naših prethodno obrađenih prehrambenih tvari. Ako su ti fini procesi stvaranja soli, bubrenja i topline, u krvotoku organizma uzrokovani vanjskim procesima, to jest njihovo kemijsko odvijanje je određeno izvana, onda se možemo zapitati, što s druge strane određuje procese u krvi iznutra. Moramo razlikovati zadaću koju krv ima, od činjenice da je treba hraniti kao i svaki drugi organ. Istodobno je moramo prepoznati i kao organ koji stoji na najvišoj razini organske aktivnosti. Ono što ovdje dolazi u obzir je, ono što možemo nazvati unutarnjim osloncem ljudskog života. Iznad svega, krv mora biti zaštićena od vanjskog svijeta koji izravno djeluje na krv putem prehrambenih tvari, inače će biti spriječena njena aktivnost kao oruđa mišljenja, i proces koji smo prethodno opisali kao proces taloženja soli bit će poremećen. Ova zaštita mora dolaziti iz same krvi; mora biti u stanju izgraditi, takoreći, duhovni sustav kostiju usmjeren prema duhovnoj strani, kroz svakodnevne ponavljajuće procese taloženja soli. To je funkcija krvi koja je razlikuje od drugih organa. Od ostalih organa u ljudskom organizmu on dobiva najmanju potporu. Ostali organi imaju najmanju ulogu u tom procesu stvaranja soli krvi, tako da je krv najviše internalizirana u odnosu na procese potaknute mišljenjem, kako su naše misli zapravo ono najviše unutarnje što imamo. Svojim osjećajima stojimo na granici između izvana i iznutra, a impulsi volje tako snažno struje prema van da se možda niti ne prepoznaju. Čovjek će se uvijek prepoznati u svojim mislima, ali ne i u svojim impulsima volje. Možete vidjeti da nije tako jasno iz čega proizlaze impulsi volje, iz činjenice da u svijetu postoji toliko rasprava o slobodi i neslobodi ljudske volje. U našem mišljenju imamo, najviše unutarnji aspekt onoga što krv mora učiniti kao oruđe 'Ja'. A budući da je taj proces taloženja

soli najviše internaliziran i treba ga najviše zaštititi, ovu aktivnost krvi također mogu najviše ometati nepravilnosti ili abnormalnosti u krvi. A kada primijetimo da je krv toliko ometena da više ne pokazuje svoju aktivnost u tom smjeru, mora nam biti jasno da je na redovitu aktivnost treba potaknuti, kada njezin vlastiti život padne ispod određene granice.

Ali može se dogoditi i drugi slučaj, da unutarnja aktivnost krvi prijeđe određenu razinu i da taj vlastiti život postane burniji. To je daleko važniji slučaj jer se mnogo češće javlja kod bolesti. Rijetko imamo posla sa suprotnim. Većinu vremena imamo posla s činjenicom da je aktivnost inače zaštićenih unutarnjih organa previše stimulirana, a jedna djeluje i na sustav krvi. Ako se pokaže da se krv želi pretjerano razviti u smjeru djelovanja volje, tada se tom nagonu mora terapijski suprotstaviti. To možemo učiniti opskrbom tvarima koje dovode do normalnog stvaranja soli i normalnog taloženja soli u smislu duševnih misaonih procesa. To nas dovodi do toga da vidimo da se određeni sustav može dovesti do toga da se suprotstavimo takvim nepravilnostima u našem organizmu. Naravno, možemo reći da bi precizniji iskaz izašao iz okvira ovog ciklusa predavanja.

Baš kao što smo bolesti morali pripisati pretjeranoj aktivnosti u sustavu krvi, možemo se zapitati i kako možemo pomoći organima našeg unutarnjeg astralnog svijeta, našeg sustava unutarnjeg svijeta, slezene, jetre, žučnog mjehura i tako dalje, ako su previše aktivni unutar svoje djelatnosti. Iznad svega, moramo zapamtiti da su ti organi namijenjeni za rad u skladu s cirkulacijom krvi, da moraju uzimati probavne tvari koje dobivaju iz probavnog kanala, i voditi ih preobražene do krvi, da su oni posrednici između ova dva sustava. Baš kao što se sustav krvi pokazuje kao oruđe za najveću unutarnju aktivnost, svjesni misaoni život, na taj način se također potiče i na aktivnost koja se pokazuje povezana s našim životom osjećaja, što smo već opisali kao proces unutarnje kondenzacije, unutarnjeg bubrenja. Ovdje je krv - osim vanjskih utjecaja - stimulirana aktivnošću sustava unutarnjeg svijeta, koji, u svojoj karakterističnoj prirodi, mogu zračiti svoje učinke u krv. Ovdje smo ukazali na aktivnost krvi koja nadilazi vlastiti život krvi, ali čiji uzrok pripada sustavu unutarnjeg svijeta. Sada možemo postaviti pitanje: ne mogu li ovi organi - jetra, žučni mjehur, slezena, bubrezi, pluća, srce - također razviti previše aktivnosti, prenatrpan život i time nepravilno utjecati na krv? A ako to rade, kako možemo - na sličan način kao i kod krvi - terapijski paralizirati pretjeranu aktivnost tih organa? Moramo - budući da su ti organi izravno povezani s kozmičkim astralnim sustavom - opskrbiti takvim tvarima koje razvijaju aktivnost kozmičkog života. Kao što unutarnju prekomjernu aktivnost krvi možemo spriječiti opskrbom tvarima koje sadrže sol, prigušiti i suzbiti patološku aktivnost unutarnjih organa možemo opskrbom tvari čija energija odgovara energiji dotičnog organa i koje su prikladne da ih vrate u sklad i opću pravilnost.

Stoga nam se sada nameće pitanje: kako možemo utjecati na te organe? Kako se možemo nositi s nepravilnostima pojedinih organskih sustava, ali i probavnog sustava? Postavlja se pitanje: kako nam se bolest pojavljuje u okultno fiziološkom smislu i kako se simptomi bolesti mogu izliječiti? - Na ovo ćemo morati odgovoriti sutra, a uzet ćemo u obzir i mišićni sustav, primjerice. Naša razmatranja zaključit ćemo pokazivanjem, kako se ono što nam se čini kao divljenja vrijedan, gotov organizam, kako se jasno najavljuje kao organizam u razvoju, u zametku. Tada će nam sasvim prirodno postati jasno kako u ljudskoj organizaciji sudjeluju nadosjetilni članovi.

8. Osmo predavanje, Prag, 28. ožujka 1911.

Moj zadatak će biti danas, na ovom posljednjem predavanju, spojiti zapažanja iz posljednjih nekoliko dana o okultnoj fiziologiji, kada se pokušalo prikazati neke od procesa čovjekove organizacije, iako na vrlo štur način, u neku vrstu cjelokupne slike, koja opet može biti samo skica, kroz koju možemo steći predodžbu o životu i tkanju ljudskog organizma. Najbolje da opet krenemo od najgrublje točke, od međudjelovanja ljudskog organizma i vanjskog svijeta, naše fizičke Zemlje, u apsorpciji hranjivih tvari.

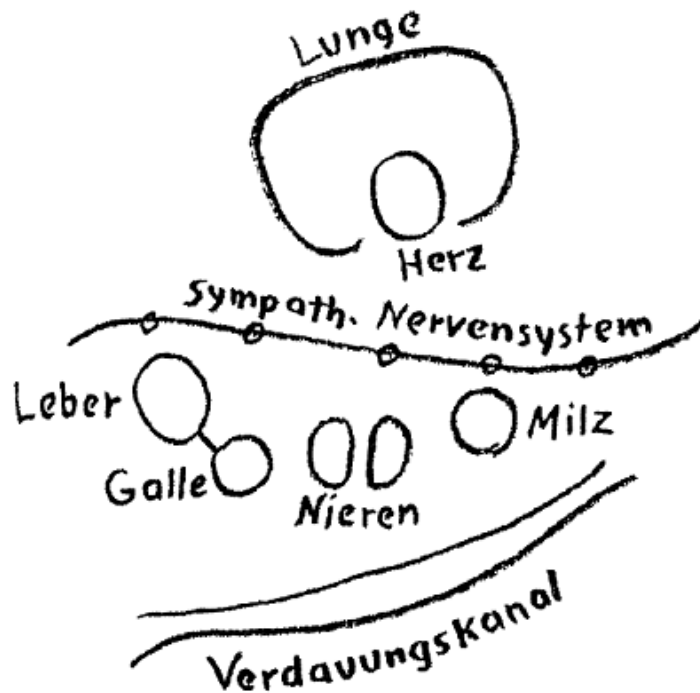
Nakon što su apsorbirane, ove hranjive tvari se transformiraju na različite načine i postupno mijenjaju kroz različite organske učinke, na takav način da se mogu usmjeriti na pojedine članove ljudskog organizma, na pojedine sustave ljudskog fizičkog bića. Nije teško vidjeti da sve što postaje s namirnicama u ljudskom organizmu, da to u biti čini ljudsko biće kakvo stoji pred nama u fizičkom svijetu, zapravo ga čini fizičkim ljudskim bićem. Međutim, postoji određena poteškoća u razumijevanju ovoga. Ali ako smo ozbiljni u vezi načela kojih smo se do sada pridržavali, i stvarno u proučavanju ljudi primjenjujemo nadosjetilno znanje, moramo reći da su samo hranjive tvari ono što se u ljudskom organizmu u znatnoj mjeri apsorbira iz vanjskog svijeta. U osnovi sve druge utjecaje, koji utječu na ljude smatramo nadosjetilnim, nevidljivim silama. Ako na trenutak odbacite misli o svemu što hranom puni ljudski organizam, onda će vam u fizičkom smislu ostati, još manje - oprostite na trivijalnom izrazu - mnogo manje od prazne vreće, odnosno baš ništa. Jer ono što je prisutno u koži, ovojnici ljudskog organizma, prisutno je samo zato jer su prikladno obrađene hranjive tvari dostavljene u određena područja. Ako oduzmete nutritivne tvari i ono što s njima postaje, o ljudskom organizmu morate razmišljati samo kao o sustavu nadosjetilnih sila koji uzrokuje da se asimilirane hranjive tvari distribuiraju u svim smjerovima. Ako ovu misao doista stavite pred svoju dušu kako je sada izražena, reći ćete sebi: ali postoji jedan preduvjet da se bilo što, pa i ono najmanje, može apsorbirati iz prehrambenih tvari, jer se te tvari ne mogu transportirati iz vanjskog svijeta u bilo koje biće, tako da se ono što se događa u organizmu u njemu događa. Već od prvog uzimanja hrane, ljudsko biće mora biti u stanju suprotstaviti se fizičkim namirnicama unutarnjom silom koja dolazi iz nadosjetilnog svijeta, a ljudsko biće kao takvo već mora biti u tom unutarnjem sustavu sila. U okultizmu ono što se u početku suprotstavlja stvarnom fizičkom materijalu nazivamo, o čemu definitivno treba razmišljati na nadosjetilni način, to je ono što nazivamo, u najširem smislu, ljudska forma. Ako razmišljamo o najnižoj granici ljudske organizacije, dakle, moramo zamisliti da su fizička materija i nadosjetilni oblik, koji je kao sustav sila rođen iz nadosjetilnih svjetova, namijenjeni apsorpciji materije - ne kao fizička

torba ili mijeh, već kao nešto nadfizičko, nešto nadosjetilno - da su suprotstavljeni jedan drugome, što kao sustav sila rođenih iz nadosjetilnih svjetova, ima namjeru apsorbirati materiju i razviti ono zbog čega se ljudi pojavljuju fizički i osjetilno. Tek kada se asimilirani hranjivi materijal integrira u ovu nadosjetilnu formu, inače čisto nadosjetilni ljudski organizam postaje fizičko osjetilni organizam, koji se može vidjeti očima i uhvatiti rukama. Ono što se suprotstavlja fizičkoj materiji naziva se 'forma' jer takav zakon zapravo djeluje u cijeloj prirodi, potpuno isti zakon, koji se posvuda naziva 'načelom forme'. Ako pogledamo vanjski svijet, nalazimo da je princip forme aktivan posvuda, sve do kristala. Da bi postale ono kakvim se kristal predstavlja, supstance koje ulaze u kristal moraju takoreći biti zarobljene načelom forme, i to uz pomoć supstanci čini kristal onim što jest. Ako uzmete kuhinjsku sol, natrijev klorid, naprimjer, imate klor i natrij, plin i metal, povezane zajedno kao fizičke tvari. Lako ćete vidjeti da ove dvije tvari, onakve kakve jesu prije nego što ih zahvati formativni entitet, i tako se pojave u kockama kristalizirane u kemijski spoj, svaka pokazuju potpuno različite oblike. Prije nego ih zahvati ovaj princip forme, nemaju ništa zajedničko; ali oni su stegnuti, apsorbirani ovim principom forme, i to tvori fizičko tijelo soli.

Dakle, sve što se pojavljuje kao preobražene prehrambene tvari u ljudskom organizmu, pretpostavlja najniži nadosjetilni entitet, nadosjetilnu formu. Da bi nove hranjive tvari ušle u ljudski organizam, koji je djelovanjem principa forme već odvojen od vanjskog, u normalnim uvjetima moraju se apsorbirati u nutritivni kanal kroz usta. Prvu transformaciju doživljavaju upravo kroz usta. Daljnje transformacije se odvijaju kroz prehrambeni kanal. Ove transformacije najsloženije vrste ne bi se mogle dogoditi, da u ljudski organizam nije ugrađeno više načelo, koje smo nazvali načelo forme, čijom bi se djelotvornošću prehrambene tvari - koje su u početku neutralne, indiferentne jedna prema drugoj kada se apsorbiraju - modificirale tako da su u stanju oblikovati žive organe. Iako je to kod ljudi potpuno drugačiji proces, jer se odvija u drugoj fazi, ovu transformaciju prehrambenih tvari u ljudskom probavnom kanalu, možemo zamisliti kao usporedivu s onom kada biljke apsorbiraju svoje prehrambene tvari iz mineralnog tla i pretvaraju ih na način da se ugrađuju u oblik dotične biljke. To je moguće samo zato što u biljci tok ishrane dolazi iz životnog procesa, ili kako kažemo u okultizmu, prima ga etersko tijelo kao prvi nadosjetilni princip. I kod čovjeka se prehrambene tvari koje ulaze u organizam prerađuju u eterskom tijelu, odnosno etersko tijelo osigurava njihovu transformaciju, njihovu integraciju u unutarnje zakonitosti ljudskog organizma. Dakle, ovaj prvi nadosjetilni član ljudskog bića, etersko tijelo, moramo smatrati uzročnikom prve transformacije prehrambenih tvari. Ako su te hranjive tvari transformirane do te mjere da su ugrađene u životni proces, onda ih je potrebno dalje preraditi i prilagoditi ljudskom organizmu na način kako smo opisali na prethodnim predavanjima. Moraju se postupno preraditi tako da mogu

služiti onim organima u ljudskom organizmu koji su izraz viših nadosjetilnih principa, astralnom tijelu i 'Ja'. Ukratko, mora nam biti jasno da viši principi, astralno tijelo i 'Ja', moraju prenijeti osobitu prirodu svoje aktivnost na procese u organima prehranbenog i probavnog sustava i da moraju djelovati na transformirane prehrambene tvari.

Organi koje već poznajemo i koje smo opisali kao sedam organa sustava unutarnjeg svijeta sada se suprotstavljaju protoku hrane. Ponovno vrlo shematski crtamo sustav unutarnjeg svijeta ljudskog bića:

Supstance iz hrane se apsorbiraju i prvo se na razne načine prerađuju u probavnom kanalu, zatim im se suprotstavljaju jetra, žuč, slezena, srce, pluća, bubrezi i tako dalje. Ako nam je sada jasno da su ti organi namijenjeni za daljnju obradu toka hrane kroz sustave sile koji im odgovaraju, možemo se zapitati: koje je značenje ove daljnje transformacije? - Kad bi se tok hrane prerađivao samo u onoj mjeri u kojoj se to događa u probavnom kanalu kako bi mogao služiti obliku života, čovjek bi mogao voditi samo nesvjesno postojanje biljke, jer ne bi bio u stanju razviti organe koji bi mogli biti oruđe za njegove više sposobnosti. Međutim, sedam organa nastavljaju transformirati tok prehrane, a znamo da simpatički živčani sustav sprječava te procese da uđu u ljudsku svijest. Stoga u simpatičkom živčanom sustavu, zajedno sa sedam organa, imamo ono što se suprotstavlja protoku hrane.

Na taj smo način već u velikoj mjeri prodrli izvana u unutrašnjost ljudskog organizma. Ali ono što se tamo događa, moglo bi se reći kao uzajamna stvar sedam organa, nešto je što se u našem zemaljskom svijetu ne bi moglo dogoditi nigdje kao što se događa tamo. To se može dogoditi samo tako da se

unutrašnjost potpuno zatvori od vanjskog svijeta i da se kroz probavni kanal pripremaju tvari za tu unutarnju aktivnost. Dakle, tamo smo već unutar ljudskog organizma.

Sada moramo primijetiti neobičnu činjenicu, da, dok stojimo unutar organizma, organizam se mora iznutra organizirati, iznutra diferencirati. Kako bi zadovoljio sve te zahtjeve koji mu se postavljaju, organizam mora razviti mnoštvo organa koji rade zajedno. Upravo je to mnoštvo organa potrebno za raznolike unutarnje funkcije. U nastavku ćemo vidjeti što se time mora postići. Ako pomislimo da je tok hrane transformiran samo od sedam organa unutarnjeg svijeta, čovjek tada nikada ne bi mogao otkriti svoje svjesno biće. Ne bi mogao imati ni najtuplji oblik svijesti, jer je sve što se događa prikriveno, skriveno od svijesti od strane simpatičkog živčanog sustava. Stoga je nužna veza, između sustava tih unutarnjih organa, koji su izgrađeni takoreći izvana, i onoga što se nalazi dalje u ljudskom organizmu. Ta se veza utvrđuje činjenicom da je, zapravo, kroz sve što proces ishrane daje u cjelini, cjelokupni oblik ljudskog organizma prožet onim što nazivamo tkivom u najširem smislu. Kroz sve pojedine članove ljudskog bića provlači se određena vrsta tkiva najjednostavnije organizacije, koja je sposobna preobraziti se i razvijati tako da se mogu razviti najrazličitiji organi. Određene vrste tkiva, naprimjer, pretvaraju se u mišiće ugradnjom posebnih stanica; druge se transformiraju na takav način da postanu čvrste, i koštane stanice se talože stjecanjem odgovarajućih tvari. Tako da u pojedinim organima ljudskog organizma uvijek moramo misliti na ono što im je podloga, naime na tkivo, koje kroz tijelo prolazi u svim smjerovima, i iz kojega se sastoje pojedini organi. Međutim, ovo tkivo koje se može oblikovati, ma koliko bilo u stanju rasti i razvijati najrazličitije organe, ipak ne bi predstavljalo ništa drugo, nego nešto u osnovi nalik biljci; jer to je bit onog biljnog, da bića biljaka rastu, da iz sebe proizvode organe i slično. Ali kako se čovjek uzdiže iznad biljnog svijeta, mora nam se predstaviti potpuno novi element kroz kojeg čovjek može biljnom životu dodati ono što ga uzdiže iznad biljnog svijeta. Čovjek mora dodati svijest, prije svega najjednostavniji oblik svijesti, tupu svijest koja ga čini sposobnim da sagleda vlastiti unutarnji život. Sve dok neko biće svjesno ne iskusi vlastiti život, dok još nije u stanju interno se zrcaliti, da tako kažemo, kako bi iskusilo vlastiti unutarnji život, ne možemo reći da se uzdiže iznad biljnog života. Biće se uzdiže tek onda kada ne samo da ima život u sebi, nego i svjesno doživljava taj život, i prije svega odražava i doživljava te unutarnje procese.

Kako nastaje iskustvo? Za to smo već formirali koncept. Već smo na ranijim predavanjima pokazali da iskustvo nastaje procesima sekrecije. Stoga ćemo morati potražiti procese odvajanja kao osnovu unutarnjeg iskustva, tupog, svjesnog iskustva koje prožima unutarnje procese sekrecije. Morat ćemo pretpostaviti da se procesi sekrecije posvuda odvijaju iz tkiva; i ustvari ti procesi lučenja nam se pojavljuju već kada promatramo ljudski organizam

izvana, kada vidimo kako se tvari apsorbiraju iz svih dijelova tkiva kroz ono što nazivamo limfnim žilama, koje prolaze kroz cijeli organizam kao neka vrsta drugog sustava uz sustav krvi. Iz svih dijelova organizma, da tako kažemo, oni procesi sekrecije koji prenose tupo unutarnje iskustvo teku u limfni sustav. Kad bismo cijeli sustav krvi mogli zamisliti *in abstracto* i zamisliti tkivo tako da više nema ničeg od karaktera krvi, morali bismo zamisliti, morali bismo zamisliti da se u sustavu krvi odvijaju viši procesi nego su to procesi limfnog sustava. U tim izlučevinama ljudsko biće osjeća svoje vlastito fizičko tijelo, takoreći, u tupoj životinjskoj svijesti. To se tupo odražava u njegovoj organizaciji. I baš kao što, s jedne strane, sve što želi proizaći iz probavnog i prehrambenog procesa i sedam organa, simpatički živčani sustav drži podalje od svijesti, tako s druge strane, takoreći, kroz refleksiju djelovanjem simpatičkog živčanog sustava, kroz povezanost i interakciju s limfnim žilama, kod današnjih se ljudi razvila tupa svijest koju nadmašuje svijetla dnevna svijest. Zasjenjena je svijetlom dnevnom sviješću 'Ja', kao što je slaba svjetlost zasjenjena jarkom. Ova tupa svijest je, da tako kažemo, druga strana one svijesti koju simpatički živčani sustav koristi kao svoje oruđe.

Da je ljudsko biće razvilo svoj organizam samo do te mjere da formira tjelesno tkivo i organe koji su potrebni za unutarnje probavne procese i za izlučivanje u limfne tokove, moglo bi steći samo tupu svijest o svom unutarnjem životu. Ali ne bi se mogao postići razvoj 'Ja' svijesti; to se može steći samo ako sebe ne iskusi samo u sebi, nego se i otvori vanjskom svijetu. Ovdje smo opet svjedoci otvaranja prema vanjskom svijetu. Već smo govorili o tome kako disanje omogućuje ljudima da uspostave izravan kontakt s vanjskim svijetom. Sada možemo ići dalje i reći: što se tiče unutarnjeg ljudskog bića, zapravo možemo ići samo do probavnog sustava, jer možemo reći: u mjeri u kojoj se produžeci organa unutarnjeg svijeta protežu prema probavnom kanalu, već u tom kontaktu sustava unutarnjeg svijeta s probavnim kanalom možemo vidjeti otvaranje prema van, jer je ljudsko biće, takoreći, spremno apsorbirati hranjive tvari izvana. Dolaskom u bliski dodir s hranom uzetom iz okoliša, ona zapravo nije samo unutarnja. Daljnje otvaranje prema van upoznali smo kod disanja, a ono se još više prepoznaje kod onih organa koji služe duševnim funkcijama.

Dakle, vidimo kako se čovjekov svjesni život temelji, s jedne strane, na tupom unutarnjem životu, a s druge strane, na sposobnosti da se otvori vanjskom svijetu, da ima kontakt s vanjskim svijetom. Tek tako ljudsko biće može biti 'Ja' biće. Samo osjećajući otpor, ne samo unutar sebe u svojim procesima lučenja, već i otpor koji pruža vanjski svijet, čovjek može razviti svoju 'Ja' svijest. Tako činjenica, da se čovjek također može otvoriti prema van, daje osnovu za fizičko jastvo čovjeka. Ali da bi to učinio, čovjek također mora imati priliku razviti organ ovog jastva na različite načine. I vidjeli smo kako se organ jastva, krv, zapravo integrira u organizam i kako krvotok

prolazi kroz sve organe kako bi bio oruđe za jastvo. Kao što jastvo živi i tka kroz čitavo ljudsko biće duhovno i duševno, tako fizički krvotok prolazi kroz cijeli ljudski organizam i okreće se, takoreći, u dva smjera, prema unutarnjem biću čovjeka sa sedam organa i tako dalje, a zatim opet imamo otvaranje prema van, dolazak u kontakt s vanjskim svijetom. Dakle, u najvišem smislu riječi, možemo govoriti o krugu sila koje stoje iza fizičkih pojava i koje pronalaze spojnicu kroz 'Ja'.

Sada možemo pobliže pogledati pojedinačne faze ovog ciklusa. Prije svega treba ponovno pratiti proces ishrane, unos hranjivih tvari, koje postaju živi tok u ljudskom organizmu jer su zahvaćene eterskim tijelom, odnosno snagom eterskog tijela; tada im se suprotstavlja sustav unutarnjeg svijeta, sedam organa jer - kao što smo već vidjeli - inače ljudi ne bi mogli napredovati dalje od egzistencije biljke. Na daljnjoj, višoj razini, potrebno je da se funkcioniranje ovih sedam organa suprotstavlja protoku hrane. Dakle, ono što dolazi iz čovjekove stvarne astralne prirode suprotstavlja se animiranom toku hrane; protok hrane dolazi izvana, a ono što je unutarnja ljudska priroda tome se suprotstavlja. Prvo, tok hrane, to jest vanjski svijet koji je apsorbiran, nailazi na etersko tijelo, koje pretvara hranidbene stvari u probavnom sustavu; tada u kontakt s njim dolazi čovjekovo astralno tijelo, dalje transformira prehrambene tvari i integrira ih na način da se sve više prilagođavaju unutarnjem radu organizma. Dalje u svom toku, tok hrane također mora biti zahvaćen silama 'Ja', same krvi. To znači da alat 'Ja' i njegovo djelovanje moraju doprijeti do mjesta gdje se prima tok hranjivih tvari. Čini li to krv? Ostvaruje li se ono što imamo za reći na temelju okultnog gledišta?

Da, krv se spušta u organe za ishranu kao i u sve druge organe. Podvrgava se procesu u prehrambenim organima, gdje može potpuno biti oruđe ljudskog 'Ja' u fizičkom svijetu. Znamo da krv, kao oruđe ljudskog 'Ja', mora proći prijelaz iz takozvane crvene u plavu krv. 'Ja' radi sa svojim alatom, krvlju, sve do samih početaka probavnih i prehrambenih procesa. Sada smo ponovno suočeni s otporom. Kako se to događa? To se događa kada krv ulazi u jetru kroz sustav portalne vene i tamo se priprema žuč iz, da tako kažem, promijenjene krvi, a žuč se zauzvrat izravno suprotstavlja protoku hrane. Ovdje u žuči imamo prekrasnu vezu dva kraja unutarnje ljudske organizacije. S jedne strane tok hrane koju apsorbira probavni kanal, predstavlja ono najdalje materijalno što ulazi u naš fizički organizam; s druge strane, tu je 'Ja', nešto najplemenitije što čovjek može imati unutar zemaljskog svijeta, sa svojim alatom, krvi. 'Ja' uspostavlja izravnu vezu s najudaljenijim materijalom pripremajući žuč na kraju krvotoka, preko jetre, a u žuči - u transformiranoj, pripremljenoj krvi - 'Ja' se suprotstavlja protoku hrane.

Tu vidimo kako 'Ja' radi do najgrubljeg materijalnog, a zatim iz sebe ispušta visoko organizirane tvari poput žuči. I svatko tko želi razumjeti te intimne procese, između krvi, žuči i procesa prehrane, može u tim činjenicama pronaći nešto što mu mnoge tajne ljudskog organizma čini jasnijima; a ako nastavi pratiti te procese, može ispravnije procijeniti, naprimjer, abnormalne procese kao što su oni koji su rezultat zaostale žuči, povratno izlivanje žuči u krv kod takozvane žutice, može ispravnije procijeniti i liječiti. Ali to bi nas danas odvelo predaleko ako bi nastavili s takvim stvarima.

Pa vidimo, kako se zapravo sedam organa proteže dolje u djelovanje eterskog tijela i upija utjecaje 'Ja' odozgo. Dakle, u žuči imamo nešto što se pod utjecajem 'Ja' izravno suprotstavlja protoku hrane. Ako žuč želi djelovati na tok hrane, koji je u probavnom procesu već postao živ, također se mora moći suočiti s njim kao živom tvari. To se događa zato što nastaje od organa koji je jedan od sedam članova sustava unutarnjeg svijeta koji oživljavaju unutarnje ljudsko biće, tako da se žuč kao unutarnji život susreće s onim što dolazi izvana.

Kao što je žuč povezana s jetrom, tako jetru nalazimo povezanu sa slezenom. Ako uzmemo u obzir te organe, jetru, žučni mjehur i slezenu, moramo reći da su to organi koji se izravno suprotstavljaju protoku ishrane i transformiraju ga, na takav način da postane sposoban uzdići se na više razine ljudske organizacije. Ali oni moraju opskrbljivati i one organe koji se otvaraju prema van, a to rade srce, pluća, pa i sam probavni kanal, ali prije svega organi glave, osjetilni organi.

Sad smo si razjasnili da je svako unutarnje iskustvo usko povezano s procesima lučenja. Zato smo te procese lučenja također posebno promatrali. U smislu tih procesa u cjelokupnoj organizaciji, jetra, žučni mjehur i slezena za početak nemaju nikakve izravne veze s procesima sekrecije, oni doduše luče tvari, ali to ima veze s prehranom. Oni posreduju u uzlaznom životu, koji se okreće od najnižih oblika života do organa svijesti, do same svijesti. Ali kada se ovim organima pridruži srce, kao četvrti organ, i srce se također otvori prema van kroz cirkulaciju krvi, ljudsko biće postiže svoju 'Ja' svijest. Ali ovo 'Ja' čovjek ne bi mogao doživjeti kao ono što se suočava s vanjskim svijetom, da ovo 'Ja' koje gleda prema van nije doveo u odnos s onim što već posjeduje kao tupu svijest o svom unutarnjem tjelesnom životu. Procesima izlučivanja unutarnjeg organizma, mora dodati još jedan, koji mu također daje iskustvo njegovog unutarnjeg bića s 'Ja', koje svoj alat ima u krvi.

U početku, zbog lučenja limfe, ljudi doživljavaju svoj unutarnji život samo u tupoj svijesti. Ali tada također mora biti moguće odvojiti se od krvi, a u tom odvajanju ljudsko biće postaje svjesno da se suočava s vanjskim svijetom kao individualno biće, kao unutarnje 'Ja', ali u svom iskustvu čovjek bi se suočio s vanjskim svijetom na takav način da bi se izgubio iznutra, kad ne bi znao da je ono što udiše zrak i apsorbira i prerađuje hranjive tvari izvana,

isto biće kao i ono koje on doživljava iznutra. Činjenica da čovjek ne izgubi sebe, da se svojim bićem suoči s vanjskim svijetom, moguća je jer iz pretvorene krvi kroz pluća luči ugljičnu kiselinu, a kroz bubrege pretvorene tvari koje izlaze iz krvi.

Ovo karakterizira funkciju organa koji posreduju u ulaznom procesu, jetre, žučnog mjehura, slezene, kao i onih organa koji posreduju u silaznom procesu, pluća i bubrega. Ali ovdje ne bismo trebali shematizirati - to uopće nije moguće s teozofskim razmatranjima - moramo vidjeti da pluća, koja se otvaraju prema van, također posreduju u uzlaznom procesu. Dakle, vidimo kako je ovih sedam najvažnijih sustava unutarnjeg čovjekovog svijeta, povezano s unutarnjim iskustvom čovjeka i otvaranjem prema vanjskom svijetu. S jedne strane, ovih sedam karika pretvaraju intrinzičnu aktivnost prehrambenih tvari u unutarnju aktivnost organizma, i opskrbljuju ljudski organizam tim pretvorenim tvarima. Oni omogućuju ljudima da se ponovno otvore vanjskom svijetu. Ali također omogućuju da ono što čovjek razvije kao pretjeranu unutarnju aktivnost bude izbačeno van kroz procese lučenja pluća i bubrega. Kroz rad pluća i bubrega, imamo redovitu regulaciju aktivnosti organskih sustava čovjeka. Čitav taj odnos u kojem stoje sustavi organa jedni prema drugima, izražen je na takav način da se u okultizmu zapravo ne može dati bolja slika nego reći: srce kao Sunce je u središtu i utječe na tri organa sustava unutarnjeg svijeta koji se brinu za uzlazne procese, jetru, žučni mjehur i slezenu. Kao što je u makrokozmosu Sunce u planetarnom sustavu povezano s vanjskim planetima Jupiterom, Marsom, Saturnom, tako je u mikrokozmosu, u ljudskom organizmu, unutarnje Sunce, srce, povezano s jetrom - Jupiterom, žuči - Marsom, slezenom - Saturnom. Sada bih morao govoriti ne tjednima, već mjesecima, zašto se, pred preciznim i intimnim okultnim promatranjem, odnos Sunca prema vanjskim planetima našeg planetarnog sustava, doista može staviti u paralelu s odnosom kojeg srce u ljudskom organizmu ima prema sustavu unutarnjeg svijeta, prema jetri, žuči, slezeni. Zapravo, vanjski odnos je apsolutno takav da interakcija ovih organa odražava ono što se događa u velikom svijetu makrokozmosa, u našem sunčevom sustavu. Također je opravdano reći, da se procesi koji se odvijaju između Sunca i unutarnjih planeta, sve do naše Zemlje, odražavaju na odnos između srca i pluća i bubrega. Dakle, u ovom unutarnjem sustavu čovjekova svijeta, imamo nešto što odražava sustav vanjskog svijeta.

Već smo tijekom predavanja naznačili kako zapravo, kada vidovito proniknemo u vlastito unutarnje biće, prestajemo opažati svoje unutarnje organe samo onako kako izgledaju vanjskom pogledu fizičkog oka. Moramo se pomaknuti izvan fantazije koju vanjska anatomija stvara o našim organima, prelazeći na razmatranje stvarnog oblika koji ti organi imaju, kada uzmemo u obzir da su ti organi sustavi sila. Stvarno biće ovih organa ne može se dokučiti kroz vanjsku anatomiju, jer ona vidi samo

transformirane hranidbene tvari koje su u njih ugurane. I upravo zato jer vanjska znanost želi prihvatiti samo ovo gledište, ona ne može prepoznati unutarnje sustave sila koje su u osnovi organa. Ali za one koji su sposobni, kroz vidovito promatranje, vidjeti što je u osnovi ovih organa kao sustav sila, vide koliko je opravdano organe imenovati imenima planeta, jer prepoznaju kako se odnos između planeta našeg vanjskog sustava, ponavlja u našem sustavu unutarnjih organa.

Jučer smo rekli da organi mogu razviti previše unutarnje aktivnosti. Svaki od ovih organa može razviti pretjeranu aktivnost, a ta se nepravilnost može manifestirati tako da zahvati cijeli organizam. Jučer sam već istaknuo, da ako se kao rezultat takve pretjerane unutarnje aktivnosti u unutarnjim organima, pojavi nešto poput vlastitog svojeglavog života, potrebno je suprotstaviti se onime što prigušuje tu unutarnju aktivnost. To znači da ako su ti unutarnji organi prejaki u pretvaranju vanjske aktivnosti hranidbenih tvari, ako isporučuju prejak proizvod unutarnje transformacije, onda im se moramo suprotstaviti nečim izvana što ih obuzdava, što prigušuje pretjeranu unutarnju aktivnost.

Kako se ovo može dogoditi? Ako želimo naći organ unutarnjeg sustava koji razvija previše unutarnje aktivnosti, moramo u vanjskom svijetu potražiti onaj koji ima suprotnu aktivnost, i opskrbiti organizam kako bi se mogao boriti protiv pretjerane aktivnosti organa. To znači da moramo pokušati pronaći onu vanjsku aktivnost, koja odgovara aktivnosti unutarnjih organa. U Srednjem vijeku, ljudi su još dosta znali o tome kako se tvari iz okoliša, to jest vanjske tvari, mogu suprotstaviti pretjeranoj aktivnosti organa. Današnjim ljudima, koji se s takvim stvarima susreću samo kroz iskrivljene spise iz Srednjeg vijeka, u kojima ne vide ništa osim šarenog praznovjerja, ovo zvuči vrlo čudno. Ali okultna je znanost pomno, duboko i temeljito istraživala korespondenciju organa unutarnjeg svijeta, s određenim vanjskim supstancama tijekom tisuća godina, a bezbrojna opažanja vidovitim pogledom dokazala su da, naprimjer, pretjerano aktivni unutarnji Jupiter, jetra, da se može zaustaviti metalnom supstancom kositra. Protiv prekomjerne aktivnosti žuči borimo se pomoću onoga što je izraženo u metalnoj supstanci željeza. To nije nimalo iznenađujuće, jer je željezo jedini metal kojeg moramo imati u krvi kao bitnu komponentu za alat 'Ja', a vidjeli smo da je upravo žuč organ koji posreduje u vezi između 'Ja' i najgušćeg materijala pohranjenog u čovjeku, toka hrane. Također možemo reći da slezena imaju svoj vanjski pandan u metalu olova. Zlato odgovara srcu - Suncu. Pluća - Merkur - kao što i samo ime kaže, odgovaraju živi, a bubrezi metalu bakru, odnosno Veneri. (piše na ploči:)

Saturn	Slezena	Olovo
Jupiter	Jetra	Kositar

Mars	Žuč	Željezo
Sunce	Srce	Zlato
Merkur	Pluća	Živa
Venera	Bubrezi	Bakar

Sada, ako se želimo boriti protiv pretjeranih aktivnosti unutarnjeg organizma, s aktivnostima koje se nalaze u tim metalima, moramo biti načisto s činjenicom da je sve u organizmu više-manje povezano, i da su pojedini organski sustavi formirani paralelno jedni s drugima, da čovjek nije u početku nastao kao bezglavo biće; umjesto toga, oni organi koji su povezani s gornjim krvnim optokom, sustavom mozga i leđne moždine, prirodno nastaju u isto vrijeme kad i organi sustava unutarnjeg svijeta.

Kao što smo vidjeli da postoji cirkulacija krvi prema gore i prema dolje, tako imamo i limfni proces, kojemu smo dali tupu svijest, koji radi prema gore do gornjih dijelova ljudskog organizma. Sada postoji činjenica da ono što je ugrađeno u gornji krvotok, na određeni način odgovara onome što je ugrađeno u donji krvotok, i možemo vidjeti da gore spomenuti metali također imaju odnos s gornjim organskim sustavom ljudi. Znae da se pluća otvaraju prema van u grkljan, koji je organ gornjeg ljudskog organizma. Baš kao što u donjem organskom sustavu vidimo vezu između žuči i željeza, tako željezo u gornjem organskom sustavu možemo povezati s grkljanom. Te su stvari naravno teške, ali želio bih naznačiti neke od njih. Kao što smo primijetili vezu između žuči i grkljana u odnosu na željezo, tako i u odnosu na kositar - Jupiter - postoji određena podudarnost između gornjeg dijela naše glave i, svega što joj pripada kao prednji dio glave i kao tvorba mozga, i jetre; a u odnosu na olovo - Saturn - korespondencija između zatiljka i slezene.

Na ovaj način uspjeli smo proširiti svoja razmatranja na sve što je integrirano u ljudski krvotok u sedam članova sustava unutarnjeg svijeta, te na to kako je to povezano s vanjskim svijetom. Ove podudarnosti možemo smatrati i normalnim i abnormalnim životom. U tim podudarnostima metala s unutarnjim organima imamo vrlo zanimljivu činjenicu. A kad bi se višestruke informacije sadržane u našim terapijskim knjigama ispitale i sakupile, ne na kaotičan način, nego prilično sustavno, tada bi se ove korespondencije sasvim automatski dokazale iz vanjskih činjenica. I ako se danas takve izjave još uvijek smatraju fantazijama, okultist može biti miran u vezi s tim, jer zna da mora doći vrijeme kada će vanjske činjenice potvrditi njegove tvrdnje.

Ne bismo trebali misliti da, naprimjer, ako imamo bolest bubrega, jednostavno moramo dati običan bakar; to bi naravno bila greška. Ako

organizam želimo opskrbiti metalnim tvarima, moramo ih zagrijati tako da se pretvore u neku vrstu metalne pare. Razvija se nešto kao tijelo pare, i u tom obliku metal može djelovati na unutarnje organe. Ako sada uzmemo sustav krvi, kod bolesti ne bi pomoglo uključiti metale. Već smo istaknuli da u krvnom sustavu dolazi do svojevrsnog taloženja soli. I baš kao što metalno djeluje na unutarnje organe, tako i na sustav krvi djeluje solno. Ako vanjskim sredstvima želite utjecati na sustav krvi, morate mu dati nešto solno. To se može dogoditi udisanjem slanog zraka, kupkom od soli i slično. Ali soli i tvari koje stvaraju sol, možemo unositi i s druge strane, kroz probavni proces, tako da s dvije strane možemo pokrenuti proces stvaranja soli i skladištenje soli.

Ako se sjećate što sam jučer rekao o fizičkim učincima unutarnjih duhovnih i duševnih procesa, lako ćete moći zamisliti da je sve što stoji u suprotnosti s procesima koji djeluju u metalu fizički učinak procesa osjećaja, jer su ti procesi osjećaja usko povezani s procesima bubrenja u krvi, koji se, međutim, mogu zaustaviti opskrbom vanjskih metalnih tvari koje pokazuju suprotnu aktivnost. Ako, naprimjer, probavna aktivnost postane pretjerana i razviju vlastitu aktivnost gdje protok hranjivih tvari preuzima etersko tijelo, tome se možemo suprotstaviti odgovarajućim unosom soli; jer ako etersko tijelo pretjeruje u ovom procesu preuzimanja hranidbenog toka, to znači da se sol apsorbira previše. Mora se prigušiti opskrbom vanjske aktivnosti soli.

Zatim imamo procese koji se odvijaju izvana kao procesi izgaranja ili oksidacije; to su procesi u kojima se nešto spaja s kisikom u zraku. Sve one tvari koje se lako spajaju s kisikom u zraku, kada se apsorbiraju u organizam, svojim djelovanjem najdalje zrače kroz organizam. Dok soli, kada ih unosimo u organizam, djeluju na organizam samo umjereno, metalnost može djelovati pravo u sustav unutarnjeg svijeta. A u zraku, odnosno u tvarima koje se lako spajaju s kisikom u zraku, imamo nešto što kad se unese u tijelo zrači cijelim organizmom pravo u krvotok. Stoga će nam biti razumljivo, da kroz takve procese, koji stvaraju prejaku unutarnju aktivnost u razvoju topline, što je vanjski izraz impulsa volje, osjećamo utjecaj u cijelom našem organizmu. To nije slučaj s organskim posljedicama misli; kada se na njih usredotočimo, osjećamo da se ti učinci odvijaju samo u određenim organima. Iz ovoga vidite koliko je izvanredno složen čitav aparat ljudskog organizma, i koliko je složen njegov odnos prema vanjskom svijetu.

Dakle, sada smo pokazali kako se ljudski organizam, svojom aktivnošću, može suprotstaviti vanjskoj, neorganskoj, neživoj prirodi, te kako na organizam mogu djelovati soli i ispareni metal. Ali također imamo i mogućnost, da se iz drugih oblasti prirode utječe na ljude. Ali ljudskom organizmu mogu se suprotstaviti i sile djelatne u biljnom svijetu. Ako jednostavno unesemo biljni lijek kao hranu, ne bismo puno postigli, jer, kao što smo vidjeli, unutarnji organi osiguravaju da unesene tvari budu lišene

vlastite aktivnosti. Ako se u ljudski organizam želi apsorbirati biljka na način da nastavi funkcionirati u svojstvu biljke, to se ne može dogoditi ako je konzumiramo kao hranu. Ovaj biljni element ne može utjecati na 'Ja', jer biljka ima etersko tijelo kao svog najvišeg člana. Biljna tvar se dakle jednostavno apsorbira tamo gdje je tok hrane zahvaćen eterskim tijelom, tako da se biljna tvar još ne može smatrati lijekom u probavnom kanalu, već samo u onim organima u kojima uz etersko djeluje i ljudsko astralno tijelo. Iz tog razloga, biljka prvo djeluje na sustav unutarnjeg svijeta te na simpatički živčani sustav i limfni sustav. Djelovanje biljke više se ne proteže do točke u kojoj se čovjek kroz krv otvara vanjskom svijetu. Biljka je svrstana u središnji dio ljudskog organizma, tako da sve što se u biljci može tražiti po djelovanju, može djelovati samo na sve ono što pripada sustavu unutarnjeg svijeta i na odgovarajuće organe, glave i gornjeg dijela organizma. Ako su aktivnosti i funkcije ovih organa poremećene, ako djeluju na nenormalan način, tada se djelovanje biljaka može koristiti za borbu protiv toga.

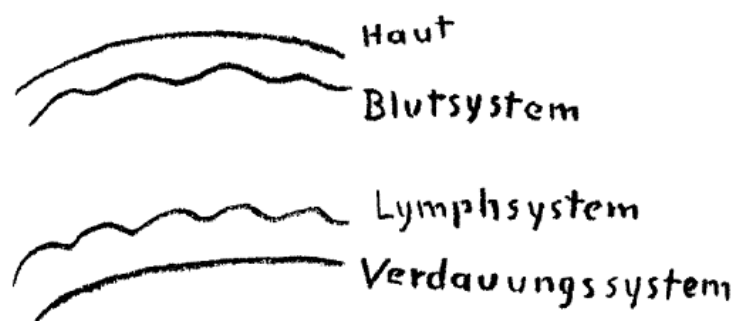
Govorili smo o učincima metala, soli i biljaka. Nije prikladno ulaziti i ići dalje u druge načine borbe protiv nepravilnosti ili poremećaja u ljudskom organizmu u našim razmatranjima, ne toliko zato jer je vrijeme prekratko, već uglavnom zato jer se teozofima bolje držati podalje od svih oblasti koje su danas uvučene u sporove među raznim stranama. Što je do sada nabrojeno, ne spada u te sporove; možete to jednostavno upiti i onda ćete vidjeti istinu; ili ljudi jednostavno misle da je to čista glupost, fantazija. To nije bitno. Jer kao teozof morali biste šutjeti ako ne želite reći stvari koje ljudi smatraju besmislicom. Ali kad bismo htjeli istražiti učinke životinjskih supstanci na ljude, ušli bismo u spor između strana i moglo bi se pomisliti da teozofija želi intervenirati u taj spor, koji se odvija između onih za i protiv metoda liječenja, koje se odnose na oblast životinja. I nikako ne može biti stvar teozofa da se upliće u takve fanatične rasprave, jer tada bismo riskirali napuštanje objektivnog općeljudskog gledišta.

Ali vidjeli smo jednu stvar, čak i ako su nagovještaji bili samo površni, da je ovaj ljudski organizam komplicirani sustav pojedinačnih organa koji su na različitim stupnjevima razvoja, i koji su povezani jedni s drugima i s organizmom kao cjelinom na najrazličitije načine. Ono što je vidljivo kao ljudski fizički organizam, što možemo vidjeti očima i uhvatiti rukama, samo je dio ljudske organizacije; međutim, nadosjetilni element ne opažamo tako svojim osjetilima; postaje vidljiv samo duhovnom oku vidovnjaka. Dakle, ne možemo reći da su se svi organi jednako razvili, već se pokazalo da ljudski organizam moramo promatrati tako, da se u njemu mogu prepoznati stariji i mlađi elementi. Već smo naglasili da mozak, naprimjer, moramo smatrati starijim, razvijenijim organom od leđne moždine, i da je mozak nekada bio, da tako kažem, na razini leđne moždine. Na analogan način možemo promatrati probavni i sustav krvi, u odnosu na limfni sustav. Ovdje limfni

sustav moramo usporediti s razinom leđne moždine, dakle on je mlađi, dok su složeni probavni i sustav krvi, već u mnogočemu transformirani, i stariji su od limfnog sustava koji se ne otvara prema van, i samo luči proizvodnju svoje tvari u tkivo iznutra. Ovo je vrlo važno razmatranje. Stoga naš sadašnji limfni sustav moramo promatrati kao nešto što bi, da nije integrirano u druge sustave, kako razvoj napreduje, postalo probavni i sustav krvi.

U limfnom sustavu, imamo jednostavniji sustav posredovanja svijesti; ono složenije je u probavnom, krvnom sustavu. Dakle, u ljudskom organizmu moramo tražiti organe koji su proizašli iz organskih sustava koji su prethodno imali druge zadaće. Informacija iznesena o ovome, također bi bila jasna vanjskoj znanosti, ako bi se željela s njom upoznati. Sve što je rečeno o preobrazbi organa, može se dokazati embriološkim studijama. U svakom živom biću, ono što se kasnije pojavljuje tijekom razvoja, već je unaprijed formirano kao klica. Ako se od razvijenog ljudskog organizma vratimo do oplođene klice, mogli bismo upotrijebiti odgovarajuće metode za pronalaženje složenih sustava organa koji su već naznačeni u njihovoj prvoj strukturi, na takav način da već u prvoj strukturi pokazuju kako su zapravo povezani jedno s drugim.

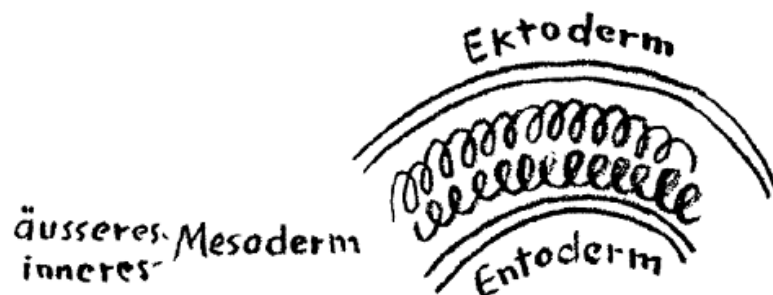
Ako pogledate ono što imamo pred sobom kao vanjski omotač, kao ograničenje ljudskog bića u njegovoj koži, a zatim ono što vodi do osjetila ugrađenih u nju, moći ćete sebi reći da je sve što postoji u ovoj krajnjoj granici čovjeka, već moralo biti transformirano iz nečeg drugog. Budući da je to vrlo složen sustav, koji uključuje i mozak; a imati predodžbu o mozgu bez dugotrajne pripreme je nemoguće. Stoga moramo misliti da je vanjski omotač ljudskog bića proizvod transformacije, slično kao što smo mozak opisali kao transformiranu leđnu moždinu, a prehrambeni i sustav krvi, kao proizvod transformacije limfnog sustava. Dok su leđna moždina i limfni sustav u ranijim fazama pokazivali uzlazni trend, za sadašnju leđnu moždinu i limfni sustav, moramo reći da su u silaznom razvoju. Također bi

se moglo pokazati da je krv u svojoj trenutnoj konfiguraciji proizvod dvostruke transformacije. Budući da se probavni i sustav krvi otvaraju prema van, postaju transformirani limfni sustav. Kad bi probavni sustav i njegovi pokreti bili razvijeni samo prema unutra, kad bi bio potpuno zatvoren prema unutra, u njemu bismo imali aktivnost sličnu onoj današnjoj

limfnoj aktivnosti. Kod nje je samo uključeno, ono što se doprema preko tkiva.

Dakle, s jedne strane, u vanjskom perimetru čovjeka, u sustavu kože, možemo vidjeti nešto transformirano iz drugog sustava, krvnog sustava, koji želim ovdje nacrtati, a u probavnom sustavu također možemo vidjeti transformaciju iz drugog sustava, koji se danas razvija u usponu. Sada moramo pokušati utvrditi nalazimo li ovu uzlaznu i silaznu prirodu organskih sustava već naznačenu kao klicu. I zapravo ispada da cijeli organizam nalazimo naznačen kao klicu - želim to nacrtati shematski - u četiri svitka klice koji leže jedan iznad drugoga, a koji se nazivaju: vanjski svitak klice - ektoderm, unutarnji svitak klice - endoderm, i vanjski i unutarnji srednji svitak - mezoderm.

U smislu našeg pogleda na razvoj, moramo promatrati vanjski svitak klice, ektoderm, koji se u današnjoj anatomiji naziva i osjetilni sloj kože, kao proizvod transformacije koji pokazuje svoj prvi razvoj u vanjskom srednjem sloju, vanjskom mezodermu. Pri tome imamo pred sobom kao klicu ono što nam se pojavljuje na višoj razini u osjetilnom sloju kože. A u unutarnjem srednjem svitku, unutarnjem mezodermu, pred sobom imamo mlađu tvorevinu onoga što se kasnije pojavljuje u endodermu, u svitku crijevne žlijezde.

Promatramo li ljudski zametak u njegovu razvoju, naznačili smo prvi razvoj čovjeka u dva srednja svitka klice, u mezodermima; druga dva svitka klice, ektoderm i endoderm, već su transformirani. Dva srednja svitka predstavljaju izvorno stanje, dok ektoderm i endoderm pokazuju viši razvoj.

Sada znamo da ljudski zametni sustav sposoban za razvoj teče zajedno iz dva sustava, ženskog i muškog zametnog sustava, i da novi razvoj može nastati samo kroz živu interakciju ova dva sustava. Dva zametna sustava stoga moraju odvojeno sadržavati sve procese, koji tek spojeni, tvore zametni sustav za ljudski organizam.

Što nam okultizam pokazuje u odnosu na okolnosti koje ovdje imamo? Pokazuje nam da je pod današnjim fizičkim uvjetima, ženska klica [endoderm] sposobna proizvesti samo takvo ljudsko tijelo koje, kad bi se individualno razvijalo, ne bi moglo razviti ono što nazivamo načelom forme, što u konačnici dovodi do ugradnje koštanog sustava, koji čovjeku daje

Rudolf Steiner - Okultna fiziologija

snagu; a također glavni osjetilni sustav ne bi mogao biti opskrbljen ženskom klicom. Ženska klica je dizajnirana na takav način da bi se gotovo moglo reći, da bi ono što tamo nastaje bilo previše dobro za svijet kakav danas postoji, jer u vanjskom fizičkom svijetu nisu prisutni svi procesi koji bi bili potrebni takvom organizmu. Ovaj ženski ljudski organizam ne bi mogao, da tako kažemo, napredovati do 'u-zemljenja' koja se izražava u ugrađenom koštanom sustavu, i ne bi imao priliku biti povezan s vanjskim svijetom putem osjetila. Morao bi pronaći oslonac u vanjskim uvjetima kako bi kompenzirao mekši unutarnji materijal koji bi imao umjesto čvrste strukture kostiju; ne bi se mogao otvoriti vanjskom svijetu, nego bi ostao zatvoren u svom unutarnjem životu. To je ženski dio sustava klica; to bi premašilo cilj onoga što je moguće u našem današnjem zemaljskom postojanju, jednostavno zato što fizički uvjeti na Zemlji danas ne pružaju uvjete koji bi bili potrebni tako profinjenom organizmu, koji je tako malo dizajniran za 'u-zemljavanje' i otvara se prema vani. Takav bi organizam bio predodređen da umre od samog početka u današnjim zemaljskim uvjetima. To je doista slučaj s ljudskim sustavom klice, upravo zbog sklonosti da previše napreduju u svom daljnjem razvoju, već nam je utisnut razlog zašto je čovjeku suđeno da umre.

Drugi dio germinativnog sustava, muški [ektoderm], nalazi se upravo u suprotnom položaju. Kad bi se razvio samo muški sustav klice, to bi dovelo do snažnog razvoja onoga što se očituje otvaranjem prema van u osjetilnom sustavu kože, i što dovodi do skrućivanja u koštanom sustavu, to jest nadmašuje se cilj s druge strane. Takva jednostranost ne bi više bila u stanju proizvesti održivu klicu, više nego je to u stanju samo ženska klica, jer bi organizam koji bi razvila muška klica razvio tako snažne sile da bi se morao uništiti i propasti pod uvjetima koji danas postoje na Zemlji, odnosno ne bi mogao postojati kao organizam na Zemlji u ovim sadašnjim uvjetima. Muška klica stoga može postići održiv izraz samo ako je u interakciji sa sustavom ženske klice. Samo činjenicom da se dva zametna sustava međusobno uravnotežuju, da je ono što je predodređeno za smrt u ženskom sustavu klice, uravnoteženo s onim u muškom sustavu klice kroz proces oplodnje, živući cjelokupni sustav čovjeka je moguć. Koncentrirane sile prisutne u sustavu muške klice bi, kada bi same rasle, vodile beskonačno ispod zemaljske razine, dovele bi do puno većeg otvrdnjavanja koštanog sustava, do puno većeg otvaranja i stapanja u vanjski svijet. Ove dvije organske klice moraju se spojiti u svojoj prvoj formaciji za daljnji razvoj, jer je svaka pojedinačno predodređena za smrt. Samo živa interakcija što onemogućuje da jedno dobije prevagu nad drugim, rezultira sustavom klica koji omogućava čovjekovo zemaljsko postojanje.

Dakle, vidimo, čak i kada bi se to moglo prikazati samo skicirano, da duhovne činjenice možemo pratiti do točke u kojoj čovjek proizvodi vlastitu vrstu. To bismo naravno mogli objasniti puno detaljnije, ali naravno ne može

se sve reći u kratkom ciklusu. Kad bismo pogledali još dublje, vidjeli bismo kako ispada da se čak i najsitnije stvari mogu pratiti unazad do duhovnih činjenica, sve do onoga što je ovdje rečeno o nadosjetilnim sustavima sila, koje svoj vanjski izraz nalaze u sustavima organa koje ljudi razvijaju tako da njihova rasa živi na Zemlji.

Vidjeli smo da je Zemlja, kao rezultat najgušćeg procesa 'po-zemljenja' u nama, proizvela koštani sustav, i kao najmanje zgusnut, najaktivniji, sustav krvi. A treba samo ukratko dodati da sve što se događa u zemaljsko fizičkom ljudskom organizmu dopire do procesa koji se odvijaju u krvi; to su procesi zagrijavanja. U tim procesima zagrijavanja krvi vidimo neposredni izraz 'Ja' i time najviše razine, a ispod toga odvijaju se ostali procesi ljudskog organizma. Proces zagrijavanja je stoga najviši, naša aktivnost 'Ja' duševno izravno intervenira u to. Zbog toga osjećamo i nešto poput transformacije naše 'Ja' duševne aktivnosti u unutarnje zagrijavanje, koje može ići čak i do fizičkog zagrijavanja u procesu krvi. Dakle, vidimo kako duhovno duševni element, idući od vrha prema dolje, intervenira u organsko, fiziološko, kroz proces zagrijavanja, i mogli bismo koristiti mnoge druge činjenice da pokažemo kako duhovno duševni element, dolazi u kontakt s organskim, u procesu zagrijavanja. Zagrijavanje imamo i kroz procese u organima za ishranu. Djelovanjem složenog aparata hranidbenog sustava odvijaju se najraznovrsnije transformacije, kojima se odvijaju procesi zagrijavanja u fizičkom organizmu. Protežu se odozgo prema dolje. U procesu zagrijavanja, ljudski fizički organizam se proteže sve do duhovne i duševne razine. Zaustavlja li to pretvorbe? Ili idu dalje? Ono što slijedi može se samo naslutiti; to treba prepustiti daljnjem promišljanju i osjećaju svakog slušatelja. Ako ove transformacije možemo promatrati s osjećajima pravog poštovanja prema ljudskom organizmu, uvidjeti ćemo da fiziologija ne mora biti suhoparna znanost, već izvor najvišeg ljudskog znanja.

Ono što organizam proizvodi u smislu unutarnje topline u našoj krvi, u smislu topline koju nam isporučuje kroz sve unutarnje procese, pokazuje da mi procese zagrijavanja doživljavamo kao nešto poput procvata svih ostalih procesa u organizmu. Unutarnja toplina organizma prodire sve do duhovno duševnog, i može se transformirati u duhovno duševno. To je ono najviše, najljepše što se snagom ljudskog tijela može transformirati u duhovno duševno. Kada je sve što je predisponirano u ljudskom zemaljskom organizmu postalo toplina, i toplina je od strane čovjeka transformirana na pravi način, tada iz unutarnje topline nastaje suosjećanje i interes za druga bića. Ako se kroz sve procese ljudskog organizma popnemo na najvišu razinu, procese zagrijavanja, mi takoreći prolazimo kroz vrata ljudskog organizma, nastala toplinskim procesima, sve do mjesta gdje se toplina krvi koristi za ono što duša od nje napravi. Kroz živo zanimanje za sva bića, kroz suosjećanje sa svime što nas okružuje, kako nas naš fizički život uzdiže do topline, širimo svoje duhovno i duševno preko čitave zemaljske egzistencije, i

postajemo jedno sa cjelokupnom egzistencijom. Divna je činjenica da je biće svijeta, krenulo zaobilaznim putem kroz naš fizički organizam, kako bi nam u konačnici dalo unutarnju toplinu, koju smo mi ljudi, u zemaljskoj misiji, pozvani transformirati kroz svoje 'Ja' u živo suosjećanje za sva bića.

U zemaljskoj misiji, toplina se pretvara u suosjećanje!

Djelovanje ljudskog organizma koristimo kao toplinu za duh, da tako kažem. To je smisao zemaljske misije, da je čovjek kao fizički organizam ugrađen u zemaljski organizam, na način da svi fizički procesi naposljetku nalaze svoje savršenstvo, svoju krunu u vrelini krvi, i da čovjekovo biće kao mikrokozmos, ispunjavajući svoju sudbinu, zauzvrat preobražava tu unutarnju toplinu, da bi je izlio kao živo suosjećanje i ljubav prema svemu što nas okružuje. Kroz sve što iz živog interesa unesemo u svoju dušu, širi se naš duševni život. I kada tada prođemo kroz mnoge inkarnacije u kojima smo iskoristili svu toplinu koja nam je dana, tada će Zemlja postići svoj cilj, koji je trebao biti ispunjen unutar zemljine misije, i ona će tada potonuti kao leš i biti prepuštena raspadanju. I uskrsnut će cjelina svih onih ljudskih duša koje su fizičku toplinu pretvorile u toplinu srca. Baš kao što se individualna duša, kada ljudsko biće prođe kroz vrata smrti, uspinje u duhovni svijet nakon što je fizički leš predan zemaljskim silama, tako će zemaljski leš jednog dana biti predan kozmičkim silama, a pojedinačne duše napredovat će na nove razine egzistencije. Ništa na svijetu nije izgubljeno. Ono što su ljudske duše postigle kao plodove na Zemlji, nosi se kroz ljudske duše u vječnost.

Znanost duha nam također omogućava da i fiziološke procese u ljudskom organizmu povežemo s našom vječnom sudbinom. Ako znanost duha (teozofija) nije samo teorija, nije samo apstraktno znanje, nego ako je promatramo tako da nam pokaže: kao ljudi, mi ne samo da stojimo na Zemlji, već pripadamo cijelom sustavu svijeta - i ako o čovjekovoj sudbini naučimo razmišljati na takav način da on uzima sile sa Zemlje kako bi imao utjecaj na vječnost, tada kroz znanost duha (teozofiju) uzimamo ono što se kroz nju mora postići. I kada se ljudi koji slute ili prepoznaju ovaj visoki ideal udruže kao braća i slože u svom stremljenju, odnosno, kada prepoznamo da u sebi nosimo klicu koja može biti plodonosna za daljnji razvoj Zemlje i čovječanstva, onda možemo, uz svu skromnost, imati osjećaj da mi kao teozofi (antropozofi) možemo pridonijeti ispunjenju zemaljske misije razvojem vlastitih snaga.

Ovdje smo se okupili, a sada ćemo opet izaći vani da živimo vani, i možda neke stvari koje su ovdje samo skicirane kao prijedlozi, ponese sa sobom i dalje ih razvijamo. Ali ako smo i raspršeni po svijetu, želimo složno surađivati svojim živim mislima, i osjećajima, i svom svojom voljom. U tom duhu želimo se rastati jedni od drugih, u tom duhu želimo se i ponovno sresti kad se ukaže prilika.

9. Posebno predavanje, Prag, 28. ožujka 1911.

Poseban osvrt na predavanja iz 'Okultne fiziologije'.

Nakon javnih predavanja 'Kako opovrgnuti teozofiju?' i 'Kako braniti teozofiju?', kao i nakon zapažanja koja sam dao ovih dana u ciklusu predavanja o 'Okultnoj fiziologiji', mogu se pojaviti brojna pitanja, i postoji potreba da se malo raspravlja sa slušateljima o pitanjima koja su se ovdje dotakla. Dva javna predavanja imala su prije svega za cilj pokazati kako se na temelju znanosti duha ili teozofije mora biti svjestan mogućih prigovora koji se mogu pojaviti, te kako okultist u potpunosti prepoznaje legitimnost tih prigovora, a s druge strane, s predavanja ste uspjeli izaći s vrlo specifičnom, oštro nijansiranom izjavom o tome kako bi teozofske istine trebale biti predstavljene, usprkos teškim prigovorima protivnika.

Upravo zbog prepoznavanja poteškoća koje se pojavljuju za teozofiju, svaki bi teozof trebao osjećati potrebu da bude što točniji i precizniji u predstavljanju teozofskih istina. To je nešto čega je dobro svjestan svatko tko te stvari mora zastupati na temelju poznavanja relevantnih veza, ali što - usprkos svemu što je naglašeno na javnim predavanjima - neminovno dolazi u koliziju s onima, koji se temelje na današnjoj znanosti. Stoga, koliko god čudno izgledalo, teozofija zahtijeva, s jedne strane, da se istine donesene iz viših svjetova zaodjenu, a s druge strane, ništa manje precizno od običnog razuma, najpreciznije logičke formulacije. A svatko tko si postavi zadaću formulirati točnu i preciznu logiku, i u tu svrhu izbjegava sve što bi bilo samo trpanje riječi u rečenicu ili samo retoričko uljepšavanje, često osjeti kako ga se lako može krivo shvatiti, jednostavno iz razloga jer u naše vrijeme ne postoji posvuda intenzivna potreba da se predstavljene istine prihvate onako točno i precizno kako su izražene. U naše vrijeme čovječanstvo, čak i tamo gdje je znanstveno aktivno, još nije naviklo na ovaj vrlo precizan pristup. Ako vrlo pažljivo uzmete ono što je izneseno, ne samo da ne smijete ništa mijenjati u rečenicama, nego također morate dobro paziti na granice koje su uključene u formulacije.

Imamo jednostavan primjer za to koji se pojavio na nedavnom postavljanju pitanja. Postavljeno je pitanje: ako je svijest snova samo vrsta slikovite svijesti, kako se onda određene podsvjesne radnje, poput noćnog hodanja, mogu izvesti iz te svijesti snova? - Postavljač pitanja nije uzeo u obzir, kao što sam tada spomenuo, da kad kažem da su sadržaji svijesti snova nešto slikovito, to ne znači da su samo slikovni, ali naravno, budući da je horizont svijesti snova karakteriziran samo s jedne strane, to slijedi upravo iz prirode tog karakteriziranja: baš kao što naše svakodnevne radnje slijede iz naše dnevne svijesti, tako bi određene radnje manje svjesne prirode, također mogle slijediti iz slikovite svijesti sna.

Treba bez optuživanja reći da je netočno slušanje, jedan od glavnih razloga zašto se teozofija i njeni predstavnici danas susreću s toliko nesporazuma. Takve nesporazume ne izražavaju samo protivnici teozofije, već u velikoj mjeri i oni koji slijede ovaj teozofski svjetonazor. I možda veliki dio krivnje za nesporazume koje vanjski svijet ima prema znanosti duha, leži u činjenici da se toliko griješi u opisanom smjeru, posebno unutar teozofskih krugova.

Ako pogledamo znanosti koje su prisutne u naše vrijeme, opći osjećaj bi mogao biti da teozofija ima najviše poveznica, da je najsrodnija s filozofijom s njenim raznim granama. Takva bi tvrdnja također bila posve točna, te bi se zapravo iz situacije moglo pretpostaviti, da bi najbliža mogućnost razumijevanja teozofskog znanja bila na strani filozofije. Ali tu opet nastaju druge poteškoće.

Filozofija, kakva se danas prakticira, reklo bi se, posvuda, postala je svojevrsna posebna znanost, u mnogo većoj mjeri nego je to bila relativno nedavno. Postala je posebna znanost, i ako danas pogledamo njenu praksu, a ne ulazimo u pojedinačne teorije, u biti radi u apstraktnim područjima. I nema previše sklonosti da se filozofija svede na konkretnu koncepciju stvarnog. Da, postoje čak i poteškoće u sadašnjem radu filozofije, ako se tim današnjim filozofskim stremljenjem želi obuhvatiti stvarni svijet. Teorija znanja, koja se u drugoj polovici 19. stoljeća, s velikom domišljatošću razvijala u različitim smjerovima, pa sve do danas, nastala je uglavnom jer su se osjetile te poteškoće u dosezanju činjenica, s apstraktnih visina misli i koncepata.

Osjeća se da je upravo s predavanjima kao što su ova u ciklusu o 'Okultnoj fiziologiji', teozofija prisiljena prodrijeti izravno u stvarni svijet, s onim što ima za ponuditi kao nadosjetilne sadržaje svijesti. Ako smijem govoriti trivijalno, mogao bih reći: teozofiji to nije tako lako kao današnjoj filozofiji, koja se drži apstraktnih oblasti, i koja ne bi bila baš sklona u svoja razmatranja uključiti pojmove kao što su, recimo, krv ili jetra ili slezena, dakle, sadržaj stvarnih činjenica. Ova bi se filozofija jako bojala izgraditi most, od svojih apstraktnih konceptualnih formacija do konkretnih događaja i stvari, koje nam zapravo dolaze izravno. Teozofija je u tom pogledu odvažnija, i stoga se u usporedbi s filozofijom, lako može promatrati kao duhovna djelatnost koja hrabro i neopravdano gradi most od najduhovnijeg do najaktualnijeg.

Sada zapravo, mora biti zanimljivo zapitati se: zašto je filozofima tako teško pristupiti teozofiji? - Možda baš zato, jer filozofija izbjegava graditi taj most. Za samu teozofiju ta je činjenica u izvjesnom smislu fatalna, izuzetno fatalna. Jer vrlo, vrlo često nailazite na otpor sa teozofskim uvidima, pogotovo kada ih želite svesti na logičku obradu. U tom pogledu postoje otpori, pogotovo s filozofske strane. Doista se vrlo često događalo da naidete na manji otpor ako ljudima ispričate senzacionalna zapažanja iz viših

svjetova, da tako kažemo, na smiješan način. Često to relativno lako oproste jer, prvo, te stvari su 'zanimljive', a drugo, ljudi sami sebi kažu: pa, u mjeri u kojoj ne možemo sami pogledati gore u te svjetove, nismo pozvani donositi bilo kakav sud o njima.

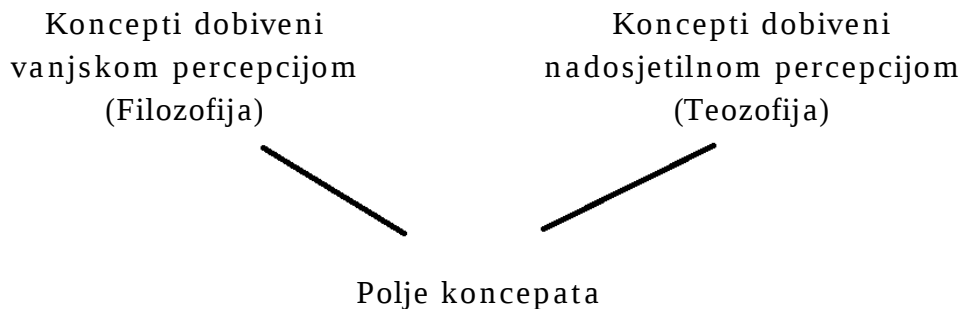
Sada, cilj je teozofije svesti sve što se može naći u višim svjetovima na razumne koncepte. Činjenice, ako se doista mogu takvima smatrati, pronađene su nadosjetilnim istraživanjem u nadosjetilnim svjetovima. No, oblik na koji su prikazane danas treba biti takav da se sve obuče u strogo logičke forme, i da se istakne na svim mjestima gdje je to već danas moguće, kako nam aktualni vanjski procesi posvuda mogu pružiti potvrdu onoga što možemo ustvrditi iz duhovnog istraživanja. U cijelom tom procesu spuštanja spoznaja duhovnog svijeta, oblačenja u logički ili neki drugi razumski oblik, i predstavljanja u obliku koji zadovoljava logičke potrebe našeg vremena, danas postoji, moglo bi se reći, krajnje razumljiv izvor brojnih nesporazuma.

Uzmimo složenu stvar koja je rečena na ovim predavanjima o 'Okultnoj fiziologiji', ono što se u svojim određenjima posvuda može prihvatiti samo s ograničenjima, s preciznim specifikacijama granica, uzmimo vrlo složenu prirodu nevjerojatno pokretljivog i promjenjivog svijeta duhovnog, i usporedimo ovaj svijet duhovnog u svoj njegovoj varijabilnosti, u poteškoćama da bismo nešto što nam dolazi iz duhovnih svjetova obuhvatili grubim konceptualnim obrisima, usporedite to s lakoćom karakterizacije bilo koje vanjske činjenice kroz eksperiment ili kroz osjetilno promatranje i opisivanjem logičnim načinom!

Dakle, posvuda u našoj današnjoj filozofiji, gdje se opisuju i objašnjavaju koncepti, postoji tendencija da se ne uzima u obzir ništa osim ideja koje su stečene iz svijeta koji leži pred nama kao osjetilni svijet. To u filozofiji postaje osobito uočljivo kada je prisiljena, primjerice na području etike, pronaći drugačije podrijetlo temeljnih pojmova, od ideja koje se stječu vanjskom percepcijom fizičkog svijeta. Nalazimo - a to ne bi bilo teško dokazati, ali naravno samo kroz detaljna objašnjenja iz suvremene filozofske literature - da su u svemu što se danas obrađuje u filozofiji, definicije pojmova tako grube, jer se za pojmovne sadržaje svijesti, u osnovi uzima samo onaj opažajni svijet koji postoji oko nas, i tek na temelju toga se formiraju pojmovi.

Postoji li zapravo ikakva naznaka da se u filozofiji, kad nastaju najelementarniji koncepti, sadržaj svijesti dobiva i s drugih strana, a ne sa strane osjetilno opazivog svijeta? - Ukratko: suvremenoj filozofiji nedostaje prilika da dođe do razumijevanja teozofije, jer se njene teorije ne mogu povezati s konceptima, poput onih koje koristimo u našim teozofskim raspravama. U filozofskoj literaturi odredili smo horizont svijesti činjenicom, da se pri oblikovanju koncepata uzima u obzir samo vanjski svijet percepcije, a ne sadržaj koji dolazi iz drugih izvora, osim osjetilne percepcije.

Teozofija mora dobiti svoje koncepte na potpuno drugačiji način; mora se uzdići do nadosjetilnog znanja i svoje koncepte izvući iz nadosjetilnog, ali također mora proniknuti u stranu stvarnosti i mora ovladati filozofskim pojmovima stečenim promatranjem osjetilnog svijeta. Ako ćemo to shematski zamisliti, s jedne strane u filozofiji imamo koncepte koji se stječu vanjskim opažanjem, a s druge strane, koncepte koji se stječu iz nadosjetilnog duhovnim opažanjem. A ako razmišljamo o oblasti koncepata kroz koje komuniciramo, moramo reći: ako se teozofija želi smatrati nečim legitimnim, onda naši koncepti moraju biti uzeti s obje strane, s jedne strane iz osjetilne percepcije, a s druge strane iz duhovne percepcije, a na polju naših koncepata te se dvije strane moraju susresti.

Mora postojati potreba za susretom s filozofskim konceptima, posebno u teozofskim prezentacijama, s konceptima donesenim iz duhovnog svijeta, to znači da se naši pojmovi mogu bilo gdje povezati s pojmovima koji su dobiveni iz vanjskog osjetilnog svijeta percepcije.

Naše trenutne epistemologije su više-manje konstruirane gotovo isključivo sa stajališta da su koncepti uzeti samo s jedne strane. Ne želim reći da ne postoje i teorije znanja gdje se nešto nadosjetilno poznaje kao izvor koncepata. Ali gdje god treba nešto pozitivno dokazati, primjeri su karakteristični po tome što su koncepti preuzeti samo s lijeve strane (sheme), to jest s one strane na kojoj su koncepti dobiveni iz osjetilnog fizičkog svijeta percepcije. To je također sasvim prirodno jer [u filozofiji] duhovne činjenice nisu prepoznate kao takve. Ne uzima se u obzir slučaj da se duhovne činjenice koje su donesene iz duhovnih svjetova mogu konceptualizirati na isti način na koji se konceptualiziraju činjenice fizičkog svijeta. Ova okolnost je dovela do toga da teozofija, ako želi doći do razumijevanja s filozofijom, ne nalazi na gotovo nikakvo pripremljeno tlo na strani filozofije i da se u filozofiji način na koji se koncepti koriste u teozofiji ne može lako razumjeti.

Moglo bi se reći: ako ste suočeni s vanjskim osjetilnim svijetom percepcije, lako je pojmovima dati oštre konture. Stvari same po sebi imaju oštre konture, oštre granice, a konceptima je lako dati oštre konture. Ako se, s druge strane, suočimo s duhovnim svijetom, koji je sam po sebi pokretljiv i

varijabilan, često se puno stvari mora prvo sastaviti, i moraju se napraviti ograničenja ili proširenja, u smislu koncepata da bi se donekle moglo okarakterizirati ono što se zapravo treba reći. Epistemologija kakva se danas prakticira, najmanje je prikladna za bavljenje konceptima poput onih koji se koriste u teozofiji. Budući da se za određivanje koncepata, temelji za definiranje uzimaju - svjesno ili nesvjesno - s jedne strane, nešto su miješa u sve koncepte koje čovjek formira, a da to zapravo ne zna, što vodi do takvih epistemoloških koncepata koji uopće nisu potrebni da bi se bilo što objasnilo u teozofiji. Koncept, kakav daje ne-teozofski svijet, da tako kažemo, jednostavno je neprikladan kao alat za karakterizaciju onoga što je teozofija donijela iz duhovnog svijeta.

Sada, postoji jedan takav koncept koji je užasan problem na polju epistemologije. Dobro znam da ga se takvim ne percipira, ali on je smutljivac. To je, ako se po strani ostave sve finije nijanse koje su se tako akutno razvile tijekom 19. stoljeća, u kojima se epistemološki problem formulira na takav način da se kaže: kako zapravo nastaje 'Ja' sa svojim svjesnim sadržajem - ili, ako se želi izbjeći govoriti o 'Ja' - kako naš sadržaj svijesti povezujemo sa stvarnošću? - Ti su tokovi mišljenja više-manje - s iznimkom pojedinih epistemoloških pravaca u 19. stoljeću - doveli do epistemologije, kojoj uvijek predstavlja veliku poteškoću vidjeti mogućnost kako transsubjektivno ili transcendentno, odnosno sve što leži izvan naše svijesti, može ući u našu svijest. Priznajem da ovo samo grubo karakterizira problem epistemologije. Ali poteškoće su u biti obilježene činjenicom da se kaže: kako se ono što je subjektivni sadržaj svijesti nekako može približiti biću, stvarnosti? Kako se to može povezati sa stvarnošću? Jer mora nam biti jasno da, čak i ako pretpostavimo transsubjektivnu stvarnost koja leži izvan naše svijesti, ono što je unutar naše svijesti ne može izravno pristupiti ovoj stvarnosti. Dakle - kaže se - mi imamo sadržaj svijesti u sebi, i možemo se zapitati: otkud nam mogućnost da iz tog sadržaja svijesti prodremo u biće, u stvarnost, koja je neovisna o našoj svijesti? -

Značajni suvremeni epistemolog okarakterizirao je ovaj problem jezgrovitom izjavom: ljudsko 'Ja', u mjeri u kojoj obuhvaća horizont svijesti, ne može preskočiti samo sebe, jer bi morao iskočiti iz sebe da bi iskočio u stvarnost. Ali onda bi bilo u stvarnosti a ne u svijesti. - Stoga ovom epistemologu izgleda da se uopće ništa ne može odrediti o tome kako se sadržaj svijesti odnosi prema stvarnosti.

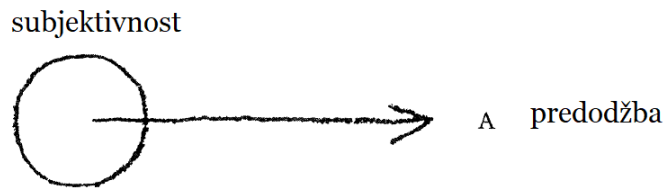
Prije mnogo godina, u mojim epistemološkim spisima, cilj mi je bio prije svega identificirati ovaj problem znanja - koji je također temeljan u teozofiji - a zatim ukloniti poteškoće koje proizlaze iz takve formulacije kao što je ova upravo spomenuta. Međutim, tu bi se uključile vrlo čudne stvari. Naprimjer, u vrijeme u kojem se dogodilo ono o čemu želim govoriti, bilo je filozofa koji su od samog početka pretpostavili - vrlo slično Schopenhaueru - da bi rekli:

'Svijet je moja predodžba'. To znači da je ono što je zadano u svijesti u početku samo sadržaj predodžbe, a sada je pitanje kako izgraditi most od predodžbe do onoga što je izvan predodžbe, do transsubjektivne stvarnosti. E sad, za svakoga tko se ne da fascinirati tobožnjim spoznajama na ovom području, nego stvari pristupa nepristrano, odmah se postavlja pitanje, a u odnosu na veliku količinu epistemološke literature, posebice one napisane sedamdesetih i prvoj polovici osamdesetih, mora se postaviti ovo pitanje: ako je nešto 'moja predodžba', i ako bi ova predodžba sama po sebi trebala biti više od nečega što leži unutar sadržaja svijesti, ako bi sama po sebi trebala biti valjana, tada se govori o nečemu što u osnovi ne može biti polazište epistemologije, nego nešto što se može utvrditi tek nakon rasprave o mnogo važnijim temeljnim epistemološkim pitanjima. Jer prvo se moramo zapitati: zašto nešto što se u nama pojavljuje kao sadržaj naše svijesti smijemo zvati 'moja predodžba'? Imamo li pravo reći: ono što se pojavljuje na horizontu moje svijesti, moja je predodžba? - Teorija znanja nema apsolutno nikakvo pravo polaziti od procjene da je ono što je dano moja predodžba, umjesto toga, ako se doista vrati počecima, mora prvo opravdati da je ono što se tamo događa, subjektivni sadržaj svijesti.

Postoji, naravno, nekoliko stotina prigovora na ovo što je sada rečeno, ali mislim da se nije moguće duže zadržati na bilo kojem od tih prigovora, ako se stvari pristupi nepristrano. Ali doživio sam da mi je jedan poznati i važan filozof dao vrlo čudan odgovor kada sam mu skrenuo pozornost na ovu dilemu, i htio mu objasniti da se najprije mora ispitati je li epistemološki opravdano karakterizirati predodžbu kao nešto što nije stvarnost. Tada je rekao: To je samo po sebi razumljivo, već je u definiciji riječi 'predodžba' to da pred sobom imamo stvar, koja nije stvarna. - Nije mogao shvatiti - te predodžbe, koje su nastajale kroz stoljeća, bile su toliko ukorijenjene u njemu - da se time ovom prvom definicijom iznosi nešto što je potpuno neutemeljeno.

Ako smo uopće unutar opsega svijeta u kojem stojimo - a ja vas molim da shvatite riječi 'svijet u kojem stojimo' kao svijet kakvog imamo u svakodnevnom životu - ako uopće želimo dati bilo kakvu izjavu unutar ovog svijeta, naprimjer, ono što je dano kao svijet je 'predodžba', mora nam biti jasno da takvu izjavu nije moguće dati bez onoga što nazivamo našom misaonom aktivnošću, mislima i konceptima. Ne želim ništa reći o tome da je takva izjava zapravo formalno-logička 'presuda'. Onog trenutka kada počnemo, ne ostavljati nešto onako kako se pred nama pojavljuje, nego se o tome izjasnimo, svojim mišljenjem interveniramo u svijet koji nas okružuje. A ako želimo imati ikakvo pravo intervenirati u svijetu na takav način da nešto odredimo kao 'subjektivno', tada moramo biti svjesni da to, što određujemo tako da nazivamo subjektivnim, ne mora samo po sebi biti subjektivno.

Pretpostavimo da ovdje imamo sferu subjektivnosti (na ploči je nacrtan krug i iznad njega je napisana riječ subjektivnost), i da iz nje proizlazi naprimjer izjava, A je subjektivno, recimo 'moja predodžba' ili što već, onda je ova izjava sama po sebi subjektivna.

Zaključak iz ovoga nije da ovu tvrdnju možemo prihvatiti, već zaključak mora biti da se takva konstatacija ne smije iznositi, jer bi takva izjava samu sebe poništila. Ako se subjektivnost može uspostaviti samo iz same sebe, onda bi to bila izjava koja samu sebe poništava. Ako izjava 'A je subjektivno' treba imati značenje, ona ne smije dolaziti iz sfere subjektivnosti, već iz stvarnosti izvan subjektivnosti. To jest, ako bi 'Ja' trebalo biti u stanju reći da nešto ima subjektivni karakter, naprimjer to nešto je 'moja predodžba', ako bi 'Ja' trebalo imati pravo opisati nešto kao subjektivno, onda ono samo ne smije biti unutar sfere subjektivnosti, već to određivanje mora izvršiti izvan sfere subjektivnosti. Stoga izjavu da je nešto subjektivno, ne smijemo pratiti natrag do 'Ja' koje je i samo subjektivno.

Ali ovo stvara izlaz iz sfere subjektivnosti, tako što sebi jasno stavljamo do znanja da ne bismo mogli donijeti odluku o tome što je subjektivno a što objektivno, i morali bismo se suzdržati čak i od samih prvih koraka razmišljanja, o tome da ne stojimo u takvom odnosu prema subjektivnosti i objektivnosti da oboje imaju jednak udio u nama. To nas navodi da prepoznamo - u što sada ne mogu dalje ulaziti - da se naše 'Ja' ne može uzeti samo subjektivno, već je sveobuhvatnije od naše subjektivnosti. Imamo pravo razlikovati, od određenog danog sadržaja, to jest od nečega objektivnog, ono što je subjektivno.

Prvo se susrećemo s različitim konceptima 'objektivno', 'subjektivno' i 'transsubjektivno'. 'Objektivno' je naravno nešto drugačije od 'transsubjektivnog' [*praznina u zapisu*].

Sada je pitanje - nakon što smo napravili ove pretpostavke - možemo li ukloniti kamen spoticanja koji je jedna od najvažnijih prepreka u epistemologiji, naime pitanje može li se puni opseg našeg 'Ja' pronaći unutar subjektivnosti ili ne. Jer ako 'Ja' mora sudjelovati i u objektivnosti, pitanje 'Može li nešto ući u sferu subjektivnosti?' poprima potpuno drugačiji oblik. Čime se 'Ja' može opisati kao sudionik u sferi objektivnosti, 'Ja' mora imati kvalitete slične onima objektivnog; nešto iz sfere objektivnosti također se mora pronaći u 'Ja'. Drugim riječima: sada možemo pretpostaviti odnos između objektivnog i subjektivnog, koji se značajno razlikuje od stajališta da ništa ne može prijeći iz subjektivnog u objektivno.

Rudolf Steiner - Okultna fiziologija

Ako netko kaže da ništa ne može prijeći na subjektivno, onda je, prvo, epistemološki definirao subjektivno kao samostalno, i drugo, upotrijebio je koncept koji vrijedi samo za određenu sferu stvarnosti, ali se ne može primijeniti na cjelokupni opseg stvarnosti. Ovo je koncept 'stvari po sebi'. Ovaj izraz igra veliku ulogu za mnoge epistemologe; to je poput mreže u koju se hvata filozofska misao. Ali vi niti ne primjećujete da se taj koncept odnosi samo na određenu sferu stvarnosti i da prestaje vrijediti tamo gdje ta sfera završava.

U materijalnim stvarima, naprimjer, koncept ima valjanost. Podsjetio bih na primjer pečata i pečatnog voska. Ako uzmete pečat s nazivom 'Müller' i utisnete ga u vrući pečatni vosak, onda s pravom možete reći: ništa od materijala u pečatu ne može ući u pečatni vosak. - Tu imate nešto, gdje vrijedi nemogućnost-prelaska. Ali s imenom 'Müller' stvari stoje drugačije; ono se može potpuno pretočiti u pečatni vosak. I kad bi sama glazura mogla govoriti i željela naglasiti da nije ušlo ništa od materijala pečata, morala bi priznati da je ono bitno, naime naziv 'Müller', prešao u potpunosti. Tako smo transcendirali sferu u kojoj je koncept 'stvari po sebi' imao opravdanje.

Odakle je taj koncept, koji se kod Kanta pojavljuje na izvjestan finiji način, kod Schopenhauera dosta grubo, ali potom oštroumno opisan kod različitih epistemologa 19. stoljeća, mogao dobiti takvo značenje?

Ako uđete u cijelu stvar detaljnije, to je zato što ono što ljudi razrađuju u smislu koncepta ovisi o cjelokupnom načinu na koji razmišljaju. Samo u dobu u kojem se svi pojmovi moraju okarakterizirati na način da se uvijek formiraju na temelju vanjske percepcije, mogao se formirati takav koncept kao što je onaj o 'stvari po sebi'.

Međutim, koncepti dobiveni samo vanjskom percepcijom nisu prikladni za karakterizaciju duhovnog. Da u teoriju spoznaje nije uveden takav prikriveni, reklo bi se, temeljito maskirani materijalizam - jer to je ono što je bitno: u teoriju spoznaje uveden je materijalizam koji doista nije lako prepoznati - bilo bi jasno da jedna epistemologija koja bi se trebala odnositi na duhovne područja, također mora imati i koncepte koji nisu oblikovani grubo poput koncepta 'stvari po sebi'. Za duhovno, gdje se ne može govoriti o vanjskom i unutarnjem u istom smislu, mora biti jasno da su nam potrebni finiji koncepti.

Mogu to samo okvirno nagovijestiti, jer bih inače morao napisati cijelu knjigu, koja bi bila jako duga i morala bi imati nekoliko tomova, jer bi se i metafizička područja trebala povezati s poviješću filozofije i teorije znanja. Ali iz ovoga vidite da je potpuno razumljivo da je ovakvo razmišljanje, jer proizlazi iz duboko zamaskiranih predrasuda, beskorisno za sve što seže u duhovni svijet.

Već vam sat vremena govorim samo o ovom najapstraktnijem konceptu. Pokušao sam stvar učiniti razumljivom, i apsolutno mi je jasno, da se prigovori, koji su jasno pred mojom dušom, naravno, mogu pojaviti i u nekim drugim dušama. Da je riječ o drugačijem susretu, možda bi trebalo posebno opravdanje za, rekli bi, obmanjivanje svojih slušatelja na takav način, da se umjesto uobičajenog činjeničnog materijala koji se očekuje, govori najapstraktnijim - kako neki vjeruju: najsloženijim - konceptima. Pa, već smo vidjeli tijekom našeg teozofskog rada da teozofija također ima dobru stvar da se unutar teozofskog pokreta razvija dužnost znanja, i da će to postupno prevladati loš koncept koji postoji drugdje, vrlo loš koncept koji kaže: to je nešto što je izvan mog horizonta, čime se ne želim baviti, to mi nije zanimljivo!

Za neke koji se bave temeljnim filozofskim pitanjima i koji iz iskustva poznaju, ponekad tek rijetko posjećene kolegije o epistemologiji, možda je iznenađujuće da toliko ljudi u našem pokretu, koji su, po mišljenju ovog ili onog epistemologa, 'najtemeljitiji diletanti' za područje epistemologije, dolazi na skup da čuje takvu temu. Ponegdje smo imali i veći broj slušatelja, posebice na filozofskim predavanjima koja su bila uklještena između teozofskih. Ali ako malo bolje pogledate situaciju, možete reći da je ovo jedan od najboljih dokaza u prilog teozofije. Teozofi znaju da bi trebali nepristrano saslušati sve prigovore koji se mogu iznijeti. Po tom pitanju su mirni, jer dobro znaju da su prigovori istraživanju nadosjetilnih svjetova mogući i opravdani, ali isto tako znaju, da se neke stvari koje su u početku opisivane kao nelogične, na kraju mogu pokazati vrlo logičnima. Teozof također smatra svojom dužnošću, unošenje znanja u svoju dušu, iako mu je teško nositi se s epistemologijom i logikom. Zato što će tako sve više i više, moći, ne samo slušati opća teozofska izlaganja, nego i ozbiljno raditi u teozofiji s logičkim konceptima i konceptualnom strukturom. Svijet će se morati upoznati s mišlju, da se filozofija u svom najopsežnijem smislu može ponovno roditi unutar teozofskog pokreta. Revnost za filozofskom strogošću, za temeljnom logičkom konceptualizacijom, postupno će se, ako smijem upotrijebiti tu riječ, ukorijeniti unutar teozofskog pokreta. Ono što želim reći jest da su, ako bolje pogledate, rezultati u tom smislu već zadovoljavajući. Svakako na to moramo gledati skromno, ali na putu smo ka tom cilju.

Što više steknemo dobru volju za mišljenjem, da budemo znanstveno savjesni, da budemo filozofski temeljiti, to ćemo više moći, ne samo slijediti svoje prolazne osobne ciljeve kroz teozofski rad, već i postići opće ciljeve. Neke stvari su danas samo na razini želje. Ali pokazuje se da volja koja upire prema znanju, već sadrži nešto poput etičkog samoobrazovanja, koje se postiže kroz interes koji pokazujemo za teozofiju. A toga uskoro neće nedostajati. Ako se ne nađu nikakve druge prepreke osim onih koje već danas postoje, vanjski svijet neće teozofiji moći uskratiti priznanje, da teozof ne teži lakom zadovoljenju čežnji svoje duše, već da u teozofiji postoji

ozbiljna težnja za filozofskom temeljitošću i savjesnošću, a ne puki amaterizam. Ova će težnja biti osobito prikladna za izoštriti filozofsku savjest ljudi. Ako teozofska učenja ne prihvatimo kao dogme, nego shvatimo što teozofija može biti kao stvarna moć u našoj duši, tada se duša može potaknuti da shvati sve više i više moći skrivenih u njoj, i da je dovede do svijesti o njenoj sudbini. Zato unutar našeg teozofskog pokreta želimo promicati ovu revnost za temeljitu logiku i epistemologiju, i tako, čvršće stojeći na tlu našeg fizičkog svijeta, učimo sve jasnije i bez maglovitog entuzijazma i mistike gledati gore prema duhovnim svjetovima, čije sadržaje želimo preuzeti i umetnuti u svoj fizički svjetonazor.

Možemo li to učiniti, ovisi isključivo o tome možemo li teozofiji pripisati stvarnu misiju u zemaljskoj egzistenciji ljudi.

Poziv na ciklus predavanja

THEOSOPHISCHE GESELLSCHAFT (ADYAR)
BÖHMISCHE SEKTION — PRAG.

WIR ERLAUBEN UNS HIEMIT ALLE FREUNDE DER THEOSOPHISCHEN
BEWEGUNG ZU EINEM
VORTRAGS-ZYKLUS VON Dr. RUDOLF STEINER
ÜBER

OKKULTE **P**HYSIOLOGIE

AUFS HERZLICHSTE EINZULADEN.

DER ACHTTÄGIGE ZYKLUS FINDET STATT
VOM 20. BIS 24. UND VOM 26. BIS 28. MÄRZ 1911
IM SAALE DES KAUFMÄNNISCHEN VEREINES „MERKUR“, PRAG,
MIKULÁŠSKÁ TRÍDA.
BEGINN ALLABENDLICH 8 UHR.

AUSSERDEM HÄLT Dr. RUD. STEINER IM GLEICHEN RAUME
2 ÖFFENTLICHE VORTRÄGE:

AM 19. MÄRZ ABENDS 8 UHR —

WIE WIDERLEGT MAN THEOSOPHIE.

AM 25. MÄRZ NACHMITTAGS 4 UHR —

WIE VERTEIDIGT MAN THEOSOPHIE.

NACH DEM SCHLUSSE DER VORTRÄGE FRAGEN-BEANTWORTUNG.

EINLASSKARTEN: für den Zyklus: K 10.—, für öffentliche Vorträge à K 1.—; für ausländische
Gäste auf alle 10 Vorträge M 10.—, — Anmeldungen (unter Einsendung des Beitrages) werden
baldmöglichst erbeten an das Sekretariat der Sektion: Prag-Kgl. Weinberge, Vozelova 2, II. Stock,
wohin auch alle Anfragen über Wohnungsangelegenheiten zu richten sind.

Wir freuen uns auf recht zahlreiche Teilnahme unserer Freunde und heissen alle
herzlichst willkommen.

Mit theosophischem Grusse

BÖHMISCHE SEKTION DER THEOSOPHISCHEN GESELLSCHAFT.

Napomene

Predavanja sadržana u ovom svesku održao je Rudolf Steiner 1911. godine na poziv teozofa u Pragu.

U Pragu - tadašnjem glavnom gradu Kraljevine Češke, dijela Austro-Ugarskog carstva - postojale su tri različite teozofske skupine u godinama prije Prvog svjetskog rata. Osim 'Bohemijske sekcije Prag, Teozofskog društva (Adyar)', skupina Čeha predvođena Janom Bedrnicom već je od 1906. bila izravno povezana s podružnicom Besant u Berlinu, koju je vodio Rudolf Steiner, službeno se zvala 'Praški odjel podružnice Besant, Berlin'. Osim toga, postojala je neovisna teozofska radna skupina od oko 1909. godine, 'Bolzano skupina'. koja se također 1912. godine pridružila njemačkoj sekciji kao 'Podružnica Bolzano', a kasnije i Antropozofsko društvo. Voditeljica ove skupine bila je Berta Fanta.

Inicijativa za pozivanje Rudolfa Steinera u Prag na niz predavanja potekla je od češke grupe. 25. svibnja 1910 njezin vođa, Jan Bedrnicek, otputovao je u Hamburg kako bi s Rudolfom Steinerom, koji je tamo održavao niz predavanja o 'Otkrivenjima karme', razgovarao o datumu i temama. U to vrijeme postojala je dobra suradnja između različitih teozofskih grupa. 'Bohemijska sekcija' djelovala je kao službeni organizator predavanja Rudolfa Steinera, poslala pozivnice (vidi prethodnu stranicu) i najavila predavanja u 'Prager Tagblatt' broj 74, od 15. ožujka 1911. sljedećim oglasom:

Teozofsko društvo u Pragu organizira ovaj mjesec niz javnih predavanja o 'Okultnoj fiziologiji', koja će održati eminentni filozof i okultist dr. Rudolf Steiner, od 19. do 28. ožujka (točno u osam sati navečer) u dvorani trgovačkog društva 'Merkur', Niklasstraße. Prijave se šalju Tajništvu praške sekcije, Weinberge, Bocelgasse 2, ulica 2.

Tema 'Okultne fiziologije' zasigurno potječe od samog Rudolfa Steinera, budući da se godinama bavio okultnim proučavanjem ljudskog organizma. Naprimjer, na predavanju održanom na 5. Općoj skupštini njemačke sekcije Teozofskog društva (Berlin, 21. listopada 1907. ujutro, Ga101) izjavio je:

"Moguće je... proučavati ljudske organe u njihovim različitim vrijednostima ako se vratimo izvorima koji se nalaze u duhovnim svjetovima. Nalazimo da su jetra, žučni mjehur, slezena i tako dalje, nešto sasvim drugo kada se zna kako različiti svjetovi doprinose njihovom formiranju.... Oni su nasljeđe iz duhovnog svijeta. Sve ljudske organe moramo razmatrati iz njihovog duhovnog podrijetla, ako želimo pravilno razumjeti njihov značaj. Gledamo prema budućem tretiranju ljudskog tijela, gdje će ljudi biti svjesni ovog duhovnog podrijetla organa i to znanje će primjenjivati u svakodnevnoj medicini."

Rudolf Steiner - Okultna fiziologija

i u Münchenu - nakon što je tema za praški ciklus već bila određena - 26. kolovoza 1910. (u GA 125):

"U duhu onoga što i sam moram smatrati duhovno znanstvenim pokretom, moja bi najhitnija želja bila, da se oni s fiziološko medicinskom pozadinom, dovoljno upoznaju s činjenicama znanosti duha kako bi rezultate fiziologije mogli proučavati u smislu njihove činjenične prirode. Sljedećeg proljeća, ja ću sam moći najviše povući osnovne obrise ove duhovno znanstvene fiziologije."

Malo se zna o sudionicima serije predavanja u Pragu; posebno za sada nije moguće utvrditi koji su liječnici sudjelovali. Dokumentirano je samo nekoliko imena: Dr. Ludwig Noll iz Kassela, koji je u to vrijeme liječio bolesnu Marie von Sivers (vidi 'Marie Steiner-von Sivers - život za antropozofiju', stranica 201 i dalje), kao i tri Münchenska liječnika dr. Felix Peipers - koji je i sam držao predavanja o okultnoj anatomiji i medicini u teozofskom kontekstu - dr. Max Hermann i dr. Hanns Rascher.

Bečki član izvještava:

"Sretna financijska okolnost omogućila mi je da otputujem u Prag, iako kasno, na seriju predavanja dr. Steinera o okultnoj fiziologiji. Predavanja, kojima je mogao prisustvovati veliki dio praške inteligencije, ponudila su prvi uvid u novi način gledanja na čovjeka. Taj novi duh posebno je prevladao među antropozofskim znanstvenicima i liječnicima (uključujući dr. Peipersa i dr. Hermannu). Mnogi članovi cionističkog pokreta također su sudjelovali na javnim predavanjima 'Kako opovrgnuti teozofiju?' i 'Kako braniti teozofiju?', a tom prilikom sam došao u bliski kontakt s mladim filozofom Hugom Bergmannom (sada profesorom u Jeruzalemu), čija su svekrva i teta (gđa. Fanta i gđa. Freund) bile u središtu teozofskog pokreta u Pragu. ... Dani u Pragu, u kojima su sudjelovali gotovo svi bečki teozofi, dobili su poseban sjaj dojmom istinske veze između Nijemaca i Čeha, utemeljene na jedinstvu teozofskih nastojanja. To je stvorilo unutarnju toplinu u kojoj se činilo da se i dr. Steiner posebno ugodno osjeća. Među češkim teozofima, posebno se isticao stariji profesor glazbe, čiji je izgled snažno podsjećao na Lava Tolstoja." (Iz nedatiranog rukopisa 'Erinnerungen' dr. Ernst Müller, Beč.)

Na zaključenju događaja, održano je predavanje Rudolfa Steinera, koje izvorno nije bilo uključeno u program, o odnosu između teozofije i filozofije. Ovo predavanje je već objavljeno u cjelovitim djelima 'Misija novog duhovnog otkrivenja' GA 127, ali je uključeno u ovaj svezak zbog svoje izravne veze s predavanjima o okultnoj fiziologiji. Dva javna predavanja od 19. i 25. ožujka 1911, 'Kako opovrgnuti teozofiju?' i 'Kako braniti teozofiju?', još nisu

objavljena u cjelovitim djelima; tiskana su - nakon manjkavog dodatka - u 'Mensch und Welt', Blätter für Anthroposophie 1968, broj 1-4.

U vrijeme kada je Rudolf Steiner držao ova predavanja, njegova znanost duha još je uvijek bila dio Teozofskog društva. Međutim, uvijek je koristio pojmove 'teozofija' i 'teozofski' u smislu svoje znanosti duha, kasnije nazvane 'antropozofija'. Pojmovi 'teozofija', 'znanost duha', i 'duhovno istraživanje', ovdje su reproducirani onako kako su ih zabilježili stenografi.

Naslov ciklusa predavanja je od Rudolfa Steinera.

Ilustracije u tekstu izradile su Hedwig Frey i Leonore Uhlig na temelju skica stenografa. Izvorni crteži na ploči nisu sačuvani.

Tekstualna osnova: Doslovni stenografski transkript ovih praških predavanja Rudolfa Steinera ne postoji. Iako su razni sudionici vodili bilješke, njihove stenografske vještine nisu bile dovoljne za doslovno zapisivanje cijelog predavanja.

Od dostupnih dokumenata - ukupno devet različitih verzija - osam su takozvane razrade (deveta se sastoji samo od kratkih bilješki). To znači da ne samo da reproduciraju izvorni stenografski ili rukom pisani tekst, već su ih i više ili manje uredili odgovarajući pisci (stilski oblikovali u čitljiv tekst, umetnuta interpunkcija, povremeni dodaci sadržaju, popunjene praznine na temelju vlastitog razumijevanja ili sjećanja i tako dalje). Budući da nisu sačuvani izvorni stenografski prijepisi, teško je odrediti točan stupanj 'uređivanja'. Stoga su u pripremnim radovima za novo izdanje iz 1991. godine, sve dostupne verzije prvo uspoređivane rečenicu po rečenicu, što je rezultiralo sljedećom slikom:

Četiri stenografa (Walter Vegelah, Fritz Mitscher, Wilhelm Friedrich i jedan nepoznati) nastojali su - prema svojim individualnim sposobnostima - prepisati predavanja uglavnom doslovno. Njihove transkripte u otvoreni tekst sami su prepisivači uređivali na razne načine, ponekad i nekoliko puta. Preostali transkripti su sažeci sadržaja predavanja. Dostupni su sljedeći dokumenti:

- Walter Vegelah-ov transkript u dvije značajno različite verzije:

a) Početni stenografski prijepis, neznatno uređen (otipkan)

b) Vegelah-ova vlastita revidirana verzija od a), često značajno izmijenjena njegovim vlastitim dodacima (otipkano)

- Fritz Mitscher-ov transkript u dvije verzije:

a) Početni stenografski prijepis (rukopis)

b) Uređena verzija, djelomično uzimajući u obzir Vegelah-ov tekst.

- Transkript Wilhelm Friedrich-a (rukopisni prijepis stenograma)
- Transkript nepoznatog stenografa (rukopis)
- Kratki transkript (nalik izvješću) Jana van Leera (otipkan)
- Kratki transkript (nalik izvješću) Fritza Raschera (otipkan)
- Kratke bilješke nepoznate ruke (rukopis).

Walter Vegelahn iz Berlina, koji je već imao nekoliko godina iskustva u bilježenju, otputovao je u Prag kao službeni stenograf. Međutim, iz nekog razloga, ovaj put nije mogao doslovno zapisivati predavanja. Možda su mu tema i vokabular bili nepoznati, možda su mu prostorni i akustični uvjeti bili nepovoljni, možda je postojala osobna nelagoda - to se ništa danas ne može utvrditi. U svakom slučaju, rezultat njegovih bilješki, transkripcija stenografije, bio je vrlo nezadovoljavajući.

Dana 2. svibnja 1911. Marie von Sivers pisala je iz Portoroža, gdje su ona i Rudolf Steiner u to vrijeme boravili, Johanni Mücke, direktorici filozofsko-teozofske izdavačke kuće: "Doktor bi volio imati sva predavanja o okultnoj fiziologiji. Molim vas, pošaljite ih, kao što namjeravate, a također i drugo javno predavanje u Pragu." No, iako je Rudolf Steiner izričito tako brzo zatražio transkripte, predavanja nisu tiskana za njegova života. Može se pretpostaviti da nije dao dopuštenje za njihovo tiskanje, jer je bio nezadovoljan kvalitetom Vegelahnova teksta, i nije imao potrebno vrijeme za njegovo uređivanje.

Vegelahn, koji je vjerojatno bio svjestan nedostataka svojih transkripta, kasnije ih je revidirao i stvorio drugu verziju, koja se razlikuje od prve po tome što je dodao sve vrste dodataka formulacijama svog izvornog skraćenog teksta (pune riječi, ponavljanja prethodnih rečenica ili tijeka misli, prilagodba određenim osobitostima govornog stila Rudolfa Steinera i tako dalje). Rečenične strukture stvorene na ovaj način, često su toliko nejasno strukturirane da je njihovo značenje teško razumjeti. Takve rečenične strukture stoga ne potječu od Rudolfa Steinera, već su rezultat Vegelahnova naknadnog uređivanja.

Tek 1927. predavanja su prvi put tiskana, kao rukopisno izdanje za članove, poznato kao 'Ciklus OF'. I ovo prvo tiskanje i sljedeća izdanja unutar cjelovitog izdanja, temeljili su se na Vegelahnovoju tekstualnoj reviziji opisanoj gore, te se stoga ne mogu smatrati autentičnom reprodukcijom riječi Rudolfa Steinera. "Teozofija zahtijeva.... najtočniju, najprecizniju logičku formulaciju", kaže Rudolf Steiner na svom predavanju od 28. ožujka 1911, a nakon rasprave o 'popunjavanju riječi' i 'retoričkim ukrasima', dodaje: "Ako se ono što je predstavljeno shvati vrlo precizno, ne samo da se ne smije ništa

mijenjati u rečenicama, već se mora obratiti i pažnja na granice svojstvene formulacijama." -

Ubrzo nakon objavljivanja "Ciklusa OF" 1927. godine, nekoliko liječnika se javilo kako bi ukazalo na pogreške u tekstovima i predložilo odgovarajuće ispravke. Za kasnija izdanja iz 1957. i 1971. godine, urednik, Dr. med. H. W. Zbinden, uspio je napraviti neke činjenične ispravke pregledavajući transkripte dostupne u to vrijeme; međutim, to u osnovi nije dovelo u pitanje Vegelahnovu tekstualnu verziju. Činjenica da ovo nipošto nije originalni tekst Rudolfa Steinera utvrđena je tek nedavno pažljivom usporedbom s drugim transkriptima temeljenim na stenogramima. Neke od tih dokumenata, 'Uprava baštinom' dobila je tek posljednjih godina.

Unatoč brojnim razlikama u pojedinačnim formulacijama različitih transkripta, sadržaj, struktura i tijek predavanja dosljedno su reproducirani od strane svih koji su radili transkripte. Ta je činjenica omogućila razvoj nove verzije teksta za izdanje iz 1991, na temelju najmanje uređivanih transkripta stenografa:

- izvornih transkripta Walter Vegelahna i Fritz Mitschera, kao i rukom pisanih stenograma Wilhelm Friedrich i nepoznatog. Uključen je i sadržaj radova van Leera i Fritz Raschera. Ova revidirana verzija također sadrži nejasne i nepotpune informacije koje se ne mogu rekonstruirati zbog nedostatka doslovnog stenografskog prijepisa. Međutim, sadržaj i struktura prezentacija, sačuvani su s brojnošću dokumenata.